

Jeugdmonitor Gouda 2007

Jeugdmonitor Gouda 2007

Opdrachtgever:

**gemeente
gouda**

Uitgave en rapportage:

O O S T V E E N

Beleidsonderzoek en Advies

Colofon

Opdrachtgever: Gemeente Gouda, Afdeling Samenleving.
Postbus 1086, 2800 BB Gouda.
Contactpersoon: Addie de Lange.
Telefoon 0182-588 402.
E-mail: Addie.delange@gouda.nl.
Internet: www.gouda.nl.

Rapportage en uitgave: Oostveen Beleidsonderzoek en Advies.
Elbertbos 1, 7543 GV Enschede.
Telefoon (053) 430 5596.
E-mail: info@oostveen.net.
Internet: www.oostveen.net.

Enschede / Gouda, maart 2008.
Dit rapport is te bestellen bij de opdrachtgever.
ISBN 978-90-76145-65-5.

Samenstelling: drs. Paul Oostveen.
Vormgeving: Oostveen Beleidsonderzoek en Advies.
Omslagontwerp: Annie van Deursen en Paul Oostveen.
Drukwerk: Gildeprint Drukkerijen, Enschede.

**Overname uit dit rapport is toegestaan,
mits de bron duidelijk wordt vermeld.**

Inhoudsopgave

Samenvatting	5
Hoofdstuk 1: Introductie	8
Hoofdstuk 2: Jeugd in Gouda	10
2.1 Demografische gegevens	10
2.2 Kenmerken van de Goudse jeugd	14

talenten ontwikkelen

16

Hoofdstuk 3: Gezin en sociale contacten	18
3.1 Gezinsleven	18
3.2 Vrienden, groepen en integratie	23
Hoofdstuk 4: Activiteiten	26
4.1 Vrijtijdsbesteding algemeen	26
4.2 Cultuurparticipatie	28
4.3 Sportdeelname	30
4.4 Participatie en vrijwilligerswerk	31
4.5 Brede school	31
Hoofdstuk 5: Woonomgeving en veiligheid	33
5.1 Woonomgeving	33
5.2 Jeugd op straat	33
5.3 Uitgaan	35
5.4 Veiligheid	36

investeren in de toekomst

42

Hoofdstuk 6: Educatie en werk	43
6.1 Peuters	43
6.2 Basisonderwijs	43
6.3 Voortgezet onderwijs	46
6.4 Werk	49

geen jongere tussen wal en schip

51

Hoofdstuk 7: Gezondheid, leefgewoonten en zorg	52
7.1 Gezondheid in het algemeen	52
7.2 Problemen	54
7.3 Zorggebruik	56
7.4 Genotmiddelen en gokken	57
7.5 Leefgewoonten	60
Bijlagen: Gebruikte bronnen; Noten	64

Samenvatting

1 Inleiding

(blz.8)

De gemeente Gouda heeft in het kader van het jeugdbeleid drie centrale ambities geformuleerd. Deze ambities worden in onderstaand kader weergegeven en liggen ook aan de basis van deze jeugdmonitor.

ambities Gouds jeugdbeleid	
talenten ontwikkelen	“ieder kind heeft voldoende kansen op een brede ontwikkeling”
investeren in de toekomst	“jongeren worden waar nodig ondersteund in de schoolloopbaan en bij het vinden van werk”
geen jongere tussen wal en schip	“waar zorg nodig is wordt dit vroegtijdig gesignaleerd en wordt deze op tijd en op maat geboden”

Deze jeugdmonitor beschrijft de staat van de jeugd: alle jongeren van 0 tot en met 24 jaar die wonen binnen de gemeentegrenzen van Gouda. De monitor is gebaseerd op registraties, enquêtes onder jongeren en groepsdiscussies met professionals.

Op deze drie pagina's volgt een opsomming van de belangrijkste conclusies uit deze monitor. Voor de hoofdstukken 3 tot en met 7 staan deze conclusies ook vermeld op de eerste pagina's van de betreffende ambities, naast de doelen uit het jeugdbeleid.

2 Jeugd in Gouda

(blz.10)

- In Gouda wonen 22.221 jongeren van 0 tot en met 24 jaar: 31% van de totale bevolking. Sinds twee jaar daalt dit aantal, vooral in de jongste leeftijdsgroepen.
- Het aandeel jongeren is het hoogst in de wijken Goverwelle, Kort Haarlem en Korte Akkeren.
- Vier van de vijf jongeren in Gouda zijn ook in die plaats geboren. Van alle jongeren heeft 72% de Nederlandse etniciteit. De grootste allochtone groep in Gouda is de Marokkaanse: 3224 jongeren (15%).
- Van alle jongeren woont 73% thuis bij hun beide ouders, 16% thuis in een 'gebroken gezin' bij slechts een van beide ouders en de rest zelfstandig.
- Het aantal kinderen dat in Gouda wordt geboren is sinds het jaar 2002 gedaald van 2001 naar 1677. Van hen wordt 12% geboren bij een moeder van 15 tot en met 24 jaar.

- Per jaar worden ongeveer 230 jongeren geconfronteerd met echtscheiding van hun ouders. Bij nog eens 50 kinderen gaan hun niet gehuwde ouders uit elkaar. Van de jongeren van 18-24 jaar die nog thuis wonen, woont een kwart niet meer bij beide eigen ouders.
- In het jaar 2006 zijn 3800 jongeren verhuisd vanuit, naar of binnen Gouda, waarvan ruim de helft zonder hun ouders – vooral in de leeftijdsgroep vanaf 18 jaar.
- In de groepsdiscussies bleek dat professionals zich vooral zorgen maken over de thuissituatie van sommige jongeren, leefgewoonten en risico's, bedreigingen zoals verwaarlozing en mishandeling, risico's in de buitenruimte, persoonlijke problemen, externe invloeden (van ouders, maatschappij, school, hulpverlening), minder sociaal gedrag en de steeds jongere leeftijd waarop de jeugd met van alles in aanraking komt.
- Anderzijds benoemden zij veel dingen die wel goed gaan: een rijke vrijetijdsbesteding, groot aanbod aan scholing en vaak een goede thuissituatie. De meeste jongeren vervallen niet in criminaliteit, met veel jongeren gaat het gewoon goed en ze hebben een goed karakter. Groepen zijn belangrijk, internet biedt veel mogelijkheden en de samenwerking tussen partners die zich met jeugd bezighouden gaat steeds beter.

talenten ontwikkelen

3 Gezin en sociale contacten

(blz.18)

- Van de kinderen op de basisschool groeit 14% niet op in een gezin met beide ouders; in het voortgezet onderwijs is dat 22%. In de groepsdiscussies werd benadrukt dat de impact daarvan op kinderen groot kan zijn: op korte en soms ook op langere termijn.
- Van de kinderen van 12-17 jaar had in 2003 72% twee werkende ouders; bij 5% werkte geen van de ouders. Het opleidingsniveau van (zeker de allochtone) ouders stijgt, waardoor de kansen van kinderen toenemen.
- Bijna een kwart van de eenoudergezinnen moet rondkomen van een inkomen rond het sociaal minimum. Onder paren met kinderen is dat slechts 5%. In 2006 werden bij het Budgetbureau 150 schuldhulptrajecten geregistreerd voor gezinnen met kinderen. Armoede kan diep ingrijpen in het leven van kinderen.

- Over dingen waar ze zich zorgen over maken praten kinderen makkelijker met hun moeder dan met hun vader, broer of zus. In het voortgezet onderwijs zijn vrienden een gemakkelijke groep om mee te praten.
- Ruim de helft van de jongeren wordt niet gelovig opgevoed; bijna een kwart protestants-christelijk en 12% islamitisch.
- Bij vier van de vijf jongeren in het voortgezet onderwijs weet de moeder veel over vrienden, geld uitgeven, waar het kind is na school en vrijetijdsbesteding. Over alcohol en vooral roken weten de ouders veel minder.
- Veel ouders hebben moeite met het stellen van grenzen. Bij kinderen van 11-14 jaar zou slechts 30% het drinken van alcohol echt verbieden.
- Sommige ouders hebben grote moeite hun kinderen op te voeden, maar de drempel van het opvoedbureau lijkt hoog. In 2006 bezochten 107 gezinnen de spreekuren van het Opvoedbureau; 32 gezinnen (waarvan 22 van Marokkaanse afkomst) gebruikten Spel aan Huis.
- Vier van de vijf kinderen van ongeveer 10-18 jaar hebben minstens een goede vriend.
- Bijna de helft van de jongeren van 12-24 jaar vindt het belangrijk bij een of meer vriendengroepen te horen en ruim de helft hoort ook bij zo'n vriendengroep. Zeven van de tien jongeren in het jongerenpanel zouden niemand bij voorbaat uitsluiten van zo'n groep om bijvoorbeeld leeftijd, seksuele geaardheid of etniciteit. Ongeveer een op de tien jongeren wil zeker geen groep vormen met mensen van een andere etniciteit.
- Ruim een derde van de jongeren in het panel heeft persoonlijk regelmatig te maken met spanningen tussen etnische groepen. Volgens 60% is regelmatig sprake van discriminatie in Gouda. Slechts 30% heeft regelmatig contact met mensen uit andere etnische groepen; 70% slechts soms of nooit.

4 Activiteiten (blz.26)

- TV/DVD kijken en lezen zijn activiteiten die kinderen op de basisschool het meest frequent doen. In de hoogste groepen spelen kinderen minder buiten en kijken minder TV, maar zitten vaker achter de PC.
- Jongeren vanaf 12 jaar besteden hun tijd vooral aan TV/video, muziek luisteren en internet.
- Een deel van de jongeren onderneemt veel verschillende activiteiten en heeft een zeer drukke agenda. Een andere groep beperkt zich tot TV of hanggedrag.
- Vier van de vijf kinderen op de basisschool zijn lid van een of meer verenigingen, vooral sportverenigingen.
- Een op de drie jongeren vanaf 12 jaar vindt het activiteitenaanbod in Gouda onvoldoende.

- Van de jongeren van 4-17 jaar is ongeveer 60% (gratis) lid van de bibliotheek. Tussen de 18 en 23 jaar, als betaald moet worden, is dat nog maar 8%.
- Een op de drie jongeren van 12-17 jaar bezoekt meer dan 5 keer per jaar een museum, galerie, theater of bezienswaardigheid. Onder 18-plussers is dat lager. Muziek- en kunstuitlenen worden veel minder bezocht.
- Het aantal kinderen van 4-17 jaar dat deelnam aan cursussen van de Werkschuit is afgelopen jaar gestegen naar ongeveer 450. De Muziekschool heeft ongeveer 1100 cursisten tot en met 20 jaar.
- Van de jongeren in Gouda is ongeveer 70% aangesloten bij een of meer sportverenigingen. Allochtone kinderen zijn minder vaak lid, maar als ze lid zijn sporten ze zeker niet minder vaak. Van de jongeren die niet sporten noemt 21% als reden dat dat te duur is.
- Ongeveer drie van de tien jongeren doet vrijwilligerswerk. Via het project Jong in beeld hebben ongeveer 200 leerlingen een maatschappelijke stage gelopen.
- Bij de vier brede scholen in Gouda zijn inmiddels 21 basisscholen aangesloten met 81% van het totaal aantal leerlingen. In januari 2006 was dat nog 46%. In 2006 deed bijna de helft van de leerlingen mee aan een of meer activiteiten, maar onder allochtone leerlingen ongeveer een derde.

5 Woonomgeving en veiligheid (blz.33)

- Zes van de tien jongeren vanaf 12 jaar zijn sterk of enigszins gehecht aan hun woonbuurt. De meeste jongeren voelen zich thuis in hun buurt.
- Van de jongeren in het internetpanel draagt 8% wel eens een wapen bij zich, maar ze gebruikten het nooit.
- Bijna alle kinderen op de basisschool spelen buiten, maar niet allemaal even veel: 22% langer dan anderhalf uur en 28% gemiddeld korter dan een uur per dag. Kinderen lijken steeds minder buiten te spelen.
- Van de jongeren vanaf 12 jaar gaat 44% minstens eens per week buiten met vrienden om, vooral in de binnenstad of op straat en overwegend om te praten.
- Zeven van de tien jongeren vanaf 12 jaar gaat wel eens uit in Gouda. Vooral jongeren van 12-17 jaar gingen in 2006 vaker uit dan een jaar eerder. Veel jongeren stellen hoge eisen aan het uitgaan.
- In 2006 voelde de helft van de jongeren zich wel eens onveilig bij het uitgaan; dat zijn er minder dan in 2005.
- Een deel van de jongeren pleegt kleine criminaliteit: vooral diefstallen, geweld en vandalisme. Jongens plegen veel meer delicten dan meisjes, maar bij winkeldiefstal is er geen verschil en ook fraude en geweld komen bij meisjes regelmatig voor.

inleiding

- Van de jongeren van 12-18 jaar doet een op de drie wel eens mee met een vechtpartij, ruim een kwart rijdt soms zwart en 18% betaalt niet altijd in een winkel. Er lijkt vaak een relatie te bestaan met de thuissituatie.
- Jaarlijks worden ongeveer 100 kinderen uit Gouda verwezen naar HALT en ongeveer 80 naar het Jeugdpreventieteam.
- De meeste jongeren vanaf 12 jaar voelen zich overdag wel veilig, maar 's nachts voelt 25% zich vaak en 57% zich soms onveilig. Vier van de tien jongeren werden ooit slachtoffer van diefstal, geweld of bedreiging.
- Een kwart van de Marokkaanse kinderen van 7-12 jaar kan niet zwemmen en zit ook niet op zwembles. Onder kinderen met Nederlandse of westerse etniciteit is dat slechts 2%.

investeren in de toekomst

6 Educatie en werk (blz.43)

- Van alle kinderen van 2 jaar en 3 maanden tot 4 jaar staat 78% ingeschreven bij een peuterspeelzaal of kinderopvang. Daarvan volgen 128 een VVE-traject. Er is nauwelijks verschil tussen de wijken.
- Sinds 2004 is het aantal leerlingen van de islamitische school sterk gegroeid en op de openbare scholen iets afgenomen. Van de Marokkaanse leerlingen bezoekt 18% de islamitische school, 35% een confessionele school en 46% een openbare school.
- De meeste kinderen op de basisschool hebben het naar de zin op school, letten vaak op, vinden dat de juf of meester hen begrijpt en vervelen zich er nooit.
- Leerlingen met een verhoogd risico op achterstand zijn er vooral op de islamitische (97% van de leerlingen) en openbare scholen (45%). Op scholen in Korte Akkeren en Kort Haarlem zitten veel risicoleerlingen.
- Goudse leerlingen laten een gemiddeld beeld zien bij het Prima Cohort Onderzoek, dat inzicht geeft in taal- en ontwikkelingsachterstanden. Marokkaanse en Turkse kinderen met laag opgeleide ouders hebben een forse taalachterstand van ongeveer anderhalf jaar. Bij rekenen is de achterstand kleiner: 7 maanden.
- Jongens volgen twee keer zo vaak speciaal onderwijs als meisjes. De verdeling naar etniciteit in het speciaal onderwijs is gelijk aan die in het basisonderwijs.
- Het aantal leerlingen dat vwo en praktijkonderwijs volgt is de laatste jaren gestegen, terwijl minder leerlingen vmbo en lwoo volgen.
- Op het voortgezet onderwijs hebben de meeste jongeren het naar de zin (87% vaak of altijd), maar ruim een kwart voelt zich er soms onveilig.

- Van ongeveer 2% van de leerlingen wordt verzuim gemeld bij het bureau leerplicht. In het schooljaar 2004-2005 stonden in Gouda 238 voortijdig schoolverlaters geregistreerd.
- Veel jongeren hebben een bijbaantje. Van de jongeren van 16-24 jaar stond begin 2007 3% ingeschreven als werkzoekende bij het CWI – veel minder dan in 2005. Het aantal WW- en bijstandsuitkeringen daalde fors.

geen jongere tussen wal en schip

7 Gezondheid en zorg (blz.52)

- Bijna alle jonge kinderen (94%) bezoeken met hun ouders het consultatiebureau. Voor sommige ouders is het moeilijk zich in te leven in wat een peuter kan en nodig heeft en daar genoeg tijd aan te besteden.
- Ouders oordelen positiever over gezondheid van kinderen op de basisschool dan de kinderen zelf. Marokkaanse kinderen hebben vaker een matige gezondheid en meer problemen.
- Uit logopedische screening blijkt dat bij 10% sprake is van onvoldoende mondelinge communicatie.
- De meeste leerlingen in het voortgezet onderwijs zijn tevreden over hun gezondheid en over hun leven.
- Een groep van 7% van de jongeren in het voortgezet onderwijs heeft duidelijke moeilijkheden op gebied van emoties, concentratie, gedrag of sociale contacten.
- Het aantal kinderen met overgewicht neemt sterk toe. Kinderen van laag opgeleide en vooral ook van Marokkaanse ouders hebben vaker overgewicht.
- In de drie hoogste groepen van de basisschool wordt 30% van de kinderen wel eens gepest op school en 22% elders. Van de leerlingen vanaf 12 jaar in het internetpanel wordt 16% soms en 1% vaak gepest. Internet en mobiele telefoon spelen daarbij tegenwoordig een belangrijke rol.
- Het aantal meldingen kindermishandeling en (getuige zijn van) huiselijk geweld bij het AMK is sterk gestegen door de toegenomen meldingsbereidheid bij zowel de politie als burgers. Getuige zijn van huiselijk geweld komt vooral veel voor bij Marokkaanse kinderen.
- Van de leerlingen in het voortgezet onderwijs rookte in 2003 20%, 56% dronk alcohol en 16% gebruikte drugs. Vooral het alcoholgebruik neemt toe en dat gebeurt op steeds jongere leeftijd, vaak met instemming van de ouders.
- Ook de leeftijd waarop jongeren seksuele ervaringen krijgen daalt. De gemiddelde leeftijd van de eerste geslachtsgemeenschap was in 2004 16 jaar. Gebrek aan weerbaarheid bij een deel van de meisjes wordt als belangrijke risicofactor aangemerkt.

1 Introductie

1.1 Gouds jeugdbeleid

Uitgangspunten Gouds jeugdbeleid

De gemeente Gouda wil dat de Goudse jeugd gezond en evenwichtig opgroeit. Jeugdigen zijn burgers in de groei. De jeugd van nu moet straks als sociaal betrokken en zelfredzame burgers in het leven staan, zodat ze een bijdrage kan leveren aan onze samenleving. De jeugd heeft rechten. Het Internationaal Verdrag voor de rechten van het Kind vormt de basis voor het Goudse jeugdbeleid. Om meer samenhang in het jeugdbeleid te brengen is landelijk de Operatie Jong in het leven geroepen, een samenwerkingband tussen ministeries. Doel ervan is de samenhang in het jeugdbeleid en samenwerking tussen rijk, andere overheden en partners te versterken, met ruimte voor lokaal jeugdbeleid. Het Goudse jeugdbeleid richt zich op alle jongeren tot en met 24 jaar, waarbij vier leeftijdscategorieën worden onderscheiden. Per categorie is daarbij een aantal aandachtspunten omschreven:

0-3 In de jongste leeftijdsgroep van 0 tot en met 3 jaar gaat het met name om het aanspreken van de omgeving. Belangrijke componenten zijn het gezin, het consultatiebureau, kinderopvang en peuterspeelzalen.

4-11 In de leeftijd van 4 tot en met 11 jaar neemt de omgeving van het kind een belangrijke plaats in. De focus is gericht op het gezin, het primair onderwijs, de buitenruimte, gezondheidszorg, jeugdzorg en welzijn.

12-17 Van 12 tot en met 17 jaar verschuift de nadruk naar zelfstandig functioneren. Daarbij nemen het gezin, het voortgezet onderwijs, de buitenruimte, vrijetijdsvoorzieningen, gezondheidszorg en jeugdzorg een belangrijke plaats in.

18-24 Voor de oudste leeftijdsgroep van 18 tot en met 24 jaar zijn onderwijs, arbeidsmarkt en sociale dienst belangrijk.

Ambities

De gemeente Gouda heeft in het kader van het jeugdbeleid drie centrale ambities geformuleerd, en binnen elk van die ambities weer diverse speerpunten. De ambities voor 2007 tot 2011 worden weergegeven in het kader hieronder. Deze monitor volgt de indeling in ambities. Op de eerste pagina van het deel over elk van de ambities

worden de speerpunten uit het jeugdbeleid nader omschreven. Direct daarnaast leest u dan de belangrijkste resultaten uit deze monitor op de betreffende gebieden.

ambities Gouds jeugdbeleid

talenten ontwikkelen	“ieder kind heeft voldoende kansen op een brede ontwikkeling”
investeren in de toekomst	“jongeren worden waar nodig ondersteund in de schoolloopbaan en bij het vinden van werk”
geen jongere tussen wal en schip	“waar zorg nodig is wordt dit vroegtijdig gesignaleerd en wordt deze op tijd en op maat geboden”

1.2 Over dit rapport

Afbakening

Dit rapport schets een beeld van de jeugd uit Gouda: alle jongeren van 0 tot en met 24 jaar die wonen binnen de gemeentegrenzen van Gouda. Het rapport beschrijft hoe het er nu voor staat met de jeugd uit Gouda en, waar mogelijk en zinvol, de ontwikkeling over de afgelopen jaren. De monitor gaat over *de staat van de jeugd* en is dus nadrukkelijk géén analyse of evaluatie van het Goudse jeugdbeleid of van het aanbod van zorg en activiteiten voor jongeren.

Indeling

De onderwerpen uit deze monitor worden per thema weergegeven in verschillende hoofdstukken. Na deze introductie volgt een algemeen hoofdstuk met demografische gegevens en een aantal algemene kenmerken van de Goudse jeugd (hoofdstuk 2).

In de hoofdstukken 3 tot en met 7 worden vervolgens de afzonderlijke thema's besproken. In dit thematische deel van de monitor volgen we globaal de indeling in ambities uit de nota jeugdbeleid. De naam van de ambitie wordt steeds in de balken aan de bovenzijde van de pagina's weergegeven. De eerste ambitie omvat 3 hoofdstukken en de andere ambities ieder een:

Ambitie *talenten ontwikkelen*:

(blz. 16)

- hoofdstuk 3: Gezin en sociale contacten
- hoofdstuk 4: Activiteiten
- hoofdstuk 5: Woonomgeving en veiligheid

inleiding

Ambitie *investeren in de toekomst*: (blz.42)

- hoofdstuk 6: Educatie en werk

Ambitie *geen jongere tussen wal en schip*: (blz.51)

- hoofdstuk 7: Gezondheid en zorg

Dwars door deze hoofdstukken heen (vanaf hoofdstuk 3) is nog een ordening aangebracht naar leeftijdsgroep.

Kleine symbolen aan het begin van elk tekstblok laten zien op welke leeftijdsgroep de passage betrekking heeft. Daarbij worden de symbolen gebruikt die al op de vorige bladzijde werden afgebeeld, zo nodig in combinatie met elkaar. Door deze symbolen is het relatief eenvoudig om tekstpassages terug te vinden die betrekking hebben op een bepaalde leeftijdsgroep.

Bronnen

Deze jeugdmonitor is gebaseerd op een drietal verschillende bronnen: registraties, enquêtes en groepsdiscussies. Deze bronnen worden nu kort toegelicht.

In verschillende *registraties* is veel informatie beschikbaar over de Goudse jeugd. Het gaat om bestanden van zowel de gemeente als lokale en landelijke organisaties zoals de GGD, politie, ministeries en het CWI. Soms zijn de relevante cijfers uit deze registraties verzameld via publicaties zoals rapporten en jaarverslagen; in andere gevallen werden specifieke cijfers opgevraagd of databestanden die verder zijn geanalyseerd. Tenzij anders vermeld zijn uit de registraties alleen cijfers gegenereerd over de jeugd uit Gouda: jongeren tot en met 24 jaar die wonen in de gemeente. Soms zijn ter vergelijking ook cijfers vermeld over de totale bevolking of over de regio of heel Nederland. Vaak waren dergelijke referentiecijfers ook niet beschikbaar, vooral bij lokale bronnen.

Daarnaast is gebruik gemaakt van *enquêtes* onder jongeren en hun ouders. Er is geen specifieke enquête uitgevoerd in het kader van deze monitor. Er zijn echter diverse enquêtes uitgevoerd onder de jeugd in Gouda en/of de regio, die veel relevante cijfers opleveren. In de eerste plaats heeft de gemeente Gouda een internetpanel onder jongeren (van 12 tot en met 22 jaar) opgezet. De afgelopen twee jaar zijn aan dit panel zes vragenlijsten voorgelegd over onder meer vrije tijd, buitenruimte, uitgaan, veiligheid en vriendengroepen. Een deel van de vragen werd specifiek voor deze monitor opgesteld. Helaas is het internetpanel niet geheel representatief: allochtone jongeren zijn bijvoorbeeld ondervertegenwoordigd.

Ook de GGD heeft enquêtes onder jongeren gehouden. De enquêtes van de GGD zijn gehouden in de hele regio en worden door de GGD ook op regionaal niveau gerapporteerd. Speciaal voor deze monitor zijn uit deze

enquêtes cijfers gegenereerd over de jeugd uit Gouda. Deze cijfers op gemeentelijk niveau werden dus niet eerder gepubliceerd.

Het eerste onderzoek is het Peilstationsonderzoek dat in 2003 samen met het Trimbos Instituut werd uitgevoerd onder jongeren uit het voortgezet onderwijs en de twee hoogste groepen van het basisonderwijs. Dit onderzoek ging met name over genotmiddelen, maar ook de thuissituatie, criminaliteit, school en persoonlijke problemen kwamen aan bod.

In het kader van de Gezondheidsmonitor Jeugd werd in het najaar van 2006 een enquête gehouden op een selectie van basisscholen die min of meer als representatief kan worden beschouwd. Uit Gouda deden 7 basisscholen mee. De enquêtes zijn afgenomen onder de kinderen uit groep 5 tot en met 8 en onder de ouders van kinderen in de jongste groepen.

Cijfers geven heel veel informatie over de jeugd, maar kunnen nooit het hele verhaal vertellen. Daarom zijn ter aanvulling ook *groepsdiscussies* gehouden met professionals die dagelijks te maken hebben met de Goudse jeugd. De complete deelnemerslijst vindt u op blz.65. In vier groepen rond de thema's school, veiligheid/ woonomgeving, gezondheid en vrije tijd werd met groepen van rond de 8 professionals gesproken over wat er goed en wat niet goed gaat met de jeugd uit Gouda. Het gaat om informatie die niet in registraties is vastgelegd en waarover geen enquêteresultaten beschikbaar zijn – vaak ook om informatie die helemaal niet in cijfers is uit te drukken. De bevindingen uit de groepsdiscussies zijn daarmee een belangrijke aanvulling op de cijfers. Soms zijn de conclusies uit deze discussies enigszins normatief. Ze vertegenwoordigen constatering van een groep professionals, maar niet noodzakelijkerwijs de werkelijkheid volgens andere professionals, de gemeente Gouda of de onderzoeker.

Bronvermeldingen en noten

Bij een zo groot aantal bronnen is het voor de lezer belangrijk te kunnen zien op welke bron een bepaalde passage is gebaseerd. Om de leesbaarheid niet te beperken worden de bronnen niet steeds voluit vermeld, maar wordt gebruik gemaakt van een notensysteem. Alle bronnen zijn opgenomen in een genummerde lijst achterin dit rapport. De cijfernoten verwijzen naar dit bronnenoverzicht. Het rapport bevat daarnaast letternoten. Deze letternoten zijn gewone noten met aanvullende detailinformatie. De speciale noot ^{GD} verwijst naar bevindingen uit de *groepsdiscussies*, die bovendien in een iets lichtere letter worden weergegeven.

2 Jeugd in Gouda

2.1 Demografische gegevens

In deze paragraaf wordt een aantal demografische gegevens gepresenteerd over de Goudse jongeren. In de eerste plaats wordt de samenstelling van de jeugd beschreven: naar leeftijd, wijk, geboorteplaats, etniciteit en huishoudenssamenstelling. In het tweede deel van de paragraaf beschrijven we veranderingen zoals geboorte, overlijden, huwelijk, scheiding en verhuizingen.

Aantal jongeren en leeftijdsverdeling

In Gouda woonden op 1 januari 2007 22.221 jongeren van 0 tot en met 24 jaar. Met 31% maakt de jeugd in Gouda een belangrijk deel uit van de totale bevolking. Wel is het aantal jongeren de laatste twee jaar (sinds 1 januari 2005) gedaald met ruim 400. De twee jaren daarvoor was juist sprake geweest van een lichte stijging van het aantal jongeren tot en met 24 jaar. Vooral in de jongste leeftijdsgroepen is sprake van een daling.

aantal jongeren in Gouda begint te dalen

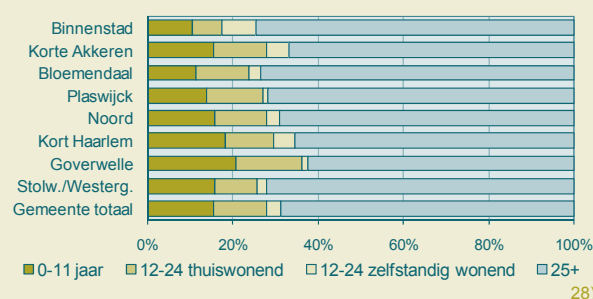
aantal inwoners per leeftijdsgroep, 1 januari 2003-2007					
Leeftijd	2003	2004	2005	2006	2007
0 t/m 3 jaar	4039	4047	4027	3911	3765
4 t/m 11 jaar	7525	7452	7413	7289	7261
12 t/m 17 jaar	5402	5515	5555	5609	5528
18 t/m 24 jaar	5605	5631	5660	5613	5667
25 jaar e.o.	49062	49140	49126	48958	48753
Totaal 0-24	22571	22645	22655	22422	22221
Idem in %	31,5%	31,5%	31,6%	31,4%	31,3%

Onderstaande grafiek laat zien in welke wijken relatief veel jongeren wonen. Het aandeel jongeren is het hoogst in de wijken Goverwelle (38%), Kort Haarlem (35%) en Korte Akkeren (33%). In de Binnenstad is het aandeel jongeren het laagst (25%).

De Binnenstad herbergt wel het grootste aandeel zelfstandig wonende jongeren (8%, gemiddeld in Gouda is dat 3%). Ook in Korte Akkeren en Kort Haarlem wonen relatief veel jongeren die niet meer bij hun ouders wonen (5%).²⁸⁾

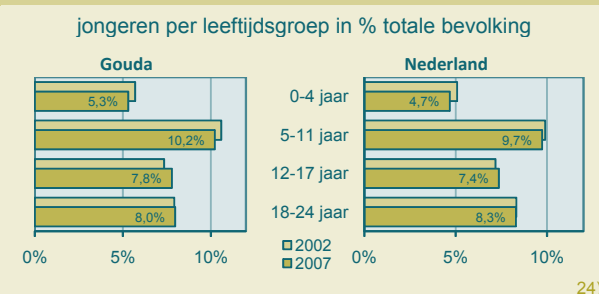
Goverwelle is meest kinderrijke wijk

aandeel jongeren per wijk (in % van bevolking), 1 januari 2007

In onderstaande grafiek wordt de leeftijdsverdeling van Gouda in 2002 en 2007 vergeleken met die van Nederland. Gouda kent meer jongeren tot en met 17 jaar dan gemiddeld in Nederland, maar minder jongeren van 18-24 jaar. Zowel in Gouda als in heel Nederland is sinds 2002 sprake van een afname van het aandeel jongeren tot en met 11 jaar en een toename in de groep van 12-17 jaar. In Gouda echter is zowel de afname in de groep 5-11 jaar (-0,4%) als de toename in de groep 12-17 jaar (+0,4%) groter dan gemiddeld in Nederland (-0,1 resp. +0,2%).²⁴⁾

meer jongeren 0-17, minder 18+ dan Nederland

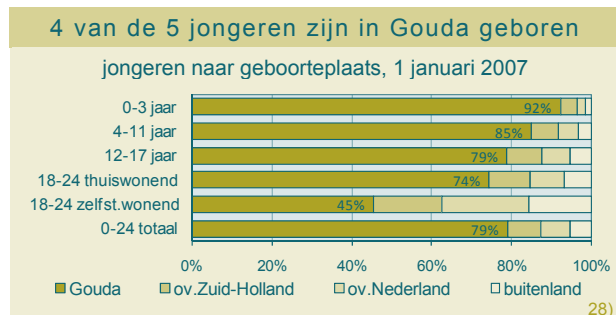

Geboorteplaats

Vier van de vijf jongeren tot en met 24 jaar die in Gouda wonen, zijn ook in die plaats geboren. Nog eens 8% werd geboren in een andere plaats in Zuid-Holland met als meest voorkomende herkomstplaatsen Rotterdam (2%), Den Haag (1%) of Leiden (1%). Van alle jongeren

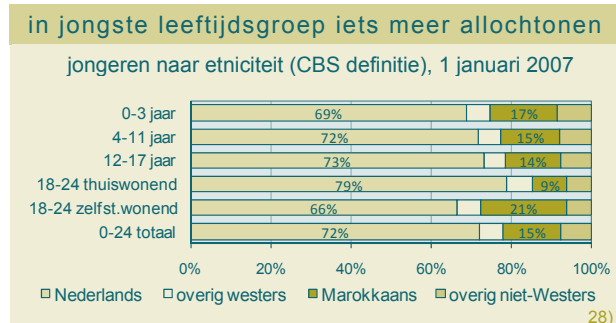
inleiding

in Gouda is 5% in het buitenland geboren. Met het stijgen van de leeftijdsgroep stijgt natuurlijk de kans dat jongeren niet in Gouda zijn geboren, maar van de thuiswonende jongeren van 18-24 jaar is nog altijd 74% in Gouda geboren. Anders ligt dat bij jongeren vanaf 18 jaar die niet bij hun ouder(s) wonen: van hen is ruim de helft buiten Gouda geboren. ²⁸⁾

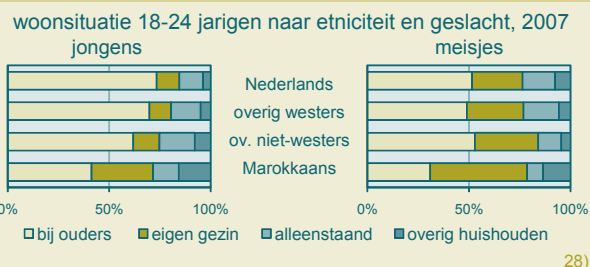
Etniciteit

Van alle jongeren in Gouda heeft 72% de Nederlandse etniciteit. Dat betekent dat beide ouders in Nederland zijn geboren. De grootste allochtone groep is de Marokkaanse. Gouda kent 3224 jongeren waarvan een of (meestal) beide ouders in Marokko zijn geboren: 15% van het totaal. Alle andere etnische groepen in Gouda zijn aanzienlijk kleiner; de grootste groepen zijn Suriname (2%) en Turkije, Indonesië, Joegoslavië en de Nederlandse Antillen (elk 1%). In totaal 28% van de jongeren heeft een niet-Nederlandse etniciteit. Van de Marokkaanse jongeren tot en met 24 jaar is het grootste deel in Nederland geboren: 89%. Bij jongeren uit andere niet-westerse landen is 78% in Nederland geboren. Gouda kent overigens (nog) nauwelijks Marokkaanse kinderen van de 3^e generatie (met in Nederland geboren ouders maar in Marokko geboren grootouders). Onderstaande grafiek laat zien dat in de jongste leeftijdsgroepen het aandeel jongeren met Marokkaanse etniciteit iets hoger is, maar de verschillen zijn beperkt.

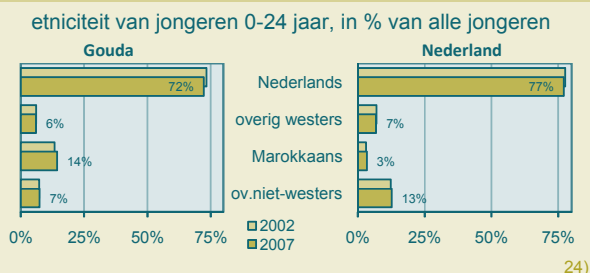
In de oudste leeftijdsgroep is er een duidelijk verschil tussen jongeren die nog thuis wonen en jongeren die niet bij hun ouders wonen. Onder die laatste groep is het aantal Marokkaanse jongeren hoger dan gemiddeld. Marokkaanse jongeren van 18-24 jaar wonen namelijk vaker dan de andere groepen niet meer bij hun ouders. Van de Marokkaanse jongens van 18-24 jaar woont 59% niet meer bij hun ouders en van de meisjes 69%. Onder autochtone jongeren is dat 27 respectievelijk 49%. Veel vaker dan de andere etnische groepen hebben Marokkaanse jongeren op deze leeftijd al een eigen gezin (paar met of zonder kinderen) of vormen ze een ander meerpersoonshuishouden zonder hun ouders (bijvoorbeeld samen met broers, zussen of andere familie of vrienden). In alle etnische groepen hebben meisjes al vaker een eigen gezin dan jongens. Meisjes hebben immers vaak een partner die iets ouder is. ²⁸⁾

Marokkaanse jongeren 19-24 vaker uit huis

Gouda kent iets minder autochtone jongeren (72%) dan het gemiddelde in Nederland (77%). Bijzonder aan Gouda is dat er slechts een bevolkingsgroep is die sterk is vertegenwoordigd, namelijk de Marokkaanse. In Gouda heeft 14% van de jongeren de Marokkaanse etniciteit; gemiddeld in Nederland is dat 3%. Jongeren van andere niet-westerse herkomst zijn er in Gouda juist duidelijk minder dan gemiddeld. Sinds 2002 is het aandeel Marokkaanse jongeren toegenomen van 13,3 naar 14,4% van de totale Goudse jeugd. ^{24) a)}

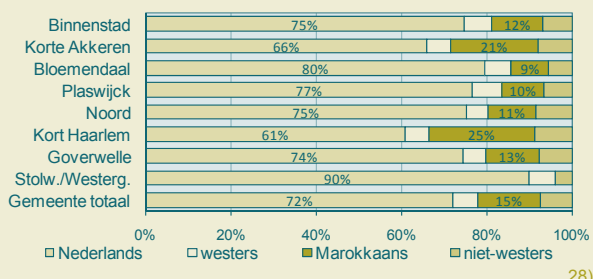
meer Marokkaanse kinderen dan in Nederland

Tot slot wordt hieronder de verdeling naar etniciteit per woonwijk weergegeven. Marokkaanse kinderen zijn er meer dan gemiddeld in de wijken Kort Haarlem (25%) en Korte Akkeren (21%). In de meeste andere wijken ligt dat aandeel tussen de 9 en 13%. In Stolwijkersluis en Westergouwe wonen geen Marokkaanse kinderen. ²⁸⁾

meer allochtonen in Kort Haarlem/Korte Akkeren

jongeren naar etniciteit (CBS definitie), per wijk, 1 januari 2007

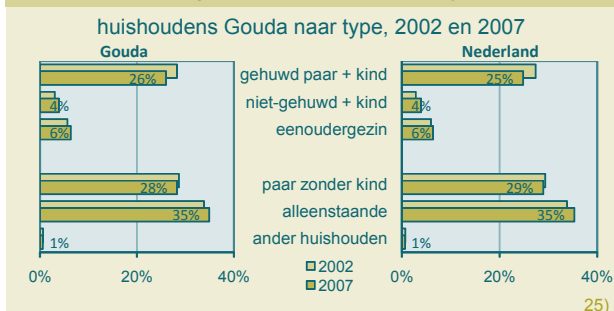

Huishoudens

Op 1 januari 2007 kende Gouda 11.049 gezinnen met kinderen. Dat is 36% van alle huishoudens. Sinds 2002 is het aantal gehuwde paren met kinderen afgenomen van 28% naar 26% (van alle huishoudens). Een toename was te zien bij het aantal ongehuwde paren met kinderen (nu 4%) en eenoudergezinnen (6%). Ook het aandeel alleenstaanden nam toe.

Zowel de verdeling tussen verschillende huishoudens als de ontwikkeling sinds 2002 is in Gouda vrijwel gelijk aan die in Nederland. ²⁵⁾

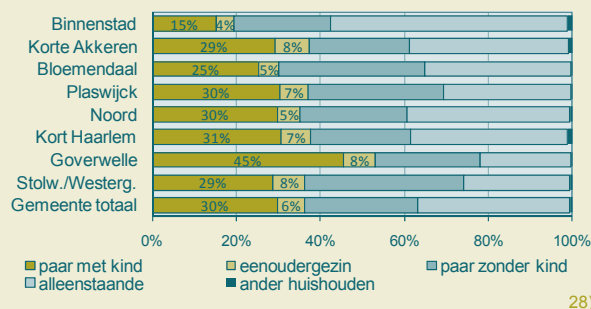
steeds minder gezinnen door huwelijk verbonden

In de meeste wijken van Gouda maken gezinnen met kinderen ongeveer 36% van alle huishoudens uit, net zoveel dus als gemiddeld. In Gouverwelle is dat echter aanzienlijk meer: 53%. In Bloemendaal (30%) en vooral in Binnenstad (19%) is het aandeel gezinnen met kinderen lager dan gemiddeld.

veel gezinnen met kinderen in Gouverwelle

huishoudens naar type, per wijk, 2007

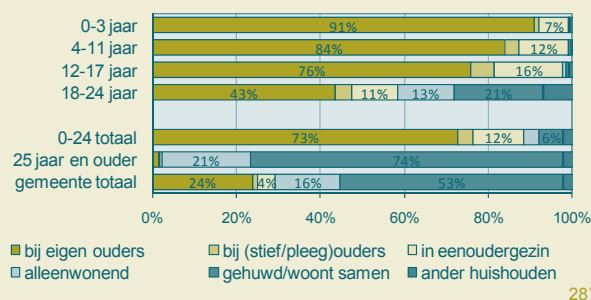
De hierboven beschreven huishoudenssituatie zegt nog weinig over de woonsituatie van individuele jongeren. De grafiek hieronder laat per leeftijdsgroep de woonsituatie zien. Jongeren tot en met 17 jaar wonen bijna allemaal nog 'thuis': bij hun eigen ouders en/of stiefouders.

Van de jongeren van 18-24 jaar woont 58% nog thuis, 13% woont alleen (zonder medebewoners), 21% woont samen of is al getrouwd (al dan niet met kinderen) en 7% woont in ander verband (bijvoorbeeld met meerdere andere jongeren).

Van de jongeren die nog thuis wonen woont het merendeel bij beide ouders: 91% van alle 0-3 jarigen en 76% van de 12-17 jarigen. Anderen wonen in een eenoudergezin zonder nieuwe partner: 7% van de 0-3 jarigen en 16% van de 12-17 jarigen. Tot slot is er een groep die wel bij een (samenwonend of getrouwd) paar woont maar niet bij beide ouders: bijvoorbeeld bij hun echte ouder en een stiefouder. Dit betreft 1% van de 0-3 jarigen en 6% van de 12-17 jarigen. Van alle jongeren tot en met 24 jaar woont 16% in een 'gebroken gezin' met slechts een van beide wettelijke ouders.

16% kinderen woont in 'gebroken gezin'

woonsituatie van personen, naar leeftijd, 2007

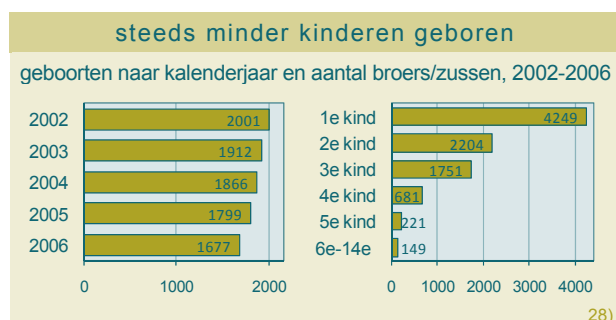
inleiding

Overigens is het aandeel kinderen (van 0-17 jaar) in een gebroken gezin bij jongeren van Nederlandse en Marokkaanse etniciteit veel lager (14%) dan bij jongeren met een andere niet-westerse etniciteit (32%).²⁸⁾

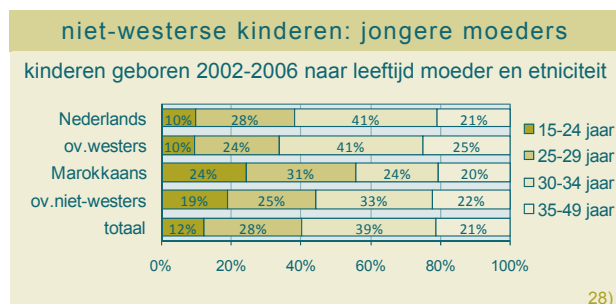
Geboorte

Het aantal kinderen dat werd geboren bij Goudse gezinnen is de afgelopen jaren gestaag gedaald van 2001 in het jaar 2002 naar 1677 in 2006: een daling van 14%.

Van alle kinderen die de afgelopen 5 jaar werden geboren was 46% het eerste kind van de moeder, 24% had één broer of zusje, 19% twee en 11% drie of meer. In totaal 9539 kinderen (ongeveer 1900 per jaar) kregen een nieuw broertje of zusje (bij dezelfde moeder).

In totaal 12% van de kinderen wordt geboren bij moeders die volgens de definitie van deze monitor zelf nog jongere zijn: in de leeftijd van 15-24 jaar. De meeste baby's hebben bij hun geboorte een moeder van 25-34 jaar; 21% heeft een moeder van 35 jaar of ouder. Kinderen met een niet-westerse en vooral Marokkaanse etniciteit hebben vaak jongere moeders. Bij een kwart van de Marokkaanse en 19% van de andere niet-westerse pasgeborenen is de moeder jonger dan 25 jaar.

De afgelopen 5 jaren werden gemiddeld 29 kinderen per jaar geboren met een tienermoeder: hun moeder was

jonger dan 20 jaar. Bijna de helft daarvan was 19 jaar, maar per jaar worden er ook 7 kinderen geboren met een moeder van 15, 16 of 17 jaar oud.²⁸⁾

Sterfte

In de jaren 2002 tot en met 2006 zijn in totaal 60 jongeren van 0-24 jaar overleden, waarvan 38 in hun eerste levensjaar (vaak in de eerste maand). Gemiddeld overleden in Gouda dus 12 kinderen per jaar.

Per jaar worden ongeveer 50 jongeren van 0-24 jaar geconfronteerd met het overlijden van hun (in Gouda wonende) vader of moeder.²⁸⁾

Scheiding en huwelijk

Elk jaar worden ongeveer 230 kinderen geconfronteerd met echtscheiding van hun ouders. Daarvan vindt ongeveer de helft plaats bij kinderen van 0-11 jaar en de andere helft bij kinderen van 12-24 jaar.

Niet inbegrepen in deze cijfers zijn ouders die wel samen kinderen krijgen, maar niet zijn getrouwd. Deze situatie komt steeds vaker voor. Van alle jongeren vanaf 12 jaar die in januari 2007 bij beide ouders wonen, waren deze ouders in 96% van de gevallen ook getrouwd. In de leeftijdsgroep 4-11 jaar was dat 88% en in de jongste leeftijdsgroep 0-3 jaar nog maar 79%. Bij een op de vijf kinderen van 0-3 jaar die bij hun beide ouders wonen, zijn deze dus niet getrouwd maar wonen samen. In totaal zo'n 1600 kinderen van 0-24 jaar wonen bij beide ouders, terwijl deze niet zijn getrouwd. Daarvan gaan per jaar bij ongeveer 50 kinderen die stellen uit elkaar.

Als gevolg van (echt)scheidingen of overlijden van een van hun ouders loopt het aandeel jongeren dat bij beide ouders woont terug van 91% in de leeftijdsgroep 0-3 jaar naar 74% bij de thuiswonende kinderen van 18-24 jaar.

Van de jongeren zelf zijn de afgelopen vier jaar gemiddeld 135 jongeren per jaar uit Gouda getrouwd (inclusief partnerschapregistratie): ruim 40 jongens en ruim 90 meisjes. Van de getrouwde jongeren was 8% 18 of 19 jaar oud, 27% 20 of 21 jaar en 65% 22-24 jaar.

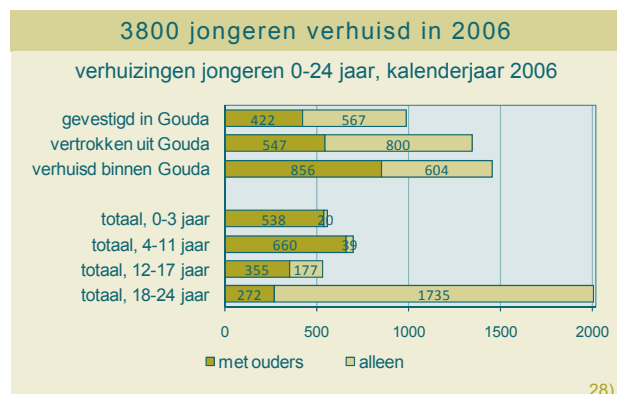
Per jaar werd in dezelfde leeftijdsgroep bij ongeveer 10 jongeren het huwelijk of de partnerschapregistratie weer ontbonden.²⁸⁾

Verhuizingen

In het jaar 2006 zijn 3800 Goudse jongeren verhuisd:
 - 989 jongeren kwamen in Gouda wonen,
 - 1347 jongeren zijn uit Gouda vertrokken,
 - 1460 jongeren verhuisden binnen de gemeente.

Iets meer dan de helft van deze jongeren verhuisde alleen. De anderen verhuisden met hun ouder(s). Het is uiteraard vooral de oudste leeftijdsgroep die vaak zonder hun ouders verhuist.

Onderstaande tabel laat de meest voorkomende herkomst- en bestemmingsgemeenten zien van jongeren die naar of vanuit Gouda zijn verhuist in 2006. Jongeren die zich vestigden in Gouda kwamen onder meer uit Rotterdam, Den Haag, Rееuwijk, Waddinxveen, Bodegraven en Utrecht. Jongeren die met hun ouders vertrokken uit Gouda gingen het vaakst naar Waddinxveen, Rееuwijk, Rotterdam en Vlist. Jongeren die alleen de stad verlieten gingen vooral naar de studentensteden: Utrecht en Rotterdam en in mindere mate Den Haag en Amsterdam. 28)

relatief veel jongeren naar Utrecht en Rotterdam

meest voorkomende gemeenten herkomst en bestemming:
aantal verhuiste jongeren 0-24 jaar in kalenderjaar 2006

Gevestigd met ouders			Gevestigd alleen		
Rotterdam	27	(6%)	Rotterdam	28	(5%)
Den Haag	24	(6%)	Waddinxveen	28	(5%)
Rееuwijk	24	(6%)	Rееuwijk	26	(4%)
Utrecht	20	(5%)	Bodegraven	25	(4%)
Vertrokken met ouders			Vertrokken alleen		
Waddinxveen	35	(6%)	Utrecht	87	(11%)
Rееuwijk	27	(5%)	Rotterdam	87	(11%)
Rotterdam	25	(5%)	Den Haag	48	(6%)
Vlist	24	(4%)	Amsterdam	38	(5%)

28)

2.2 Kenmerken van de Goudse jeugd

Associaties van professionals

Deze jeugdmonitor bevat vooral heel veel cijfers, uit registraties en jongerenenquêtes. Het is echter moeilijk om op basis van cijfers te vertellen hoe de jeugd in Gouda er echt uit ziet. Op deze plaats schetsen we een heel ander plaatje van de Goudse jeugd anno 2007. Tijdens een viertal groepsdiscussies met tientallen professionals die dagelijks met de jeugd te maken hebben, vroegen we hen om te beginnen naar de eerste associaties. Als je denkt aan de jeugd in Gouda, waar denk je dan het eerst aan? Het overzicht in onderstaand kader geeft een aardig beeld van de jeugd in Gouda en behoeft geen verdere toelichting.

kenmerken van de jeugd in Gouda: eerste associaties van professionals

Positief

- Ze hebben veel vrijheid
- Met de meesten (90%) gaat het goed
- Leuke jongens en meisjes
- Speels en vrolijk; ze maken veel plezier
- Dapper/weerbaar en zelfstandig
- Veel talenten en ondernemend
- Ze weten wat ze willen en gaan ervoor
- Veel vrienden
- Ze doen veel en van alles tegelijk
- Goed thuis in moderne media
- Uniek en individueel
- Veel jongeren zijn goed ontwikkeld

Negatief

- Grenzen vervagen steeds meer
  - Ouders en kinderen zijn vaak té druk
  - Vaak verwend (vooral materieel)
  - Neiging zichzelf te overschatten
  - Niet zoveel te doen voor oudere jeugd
- Problemen bij bepaalde groepen:
- Overlast, vandalisme, agressie
  - Alcohol, roken en drugs
  - Veel kinderen laag opgeleid
  - Overgewicht en slechte gebitten
  - Risicofactoren in de opvoeding zoals verwaarlozing, scheiding, armoede en pedagogische onmacht.

Neutraal, of deels positief deels negatief

- Al jong volwassen
- Mondig; ze kunnen discussiëren en durven veel te zeggen
- Er is veel jeugd
- Diversiteit met veel jeugdculturen
- Multicultureel, deels allochtoon
- Veel ouders zijn tweeverdieners
- Buitenkant lijkt steeds belangrijker: uiterlijk, kleding, bezit en bezigheden
- Woonwijk beïnvloedt verdere vorming
- Rol van ouders en van scholen
- Vluchtiger, veel zappedrag
- Ze hebben veel (in materieel opzicht)

GD)

inleiding

Wat gaat niet goed met de jeugd?

Tijdens de groepsdiscussies werd vooral gediscussieerd over wat er wel en niet goed gaat met de jeugd in Gouda. Deze onderwerpen worden in de volgende, thematische hoofdstukken uitgebreid besproken. In deze paragraaf schetsen we slechts een bondig totaalbeeld, dwars door alle thema's heen.

De professionals maken zich vooral zorgen over:

- De **thuisituatie** van sommige jongeren: scheiding, armoede, geen grenzen stellen, pedagogische onmacht, gebrek aan aandacht, geen regelmaat.
- **Leefgewoonten en risico's**: roken, alcohol en drugs, maar ook seksualiteit en risico's van internet: de verleidingen zijn voor sommige jongeren te groot.
- Directe **bedreigingen** zoals verwaarlozing, kindermishandeling, en jongeren die niet weerbaar genoeg zijn voor gevaren zoals loverboys en uitbuiting.
- Risico's in de **buitenruimte** zoals te laat buiten spelen (en te laat naar bed), verkeerde vrienden en invloeden, jeugdcriminaliteit, vandalisme, drugsoverlast en hanggedrag.
- **Persoonlijke problemen** zoals overgewicht en eetpatronen, psychische problemen, pesten, negatief toekomstbeeld, te weinig bewegen en schooluitval.
- **Externe invloeden** zoals druk vanuit de ouders en vrienden, onrust en teveel prikkels uit de maatschappij, gebrek aan buitenspeelruimte, verkeerde school of falende hulpverlening.
- Minder **sociaal gedrag**: intolerantie, discriminatie, weinig betrokkenheid bij mensen buiten de eigen groep, cultuurverschillen, discriminatie, gebrek aan respect en onverschilligheid.
- Jongeren komen **steeds jonger** in aanraking met van alles: genotmiddelen, seksualiteit, nieuwe media, uitgaan enz., maar zijn daar nog niet altijd aan toe.

Wat gaat wel goed met de jeugd?

Er zijn beslist niet alleen problemen met de jeugd in Gouda, zoals ook al bleek uit de inventarisatie van eerste associaties bij jongeren. De professionals gaven ook aan op welke punten het in hun ogen juist wel goed gaat met de jeugd:

- **Vrijtijdsbesteding**: jongeren hebben veel hobby's, veel keuzemogelijkheden en vaak een 'rijk bestaan'. Jongeren zijn mobiel en vaak erg goed bereisd.
- Er is een groot aanbod op gebied van **scholing**.
- **Thuisituatie**: veel ouders zijn erg betrokken en het opleidingsniveau van ouders wordt steeds hoger.
- De meeste jongeren **vervallen niet in criminaliteit** en van de jongeren die dat wel doen, is een deel toch weer op het rechte pad te brengen.
- Met de meeste jongeren gaat het **gewoon goed**. Met de Marokkaanse meisjes gaat het steeds beter op school.
- Veel jongeren hebben een goed **karakter**: ze zijn openhartig, ondernemend, zelfbewust, weerbaar, vindingrijk, flexibel, nieuwsgierig, ze hebben een breed blikveld en groot rechtvaardigheidsgevoel, zijn bereid zich in te zetten en maken veel plezier.
- **Groepen** zijn belangrijk voor jongeren: als je bij een groep hoort, hoor je er ook echt bij en gaan ze voor elkaar. Het vriendennetwerk wordt steeds groter.
- **Samenwerking tussen partners** die zich met jeugd bezighouden gaat relatief goed. Er is veel aandacht voor taal/spraak, preventie en zorgnetwerken.
- **Internet** gaat gepaard met risico's, maar biedt anderzijds veel mogelijkheden op gebied van contacten, informatievoorziening en ontwikkeling.

In de groepsdiscussies en ook in deze monitor wordt relatief veel aandacht besteed aan dingen die niet goed gaan met jongeren. Toch werd regelmatig bevestigd dat het met het merendeel van de jeugd wel goed gaat. Ze zijn vrolijk, hebben veel vrienden, zijn sociaal vaardig, positief ingesteld en helpen anderen. Vaak hebben ze zich goed ontwikkeld, bijvoorbeeld in een stabiel gezin zonder geldzorgen, in een goed huis en fijne buurt. De ouders zijn betrokken en stimuleren hun kinderen om zich te ontwikkelen, maar stellen ook tijdig grenzen. Er bestaat een goed evenwicht tussen invloeden van thuis, school, vrienden en vrijetijdsbesteding. ^(GD)

talenten ontwikkelen

“ieder kind heeft voldoende kansen op een brede ontwikkeling”

Speerpunten Gouds jeugdbeleid: talenten ontwikkelen

1. Ondersteunen van ouders ter bevordering van betrokkenheid bij opvoeding, onderwijs en omgeving.
2. Stimuleren van de ontdekkingsreis naar talenten.
3. Investeren in een veilige, prettige, maar ook prikkelende leefomgeving.

Gezin en sociale contacten

In het kader van de Wmo heeft de gemeente diverse taken gekregen, ook op gebied van jeugd en opvoeden. Voor jongeren zijn de thuissituatie en sociale netwerken zoals vriendengroepen van grote invloed op hun verdere ontwikkeling. Voor de gemeente is ondersteuning van ouders bij de opvoeding een speerpunt, bijvoorbeeld door opzetten van Centra voor Jeugd en Gezin.

Hoofdstuk 3 (blz.18) schetst een beeld van de gezinssituatie en sociale contacten van de jongeren uit Gouda. De belangrijkste conclusies:

- *Van de kinderen op de basisschool groeit 14% niet op in een gezin met beide ouders; in het voortgezet onderwijs is dat 22%. In de groepsdiscussies werd benadrukt dat de impact daarvan op kinderen groot kan zijn: op korte en soms ook op langere termijn.*
- *Van de kinderen van 12-17 jaar had in 2003 72% twee werkende ouders; bij 5% werkte geen van de ouders. Het opleidingsniveau van (zeker de allochtone) ouders stijgt, waardoor de kansen van kinderen toenemen.*
- *Bijna een kwart van de eenoudergezinnen moet rondkomen van een inkomen rond het sociaal minimum. Onder paren met kinderen is dat slechts 5%. In 2006 werden bij het Budgetbureau 150 schuldhulptrajecten geregistreerd voor gezinnen met kinderen. Armoede kan diep ingrijpen in het leven van kinderen.*
- *Over dingen waar ze zich zorgen over maken praten kinderen makkelijker met hun moeder dan met hun vader, broer of zus. In het voortgezet onderwijs zijn vrienden een gemakkelijke groep om mee te praten.*
- *Ruim de helft van de jongeren wordt niet gelovig opgevoed; bijna een kwart protestants-christelijk en 12% islamitisch.*
- *Bij vier van de vijf jongeren in het voortgezet onderwijs weet de moeder veel over vrienden, geld uitgeven, waar het kind is na school en vrijetijdsbesteding. Over alcohol en vooral roken weten de ouders veel minder.*

- *Veel ouders hebben moeite met het stellen van grenzen. Bij kinderen van 11-14 jaar zou slechts 30% het drinken van alcohol echt verbieden.*
- *Sommige ouders hebben grote moeite hun kinderen op te voeden, maar de drempel van het opvoedbureau lijkt hoog. In 2006 bezochten 107 gezinnen de gesprekken van het Opvoedbureau; 32 gezinnen (waarvan 22 van Marokkaanse afkomst) gebruikten Spel aan Huis.*
- *Vier van de vijf kinderen van ongeveer 10-18 jaar hebben minstens een goede vriend.*
- *Bijna de helft van de jongeren van 12-24 jaar vindt het belangrijk bij een of meer vriendengroepen te horen en ruim de helft hoort ook bij zo'n vriendengroep. Zeven van de tien jongeren in het jongerenpanel zouden niemand bij voorbaat uitsluiten van zo'n groep om bijvoorbeeld leeftijd, seksuele geaardheid of etniciteit. Ongeveer een op de tien jongeren wil zeker geen groep vormen met mensen van een andere etniciteit.*
- *Ruim een derde van de jongeren in het panel heeft persoonlijk regelmatig te maken met spanningen tussen etnische groepen. Volgens 60% is regelmatig sprake van discriminatie in Gouda. Slechts 30% heeft regelmatig contact met mensen uit andere etnische groepen; 70% slechts soms of nooit.*

Activiteiten

Ieder kind heeft talenten. Door allerlei activiteiten uit te proberen komt hij er achter waar hij goed in is en wat hij leuk vindt. De gemeente probeert deze ontdekkingsreis naar talenten te stimuleren, onder meer door de brede school, stimuleren van aanbod voor en initiatieven van jongeren en het wegnemen van eventuele fysieke en financiële drempels bij de verschillende accommodaties.

In hoofdstuk 4 (blz.26) wordt geschetst welke activiteiten jongeren ondernemen en hoe zij hun vrije tijd besteden:

talenten ontwikkelen

- *TV/DVD kijken en lezen zijn activiteiten die kinderen op de basisschool het meest frequent doen. In de hoogste groepen spelen kinderen minder buiten en kijken minder TV, maar zitten vaker achter de PC.*
- *Jongeren vanaf 12 jaar besteden hun tijd vooral aan TV/video, muziek luisteren en internet.*
- *Een deel van de jongeren onderneemt veel verschillende activiteiten en heeft een zeer drukke agenda. Een andere groep beperkt zich tot TV of hanggedrag.*
- *Vier van de vijf kinderen op de basisschool zijn lid van een of meer verenigingen, vooral sportverenigingen.*
- *Een op de drie jongeren vanaf 12 jaar vindt het activiteiten aanbod in Gouda onvoldoende.*
- *Van de jongeren van 4-17 jaar is ongeveer 60% (gratis) lid van de bibliotheek. Tussen de 18 en 23 jaar, als betaald moet worden, is dat nog maar 8%.*
- *Een op de drie jongeren van 12-17 jaar bezoekt meer dan 5 keer per jaar een museum, galerie, theater of bezienswaardigheid. Onder 18-plussers is dat lager. Muziek- en kunstuitleen worden veel minder bezocht.*
- *Het aantal kinderen van 4-17 jaar dat deelnam aan cursussen van de Werkschuit is afgelopen jaar gestegen naar ongeveer 450. De Muziekschool heeft ongeveer 1100 cursisten tot en met 20 jaar.*
- *Van de jongeren in Gouda is ongeveer 70% aangesloten bij een of meer sportverenigingen. Allochtone kinderen zijn minder vaak lid, maar als ze lid zijn sporten ze zeker niet minder vaak. Van de jongeren die niet sporten noemt 21% als reden dat dat te duur is.*
- *Ongeveer drie van de tien jongeren doet vrijwilligerswerk. Via het project Jong in beeld hebben ongeveer 200 leerlingen een maatschappelijke stage gelopen.*
- *Bij de vier brede scholen in Gouda zijn inmiddels 21 basisscholen aangesloten met 81% van het totaal aantal leerlingen. In januari 2006 was dat nog 46%. In 2006 deed bijna de helft van de leerlingen mee aan een of meer activiteiten, maar onder allochtone leerlingen ongeveer een derde.*

Woonomgeving en veiligheid

In bepaalde leeftijdsfasen gaan jongeren grenzen verkennen. Voor deze logische ontwikkeling hebben ze een veilige, prettige en prikkelende leefomgeving nodig. De gemeente streeft naar een veilige buitenruimte in de nabije omgeving, die voldoende uitdaging biedt voor alle verschillende leeftijdsgroepen. De gemeente spant zich

ook in om Gouda veiliger te maken en wil jongeren daarmee helpen op het goede spoor te komen of te blijven. Ook streeft de gemeente naar goede mogelijkheden om uit te gaan en uitdagende voorzieningen.

Hoofdstuk 5 (blz.33) geeft een beeld van jongeren in relatie tot woonomgeving en veiligheid:

- *Zes van de tien jongeren vanaf 12 jaar zijn sterk of enigszins gehecht aan hun woonbuurt. De meeste jongeren voelen zich thuis in hun buurt.*
- *Van de jongeren in het internetpanel draagt 8% wel eens een wapen bij zich, maar ze gebruikten het nooit.*
- *Bijna alle kinderen op de basisschool spelen buiten, maar niet allemaal even veel: 22% langer dan anderhalf uur en 28% gemiddeld korter dan een uur per dag. Kinderen lijken steeds minder buiten te spelen.*
- *Van de jongeren vanaf 12 jaar gaat 44% minstens eens per week buiten met vrienden om, vooral in de binnenstad of op straat en overwegend om te praten.*
- *Zeven van de tien jongeren vanaf 12 jaar gaat wel eens uit in Gouda. Vooral jongeren van 12-17 jaar gingen in 2006 vaker uit dan een jaar eerder. Veel jongeren stellen hoge eisen aan het uitgaan.*
- *In 2006 voelde de helft van de jongeren zich wel eens onveilig bij het uitgaan; dat zijn er minder dan in 2005.*
- *Een deel van de jongeren pleegt kleine criminaliteit: vooral diefstallen, geweld en vandalisme. Jongens plegen veel meer delicten dan meisjes, maar bij winkeldiefstal is er geen verschil en ook fraude en geweld komen bij meisjes regelmatig voor.*
- *Van de jongeren van 12-18 jaar doet een op de drie wel eens mee met een vechtpartij, ruim een kwart rijdt soms zwart en 18% betaalt niet altijd in een winkel. Er lijkt vaak een relatie te bestaan met de thuissituatie.*
- *Jaarlijks worden ongeveer 100 kinderen uit Gouda verwezen naar HALT en ongeveer 80 naar het Jeugdpreventieteam.*
- *De meeste jongeren vanaf 12 jaar voelen zich overdag wel veilig, maar 's nachts voelt 25% zich vaak en 57% zich soms onveilig. Vier van de tien jongeren werden ooit slachtoffer van diefstal, geweld of bedreiging.*
- *Een kwart van de Marokkaanse kinderen van 7-12 jaar kan niet zwemmen en zit ook niet op zwembles. Onder kinderen met Nederlandse of westerse etniciteit is dat slechts 2%.*

3 Gezin en sociale contacten

3.1 Gezinsleven

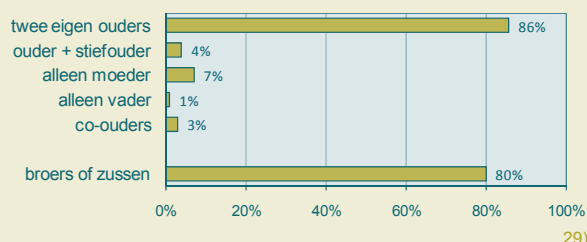
Gezinssamenstelling en (echt)scheiding

4-11 Kinderen ontwikkelen zich voor een heel groot deel thuis. De gezinssituatie is dan ook van grote invloed op de ontwikkeling van kinderen. In de eerste plaats bekijken we de samenstelling van het gezin. In het najaar van 2006 heeft een onderzoek van de GGD plaatsgevonden op meerdere basisscholen in de regio, waarvan 7 in Gouda. In de enquête werd onder meer gevraagd naar de gezinssamenstelling.

De meeste kinderen van deze leeftijd (86%) wonen nog bij beide natuurlijke ouders, maar voor de overige 14% geldt dat niet. Zij wonen alleen met hun moeder of vader, bij een ouder en een nieuwe partner (stiefvader of moeder) of afwisselend bij beide ouders (co-ouderschap). Kinderen met een niet-westerse etniciteit (anders dan Marokkaans) wonen relatief vaak in een eenoudergezin met hun moeder. Vier van de vijf kinderen hebben een of meer broers of zussen binnen het gezin.²⁹⁾

meeste basisschoolleerlingen in volledig gezin

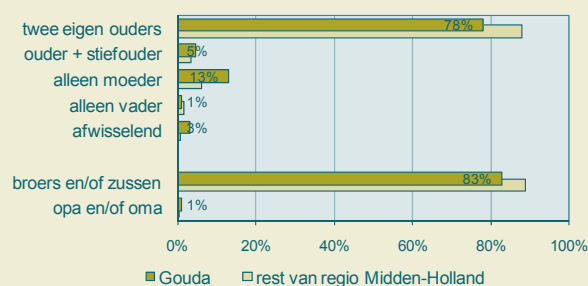
gezinssamenstelling, kinderen basisscholen, 2006

12-17 Ook van de jongeren in het voortgezet onderwijs woont het merendeel bij beide ouders, maar het percentage is dan wel lager: in 2003 woonde 78% bij beide ouders. De rest woont afwisselend bij een van beide ouders (3%), alleen bij de moeder (13%) of vader (1%) of bij een ouder en een stiefouder (5%). Van de jongeren in Gouda woont een groter deel niet meer bij beide ouders (22%) dan in de rest van de regio Midden-Holland (12%).³¹⁾

in Gouda meer gebroken gezinnen dan in regio

gezinssamenstelling, kinderen voortgezet onderwijs, 2003

31)

0 - 24

Een aanzienlijk deel van de jongeren in Gouda woont dus niet bij beide natuurlijke ouders, vaak als gevolg van scheiding. In meerdere groepsdiscussies werd de grote impact van (echt-)scheiding op de kinderen benadrukt. Daarbij 'wordt de veilige thuisbasis ruw verstoord' en kinderen raken dus in zekere zin ontworteld, waarna ze vaak een moeilijke periode doormaken.

Groter kunnen de gevolgen zijn bij ruzies tussen ouders na de scheiding over bijvoorbeeld de omgangsregeling of over opvoeding in het algemeen. Ook de snelle komst van nieuwe partners en co-ouderschap kunnen veel onrust geven bij de kinderen. Het nieuwe 'gedeeld gezag' leidt in een aantal gevallen eveneens tot problemen omdat niet een objectieve rechter maar de ouders zelf de omgangsregeling moeten vaststellen.

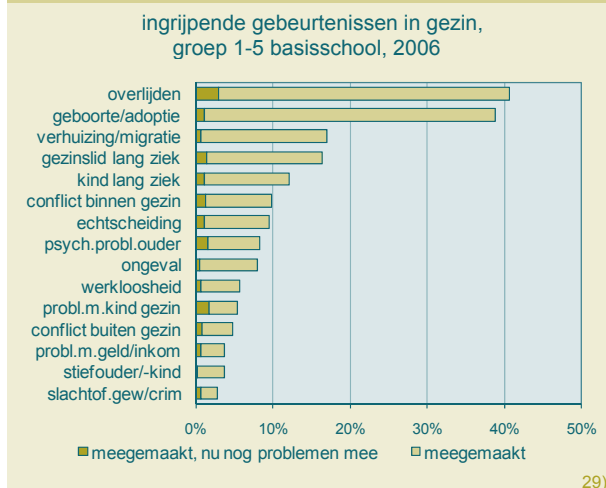
Pubers zullen hun problemen met een scheiding minder duidelijk uitspreken, maar een deel van hen 'kan er totaal door ontsporen'. Mede afhankelijk van hoe de ouders ermee omgaan kunnen soms op langere termijn problemen ontstaan zoals gebruik van genotmiddelen of ontsporend gedrag, waarbij kinderen uit kwetsbare gezinnen extra vatbaar lijken te zijn. Specifieke cijfers over dergelijke gevolgen voor jeugd uit Gouda zijn echter niet beschikbaar.^{GD)}

talenten ontwikkelen

Ingrijpende gebeurtenissen in het gezin

4-11 Behalve met een scheiding kunnen kinderen worden geconfronteerd met diverse andere gebeurtenissen in het gezin, die voor het kind behoorlijk ingrijpend kunnen zijn. Aan de ouders van kinderen in groep 1 t/m 5 van de basisschool werd gevraagd in hoeverre het gezin werd geconfronteerd met ingrijpende gebeurtenissen en of ze daar nu nog problemen mee hebben.

veel kinderen geconfronteerd met overlijden

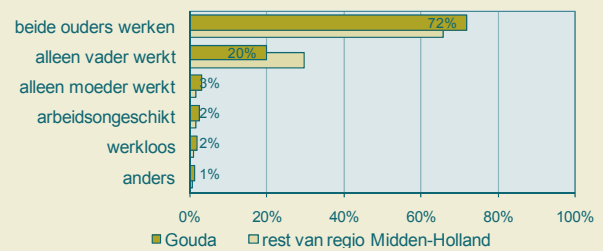
Overlijden en geboorte zijn de meest voorkomende van deze gebeurtenissen. Van de gezinnen met kinderen in groep 1 t/m 5 van de basisschool werd 41% geconfronteerd met het overlijden van een familielid of een geliefd persoon; 3% van de gezinnen heeft daar nu nog problemen mee. In 38% van de gezinnen was sprake van gezinsuitbreiding door geboorte of adoptie van een of meer broertjes of zusjes. Andere regelmatig voorkomende gebeurtenissen zijn verhuizing (17%), langdurige ziekte of ziekenhuisopname van een gezinslid (16%) of van het kind zelf (12%), conflicten binnen het gezin (10%), echtscheiding (10%), psychische problemen van een of beide ouders (8%) of een ongeval (8%).²⁹⁾

Werksituatie en opleiding van de ouders

12-17 Het komt in Nederland steeds vaker voor dat beide ouders werken. Van de jongeren van 12 t/m 17 jaar in Gouda heeft 72% twee ouders met betaald werk. Bij 20% van deze jongeren werkt alleen de vader en bij 3% alleen de moeder. Bij de overige 5% van de gezinnen werkt geen van beide ouders, maar zijn zij arbeidsongeschikt, werkloos of al met pensioen.³¹⁾

veel jongeren hebben twee werkende ouders

werksituatie ouders, jongeren voortgezet onderwijs, 2003

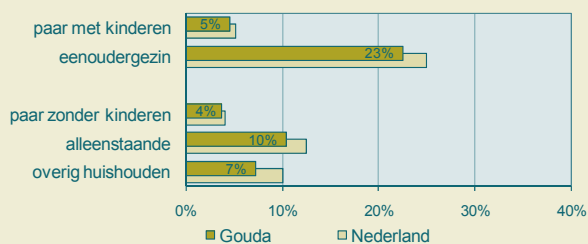
0 - 24 In de groepsdiscussies werd er op gewezen dat een gezin met twee werkende ouders voor kinderen niet altijd positief uitpakt. Vooral voor jonge kinderen die op verschillende adressen (met elk een eigen aanpak) worden opgevangen kan dat leiden tot gebrek aan stabiliteit, geen hechting en te sterk aanpassingsgedrag op te jonge leeftijd. Hetzelfde geldt in een eenoudergezin waar de ouder fulltime werkt. Ouders worden echter steeds meer 'gedwongen' om (beiden) fulltime te werken om hun gezin te kunnen onderhouden. Ook langdurige werkloosheid heeft natuurlijk impact, al is het maar door de (geld)zorgen. Sommige kinderen hebben op latere leeftijd moeite met werk omdat ze die regelmaat van huis uit ook niet hebben meegekregen. De genoemde problemen nemen natuurlijk niet weg dat het in veel gezinnen – ook met vergelijkbare omstandigheden – wel erg goed gaat. Overigens neemt het gemiddelde opleidingsniveau van de ouders steeds verder toe. Dat geldt voor autochtonen, maar zeker voor de tweede generatie allochtonen, die ook de taal beter spreken dan hun ouders. Daardoor verbeteren ook de kansen van hun kinderen.^{GD)}

Inkomen en schulden van de ouders

0 - 24 Van alle huishoudens in Gouda had in 2004 7% een inkomen rond het sociaal minimum^{b)}. Er zijn echter grote verschillen naar huishoudenssituatie. Van de paren met kinderen heeft 5% een inkomen rond het sociaal minimum. Onder eenoudergezinnen is dat bijna een kwart. In absolute cijfers moesten 400 paren met kinderen en 410 eenoudergezinnen het hele jaar rondkomen met een inkomen rond het sociaal inkomen. De grafiek laat overigens ook zien dat het aandeel huishoudens met een inkomen rond het sociaal minimum in Gouda iets lager is dan gemiddeld in Nederland.

veel eenoudergezinnen hebben laag inkomen

huishoudens met inkomen rond sociaal minimum, 2004

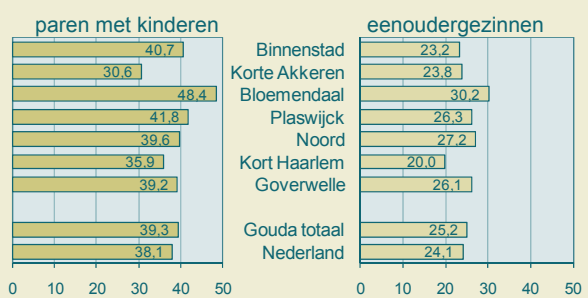

26)

Onderstaande grafiek toont per wijk de gemiddelde besteedbare huishoudensinkomens van alle gezinnen met kinderen. Paren met kinderen hadden in 2004 gemiddeld € 39.300 te besteden. In Kort Haarlem en vooral in Korte Akkeren was het gemiddeld besteedbaar inkomen lager. Eenoudergezinnen hebben gemiddeld minder te besteden: € 25.200 per jaar. Vooral in Kort Haarlem was dat nog lager: € 20.000. In de wijk Bloemendaal is het besteedbaar inkomen van zowel paren met kinderen als eenoudergezinnen het hoogst. ²⁶⁾

inkomen lager in Korte Akkeren en Kort Haarlem

besteedbaar huishoudensinkomen van huishoudens met kinderen (in € 1000 per jaar), naar wijk, 2004

26)

Het Budgetbureau van Kwadraad Maatschappelijke Dienstverlening heeft in 2006 306 schuldulptrajecten geregistreerd, waarvan ongeveer 150 aan gezinnen met kinderen. Daarvan was ongeveer de helft een echtpaar met kinderen en de helft een eenoudergezin. Ook hieruit blijkt dat eenoudergezinnen kwetsbaarder zijn: het aantal paren met kinderen is immers veel groter dan het aantal eenoudergezinnen.

Bij 5% van alle 306 schuldulptrajecten was de aanvrager jonger dan 23 jaar. ⁴⁴⁾

In de groepsdiscussies werden ook armoede en het hebben van schulden genoemd als gezinsproblemen die diep ingrijpen in het leven van kinderen. Die kinderen voelen de zorgen van hun ouders, kunnen veel minder deelnemen aan activiteiten zoals sport of schoolreisjes en er is minder geld voor uitgaan en kleding. De doelgroep maakt niet altijd gebruik van voorzieningen zoals de geld-terug regeling voor minima.

Ook kunnen de zorgen van invloed zijn op de schoolprestaties ('mama heeft nog maar een euro; ik weet niet of we vandaag nog wel kunnen eten'). Een kind kan daardoor minder kind zijn. De deelnemers waren van mening dat echte armoede toeneemt, inclusief extreme situaties zoals afsluiting van gas en elektriciteit en (dreigende) huisuitzettingen. Een ander neveneffect is dat de leencultuur van ouders ook op jongeren wordt overgedragen ('pa en ma lenen ook alles'). ^{GD)}

Geloof

12-17

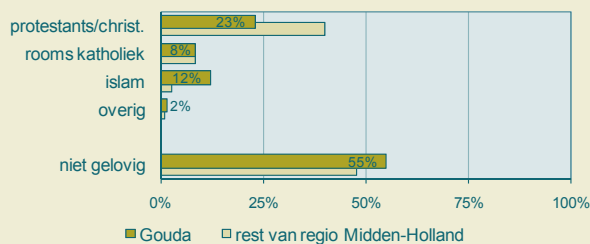
Van de jongeren op scholen in het voortgezet onderwijs wordt 55% niet gelovig opgevoed.

Bijna een kwart wordt protestants-christelijk opgevoed en 8% rooms-katholiek. Tot slot wordt 12% islamitisch opgevoed en nog 2% met een ander geloof.

In vergelijking met de rest van de regio worden vooral meer kinderen opgevoed zonder geloof of met een islamitisch geloof. Het aantal kinderen dat protestants-christelijk wordt opgevoed is duidelijk lager dan elders in Midden-Holland. ³¹⁾

ruim helft van jongeren niet gelovig opgevoed

word jij opgevoed met bepaald geloof, 12-18 jaar, 2003

31)

0 - 24

In een van de groepsinterviews werd er nog op gewezen dat niet alleen de allochtone/islamitische gemeenschap maar ook de reformatorische gemeenschap een erg gesloten karakter heeft, waardoor eventuele problemen (zoals kindermishandeling of huiselijk geweld) in die groepen moeilijk naar buiten komen.

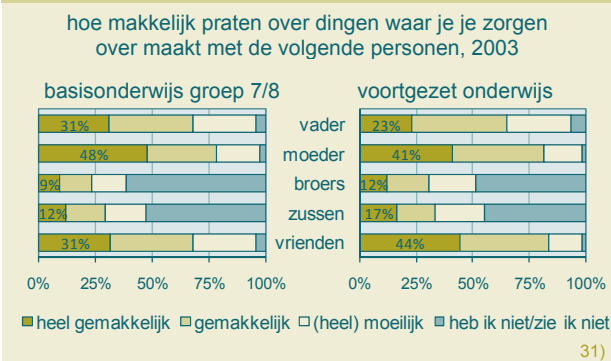

talenten ontwikkelen

Praten met de ouders

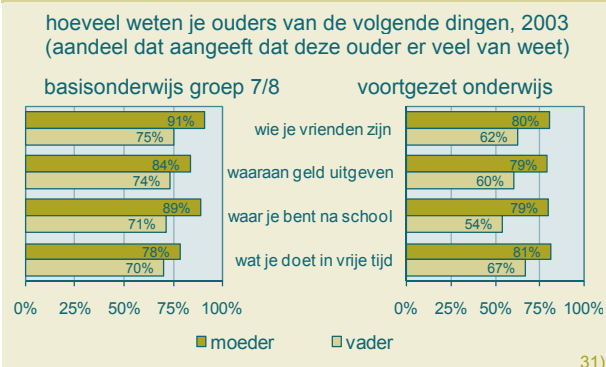
4-11 12-17 Als jongeren uit groep 7 en 8 van de basisschool willen praten over iets waar ze zich zorgen over maken, vinden ze dat het gemakkelijk met hun moeder: 48% vindt dat heel gemakkelijk en nog eens 31% makkelijk. Met hun vader of hun vrienden vindt 31% dat zeer gemakkelijk: duidelijk minder dus. Jongeren in het voortgezet onderwijs praten vooral met hun vrienden (44% heel gemakkelijk) en hun moeder (41% heel gemakkelijk). Met vader, broers en zussen wordt minder gemakkelijk gepraat.

jongeren praten vooral met moeder en vrienden

Ongeveer vier van de vijf jongeren in het voortgezet onderwijs geven aan dat hun moeder veel weet over wie hun vrienden zijn, waaraan ze geld uitgeven, waar ze na schooltijd zijn en wat ze doen in hun vrije tijd. De vaders zijn minder vaak op de hoogte, maar gemiddeld drie van de vijf jongeren zeggen dat ook hun vader veel weet over deze zaken. Op de basisschool liggen deze percentages nog iets hoger. Slechts enkele procenten van de jongeren zeggen dat noch hun vader noch hun moeder iets weet over deze zaken.

vooral moeders weten veel van jongeren

Anders ligt dat bij alcohol en vooral roken. Van de jongeren in het voortgezet onderwijs die alcohol drinken zegt 15% dat beide ouders niets weten over hoeveel ze drinken. Bij rokers weet bij 35% geen van beide ouders hoeveel hun kinderen roken en bij gebruikers van hasj/wiet is dat 41%.³¹⁾

Grenzen stellen

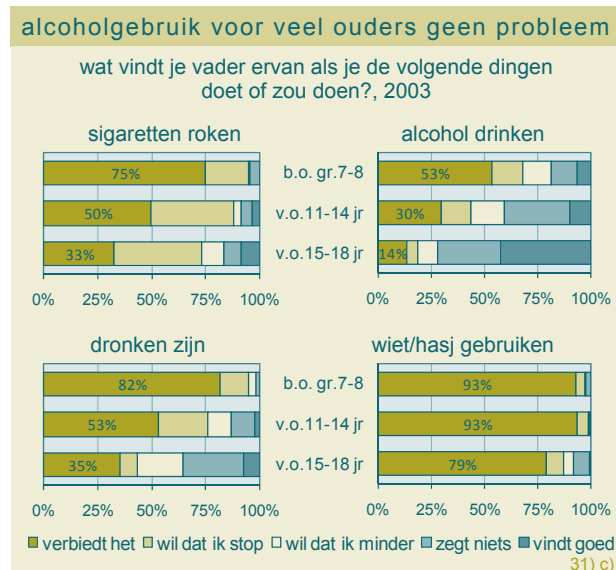
0 - 24 In bepaalde levensfasen gaan kinderen grenzen verkennen. Dat is belangrijk, maar betekent niet dat er dan geen grenzen meer mogen zijn. In de groepsinterviews werd aangegeven dat nogal wat ouders het moeilijk vinden om grenzen te stellen of dat gewoon niet doen. Het betreft uiteenlopende zaken zoals voeding, vrije tijd, genotmiddelen enzovoorts. Daardoor zouden jongeren gemakkelijker dingen doen op een te jonge leeftijd, maar anderzijds een deel van hen ook kwetsbaar worden omdat ze zelf geen grenzen kunnen stellen.

Een van de redenen dat ouders moeilijk grenzen stellen zou zijn het drukke leven (veel tweeverdieners die ook zichzelf willen blijven ontplooiën). De tijd die ouders wel met kinderen delen moet zo plezierig mogelijk zijn, waardoor sommige ouders confrontaties uit de weg gaan en kinderen sneller hun zin geven. Sommige kinderen, ook op de basisschool en uit uiteenlopende milieus, bepalen zelf wat ze doen na school, of ze thuis eten en hoe laat ze thuis komen. Overigens lijkt het er op dat de jongste generatie opvoeders weer wat weer grenzen stelt en minder vrijheid geeft aan hun kinderen. In Marokkaanse gezinnen komt het voor dat ouders binnenshuis wel de baas zijn, maar vinden dat op school en buiten op straat alleen anderen (zoals docenten en politie) verantwoordelijk zijn voor het stellen van grenzen. Dat gold vooral voor de eerste generatie, terwijl bij (een deel van) de tweede generatie allochtone opvoeders meer de 'algemene onverschilligheid' als probleem werd genoemd.^{GD)}

4-11 12-17 In 2003 werd aan jongeren gevraagd wat hun ouders ervan vinden als ze (zouden) roken of alcohol of drugs gebruiken.

Het roken van sigaretten wordt expliciet verboden door de ouders^{c)} van driekwart van de jongeren in groep 7 en 8 van het basisonderwijs, de helft van de jongeren van 11-14 jaar en een derde van de jongeren van 15-18 jaar. De meeste andere ouders zouden willen dat hun kinderen stoppen of minderen. De houding tegenover wiet/hasj is nog veel afwijzender. Anders ligt dat bij alcohol. In de leeftijdsgroep 11-14 jaar vindt 10% van de ouders het goed als hun kind alcohol

drinkt en 30% zou er niets van zeggen. Slechts 30% verbiedt het. Zelfs op de basisschool heeft een deel van de ouders er geen probleem mee als hun kind alcohol drinkt.³¹⁾

Opvoedingsproblemen en -ondersteuning

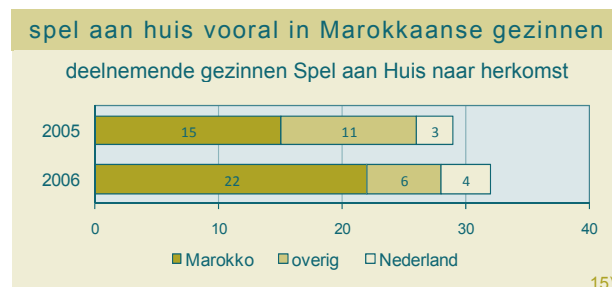
0-24 Veel ouders ervaren in meerdere of mindere mate dilemma's of problemen rond de opvoeding, maar weten er het beste van te maken. Daarnaast werd in de groepsdiscussies gewezen op een kleine groep die niet of nauwelijks in staat is hun kinderen op te voeden (pedagogische onmacht). Door gebrek aan kennis, eigen zorgen en soms psychiatrische problemen van de ouders kan in meer of mindere mate sprake zijn van verwaarlozing of een 'verkeerde opvoeding'. Waar vroeger grootouders of de buurvrouw gevraagd en ongevraagd advies gaven, blijkt nu de drempel naar bijvoorbeeld een opvoedbureau vaak te hoog. Het blijkt vaak erg moeilijk ouders te adviseren hulp te zoeken. In een van de interviews werd opgemerkt dat aanwezigheid van de ouders een cruciale rol speelt in de opvoeding. Een deel van de ouders is vaak afwezig, hetzij fysiek (tweeverdieners, eigen hobby's) hetzij figuurlijk (onmacht, te weinig tijd voor gesprek of gezamenlijke activiteiten, te weinig betrokkenheid, persoonlijke problemen). In algemene zin lijkt de aandacht van ouders voor hun kinderen af te nemen, hoewel een deel van de ouders juist als heel betrokken werd gekenschetst.

Andere ouders hebben juist weer veel moeite om hun kinderen bij het ouder worden iets meer los te laten.^{GD)}

0-3 4-11 Ouders met vragen over de opvoeding kunnen terecht bij het Opvoedbureau. In 2006 werden in Gouda 135 spreekuren georganiseerd waar in totaal 107 cliënten kwamen (36 in Goverwelle, 40 in Gouda Noord en 31 in Korte Akkeren). Ongeveer 55% van de vragen gingen over kinderen in de leeftijd van 4-11 jaar. De meeste vragen gingen over gedragsproblemen, sociaal-emotionele problemen en de aanpak van de opvoeding. Bij 11% vond een doorverwijzing plaats. De Marokkaanse opvoedingsondersteuner heeft vanuit het Opvoedbureau 12 Marokkaanse gezinnen ondersteund.¹³⁾

Spel aan Huis is een gezinsgericht preventieprogramma, gericht op moeilijk bereikbare gezinnen met jonge kinderen van vaak allochtone herkomst. Een begeleider komt wekelijks een dagdeel op huisbezoek om met de kinderen te spelen en de ouders te ondersteunen bij opvoedingsvragen. Ouders worden geïnformeerd over (VVE)voorzieningen, er wordt verwezen naar verschillende instellingen en speeltuinen worden bezocht. Zo wordt bijgedragen aan integratie, meer betrokkenheid van moeders bij de peuterspeelzaal en de persoonlijke ontwikkeling.

In 2006 maakten in Gouda 32 gezinnen gebruik van Spel aan Huis met in totaal 73 kinderen van 0-12 jaar. Van deze gezinnen kwamen 22 oorspronkelijk uit Marokko, 4 uit Nederland en de overige 6 uit diverse andere landen. Er werden veel vragen met de ouders besproken, onder meer over regels en grenzen (30 moeders), taalontwikkeling (20), druk gedrag (14) en buitenspelen (10).¹⁵⁾

talenten ontwikkelen

3.2 Vrienden, groepen en integratie

Vrienden

4-11 **12-17** Behalve het gezin spelen ook vrienden een belangrijke rol bij de ontwikkeling van de jeugd en hun sociale relaties. De meeste kinderen van ongeveer 10-18 jaar (ongeveer 80%) hebben minstens een goede vriend of vriendin. Ongeveer 10% vindt dat dat zeker niet het geval is. Er is weinig verschil tussen de verschillende leeftijdsgroepen. ^{29) 31)}

In de vorige paragraaf zagen we al dat 31% van de kinderen in groep 7 en 8 van de basisschool en 44% van de jongeren op het voortgezet onderwijs het heel gemakkelijk vindt om met vrienden te praten over iets waar ze zich zorgen over maken; nog eens bijna 40% vindt dat 'gemakkelijk'. ³¹⁾

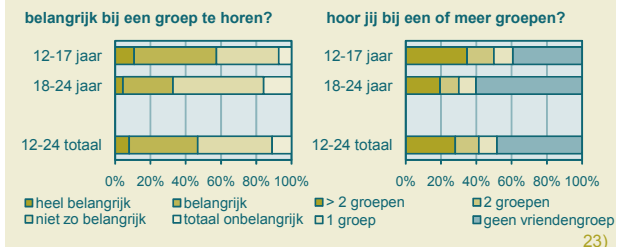
De stelling 'ik kan beter met volwassenen opschieten dan met kinderen van mijn leeftijd' is voor ongeveer 5% van de leerlingen in het basisonderwijs en 10% in het voortgezet onderwijs 'zeker waar'. ^{29) 31)}

Vriendengroepen

12-17 **18-24** In de laatste editie van het internetpanel (voorjaar 2007) werd een aantal vragen gesteld over vriendengroepen. Het gaat daarbij om groepen vrienden die elkaar treffen in de vrije tijd, in de pauzes op het schoolplein of via internet (bijvoorbeeld in MSN).

Bijna de helft van de jongeren in het internetpanel vindt het belangrijk om bij een of meer groepen te horen. Ruim de helft van de jongeren vindt ook dat ze bij een of meer groepen horen. De helft daarvan (ruim een kwart van alle jongeren) hoort bij 3 of meer verschillende groepen. Van de jongeren van 12-17 jaar vindt een groter deel het belangrijk om bij een groep te horen dan van de jongeren vanaf 18 jaar. In praktijk horen jongeren van 12-17 jaar ook vaker bij een of meer groepen.

(vrienden)groep vanaf 18 jaar minder belangrijk

Aan de jongeren die zichzelf tot een of meer groepen rekenen werd gevraagd uit wat voor jongeren hun groepen vooral bestaan. Tot deze groepen behoren vooral jongeren van ongeveer dezelfde leeftijd (87%), dezelfde school of opleiding (72%), dezelfde sport, hobby of vrijetijdsbesteding (57%) of hetzelfde niveau (48%). Relatief weinig jongeren uit het panel zeggen dat hun groep zich beperkt tot jongeren van dezelfde etniciteit (10%), seksuele geartheid (15%), woonwijk (21%) of religie (22%).

Aan alle jongeren werd ook de vraag gesteld met wie ze zeker geen groep zouden vormen. Van de jongeren die deze vraag beantwoordden, gaf 69% aan niemand te zullen uitsluiten om bepaalde kenmerken. Voor zover er wel jongeren zouden worden uitgesloten, gaat het vooral om jongeren van een andere etniciteit (10%), andere religie (10%) of andere leeftijdsgroep (9%). Andere redenen worden door maximaal 5% genoemd.

meeste jongeren sluiten niemand uit in groep

Aan de jongeren die deel uitmaken van een groep werd ook gevraagd of ze als groep en als individu regelmatig omgaan met mensen uit andere groepen. De antwoorden op deze vragen ontlopen elkaar nauwelijks. Ruim de helft van de jongeren in een groep zegt regelmatig om te

gaan met mensen uit andere groepen en ruim 40% doet dat af en toe. Slechts 2% zegt nooit om te gaan met mensen uit andere groepen.

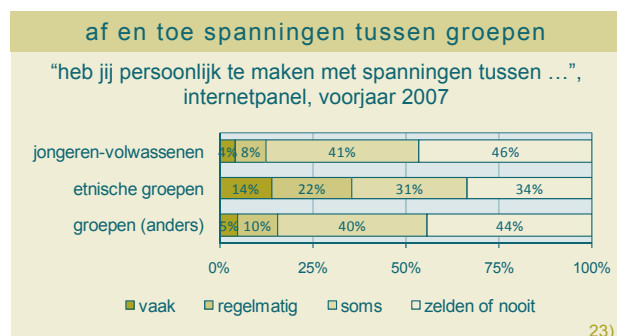
Van alle jongeren in het panel zegt 68% dat mensen uit verschillende groepen meer met elkaar zouden moeten omgaan. Jongeren die zelf in een groep zitten denken daar precies hetzelfde over als jongeren die geen deel uitmaken van een groep.

De jongeren werd ook gevraagd hoe de groepen meer met elkaar zouden kunnen omgaan. Het meest genoemd werd het organiseren van allerlei activiteiten. Kleinere groepen jongeren noemden: je socialer en respectvoller opstellen naar anderen, meer met elkaar praten en communiceren of via het uitgaan.²³⁾

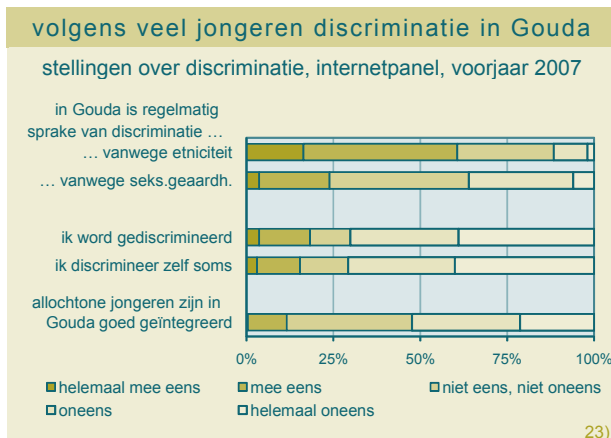
0 - 24 In de groepsdiscussies werd het belang van vriendengroepen onderschreven: 'als je bij een groep hoort, hoor je er echt bij en gaan ze ook voor elkaar'. Tegelijk lijkt het vriendennetwerk groter te worden, door internet en het grote aantal verschillende activiteiten in de vrije tijd. Daarbij lijkt het contact tussen mensen uit verschillende (leeftijds)groepen, maar met dezelfde hobby, toe te nemen. Groepen kunnen heel veel invloed hebben op de jongeren, zowel in positieve als in negatieve zin.^{GD)}

Integratie en discriminatie

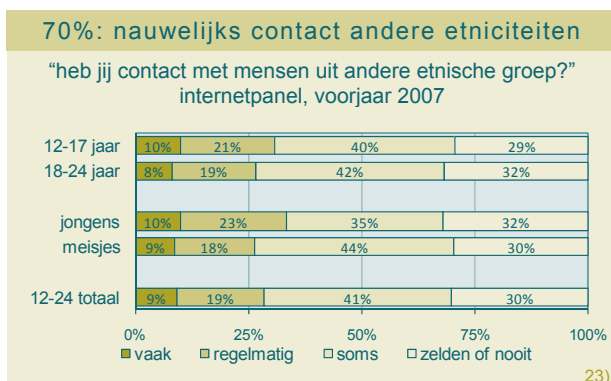
12-17 18-24 Aan de jongeren in het panel werd ook gevraagd of zij persoonlijk wel eens te maken hebben met spanningen tussen verschillende groepen. Ruim een derde van de jongeren heeft vaak of regelmatig te maken met spanningen tussen etnische groepen. Ongeveer 15% wordt vaak of regelmatig geconfronteerd met spanningen tussen andere groepen en 12% met spanningen tussen jongeren en volwassenen.

Volgens 60% van de jongeren is er in Gouda regelmatig sprake van discriminatie vanwege etniciteit, religie of herkomst; slechts 12% is het daarmee oneens. Discriminatie wegens seksuele geaardheid komt minder voor: 24% denkt dat dit regelmatig voorkomt. Bijna 20% zegt persoonlijk wel eens gediscrimineerd te worden en een iets kleinere groep zegt zelf wel eens te discrimineren. Ruim de helft is het oneens met de stelling dat allochtone jongeren in Gouda goed zijn geïntegreerd; 12% vindt dat ze wel zijn geïntegreerd.

Veel jongeren gaan bijna alleen om met jongeren uit hun eigen etnische groep. Dertig procent van de jongeren zegt zelf (buiten school- en werktijden) zelden of nooit contact te hebben met mensen uit een andere etnische groep. Nog eens 40% heeft dat slechts soms. Veel kleiner zijn de groepen die vaak (9%) of regelmatig (19%) contact hebben met mensen uit andere etnische groepen. Hierbij is er nauwelijks verschil tussen de jongere (12-17) en oudere (18-24) leeftijdsgroep.²³⁾

talenten ontwikkelen

In de groepsdiscussies werd aangegeven dat er zeker sprake is van discriminatie en intolerantie, maar dat die zich steeds minder alleen langs etnische lijnen lijkt af te spelen. Er zijn allerlei subculturen waarin de kleinste details een groep kunnen maken tot wat hij is – maar ook anderen kunnen buiten-sluiten. In zijn algemeenheid werden zorgen uitgesproken over de eenzijdige ideeën die jongeren vaak hebben over andere groepen en het gebrek aan toenadering. De uitingen en confrontaties worden ook steeds harder. Ook blijkt het niet altijd gemakkelijk om allochtone scholieren/studenten onder te brengen voor werkstages.

Er werd ook op gewezen dat in de jongere leeftijdsgroepen discriminatie veelal vanuit de ouders wordt overgedragen. Groepen die vaak worden gediscrimineerd of met de nek aangekeken kunnen uiteindelijk ook in dat negatieve gedrag vervallen. Anderzijds werd opgemerkt dat jongeren soms moeite hebben om respect op te brengen als ze bij een deel van Marokkaanse jongeren intimiderend of crimineel gedrag zien.

Tot slot werd er op gewezen dat een deel van de Marokkaanse jongeren in Gouda moeilijk benaderbaar is, niet alleen voor andere jongeren maar ook voor professionals. Binnen dergelijke groepen wordt naar buiten toe sterk de eigen groep beschermd, terwijl autochtone jongeren elkaar vaak eerder zullen corrigeren wanneer een van hen normoverstijgend gedrag vertoont.^{GD)}

Jeugd en volwassenen

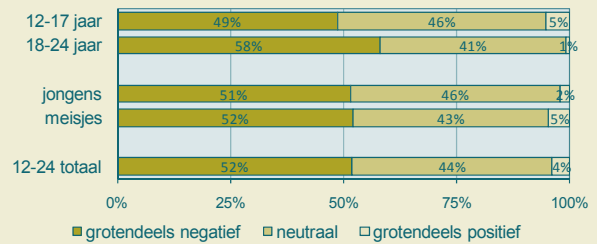

Hierboven zagen we dat slechts 12% van de jongeren in het internetpanel persoonlijk wel eens te maken had met spanningen tussen jongeren en volwassenen. Maar wat voor beeld hebben jeugd en volwassenen eigenlijk van elkaar?

Ruim de helft van de jongeren in het panel denkt dat volwassenen een overwegend negatief beeld hebben van de jeugd van tegenwoordig. In de leeftijdsgroep van 18-24 jaar is dat nog iets hoger: 58%. Slechts 4% denkt dat het beeld van volwassenen overwegend positief is. Van de jongeren die denken dat volwassenen vooral een negatief beeld hebben over de jeugd vindt 45% dat erg vervelend en nog eens 45% 'een beetje vervelend'. Ongeveer driekwart van hen zou ook graag verandering willen brengen in dat beeld.¹⁹⁾

jeugd 12-24: volwassenen negatief over jeugd

"welk beeld hebben volwassenen volgens jou over jeugd van tegenwoordig", internetpanel, voorjaar 2006

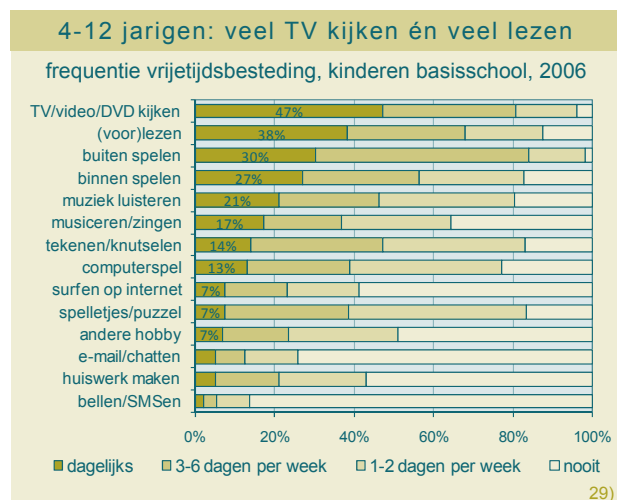
In de groepsdiscussies werd ook gesproken over de contacten tussen jeugd en volwassenen. Over het algemeen zijn jongeren van alle leeftijden mondiger en gaan ze sneller de discussie aan. Sommigen doen dat op een brutale of respectloze manier, maar voor het merendeel van de jeugd werd deze eigenschap juist als positief bestempeld: 'soms houden zij ons een spiegel voor in plaats van andersom'.^{GD)}

4 Activiteiten

4.1 Vrijtijdsbesteding algemeen

Tijdsbesteding

4-11 TV kijken en lezen zijn de activiteiten die kinderen van de basisschool het meest frequent doen in hun vrije tijd. Bijna de helft kijkt dagelijks naar TV of een video of DVD; slechts 4% doet dat nooit. Ook lezen (inclusief voorlees- en prentenboeken) gebeurt veel: 38% doet dat dagelijks en 87% minstens eens in de week. Andere activiteiten die ongeveer 80% van de kinderen minstens een keer per week doen zijn buiten spelen, binnen spelen, muziek luisteren, tekenen en knutselen, computerspelletjes en andere spelletjes of puzzels. Slechts een kleine groep belt, SMSt, mailt of chat regelmatig met vrienden.

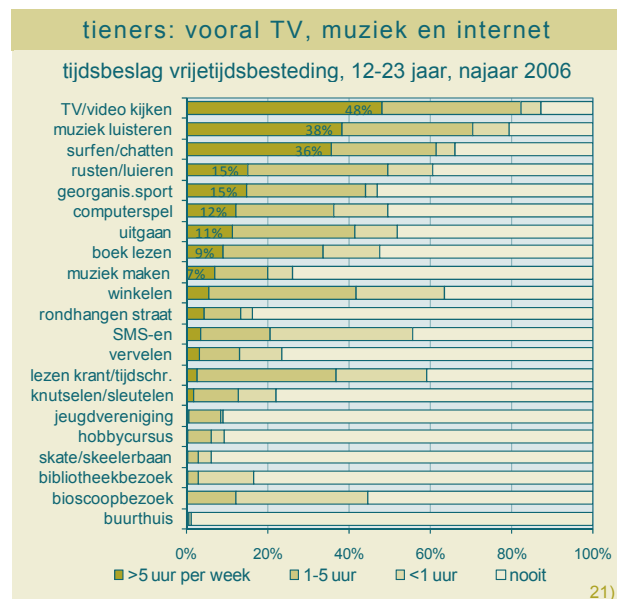

Er is natuurlijk wel een groot verschil tussen de leeftijdsgroepen. Met het stijgen van de leeftijd spelen kinderen minder vaak binnen. Ze doen dan meer op de computer (spelletjes, surfen, e-mailen/chatten) maar kijken minder vaak TV en video/DVD. Bij lezen en andere hobby's zijn de verschillen tussen de leeftijdsgroepen zeer beperkt. Verder doen jongens veel vaker computerspelletjes (53% minstens 5 dagen per week) dan meisjes (26%). Meisjes houden zich vaker bezig met zingen, muziek

maken, tekenen of knutselen.

Ook naar etniciteit zijn er verschillen. Marokkaanse kinderen zeggen vaker dan gemiddeld dat ze nooit binnen spelen (26%, gemiddeld 17%), maar maken wel vaker huiswerk. Ook is het aantal Marokkaanse kinderen dat dagelijks TV kijkt (60%) hoger dan gemiddeld (47%). Zowel Marokkaanse als andere niet-westerse kinderen lezen minder dan autochtonen; het aandeel dat dagelijks spelletjes doet (16%) is juist groter dan gemiddeld (7%).²⁹⁾

12-17 18-24 Jongeren vanaf 12 jaar besteden hun vrije tijd vooral aan TV of video kijken, muziek en radio luisteren en aan chatten en surfen op internet. Een derde tot de helft van de deelnemers aan het internet-panel besteedt minstens 5 uur per week aan elk van die activiteiten. Op de vierde en vijfde plaats volgen respectievelijk luieren en georganiseerde sport. Nog maar 9% leest meer dan 5 uur per week in een boek; de helft leest nooit boeken. Buurthuizen en skate- of skeelerbanen, maar ook hobbycursussen of jeugdverenigingen worden door de meeste jongeren uit het panel nooit bezocht.

talenten ontwikkelen

De verschillen tussen de leeftijdsgroepen 12-17 jaar en 18-23 jaar zijn bij de meeste activiteiten beperkt. Jongeren van 12-17 jaar besteden wel meer tijd aan het maken van muziek, hobbycursussen, georganiseerde sport en rondhangen dan 18-plussers. De oudste leeftijdsgroep besteedt meer tijd aan uitgaan.

Ook de verschillen naar geslacht zijn beperkt. Meisjes besteden echter meer tijd aan handwerken/knutselen/sleutelen, winkelen en het lezen van boeken. Jongens doen vaker spelletjes op de computer.²¹⁾

0 - 24 In de groepsdiscussies is uitgebreid gesproken over trends in de vrijetijdsbesteding van jongeren. Daarbij lijkt sprake te zijn van een tweedeling: een deel van de jongeren onderneemt heel veel verschillende dingen zoals een of meer vaste sporten in combinatie met bijvoorbeeld muziekles. Andere jongeren hebben juist veel moeite hun vrije tijd goed in te delen en beperken zich de hele dag tot TV/computer of tot hanggedrag. Deze tweedeling wordt soms door geld bepaald (armoede), maar ook wel door motivatie.

Voor kinderen die veel willen ondernemen zijn de keuzemogelijkheden groot en de agenda's erg vol. Jongeren willen van alles proberen maar houden dat niet altijd even lang vol ('zappedrag'). Het beoefenen van zo veel verschillende activiteiten (naast of na elkaar) betekent dat er minder sprake is van verdieping: de passie om ergens écht voor te gaan gedurende langere tijd ontbreekt vaak. Veel jongeren willen in hun hobby's snel resultaat zien zonder daarvoor te veel vaardigheden te hoeven leren (zowel bij sport als cultuurparticipatie). Op een bepaalde leeftijd komen daar ook bijbaantjes bij en wil men leuke dingen doen met vrienden, waardoor een deel van de andere vrijetijdsbesteding sneuvelt. In de oudste leeftijdsgroep wordt niet meer zoveel gezapt: veel jongeren hebben dan hun keuzes gemaakt. Het grote aanbod aan vrijetijdsactiviteiten kan bij sommige kinderen onrust geven of zelfs keuzestress en maakt dat veel kinderen net als hun ouders een heel druk leven hebben. De algemene indruk is echter dat voor veel kinderen het grote aanbod vooral positief uitwerkt, mits dit in goede banen wordt geleid.^{GD)}

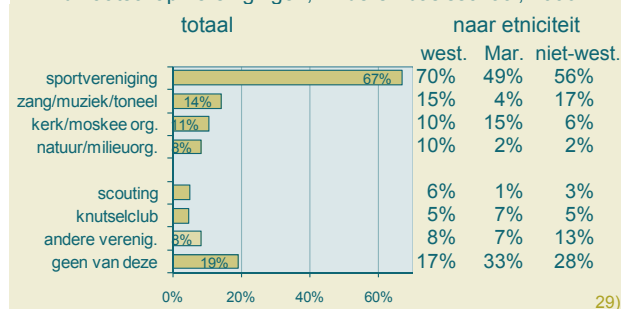
Verenigingen

4-11 Vier van de vijf kinderen op de basisscholen zijn lid van een of meer verenigingen of organisaties. Vooral sportverenigingen zijn populair: tweederde van de kinderen van 4-12 jaar is lid van een sportvereniging. Allochtone kinderen zijn minder vaak lid van een vereniging. Allochtone kinderen zijn vooral minder vaak lid van

een sportvereniging, van een natuur- of milieuorganisatie en van de scouting. Marokkaanse kinderen zijn ook minder vaak lid van een zang- of muziekvereniging. Van organisaties van kerk/moskee, knutselclubs en andere verenigingen zijn allochtone kinderen net zo vaak lid als autochtone kinderen.²⁹⁾

kinderen vooral vaak lid van sportvereniging

lidmaatschap verenigingen, kinderen basisschool, 2006

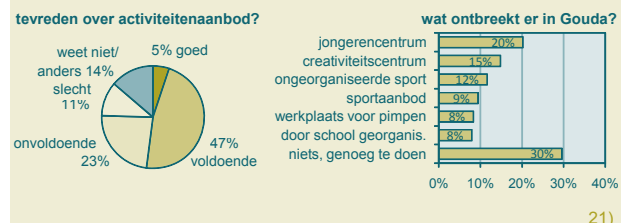

Tevredenheid met het aanbod

12-17 18-24 Uit het internetpanel blijkt dat 34% van de jongeren het bestaande activiteitenaanbod als slecht of onvoldoende bestempelt. Een kleine groep van 5% noemt het goed; 47% vindt het aanbod voldoende. De jongeren konden ook aangeven wat er volgens hen ontbreekt. Een op de vijf jongeren noemt een jongeren-centrum, jeugdhonk of ontmoetingsruimte. Iets kleinere groepen missen een creativiteitscentrum of sportaanbod. Dertig procent mist niets en vindt dat er genoeg te doen is in Gouda.²¹⁾

een op drie ontevreden over activiteiten-aanbod

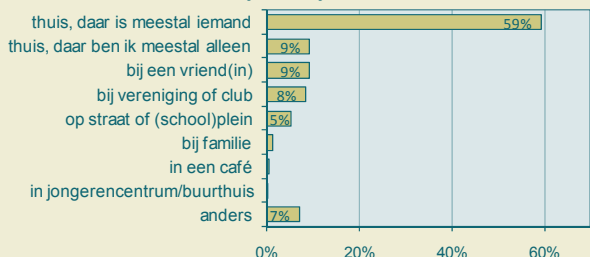
tevredeheid activiteiten-aanbod, 12-23 jaar, najaar 2006

Het merendeel van de jongeren van 12 t/m 24 jaar brengt, naast school of werk, de meeste tijd thuis door. Bijna zes van de tien jongeren zijn dan thuis, waar meestal iemand is. Nog eens 9% is meestal alleen thuis. Kleinere groepen zijn meestal bij een vriend, bij een vereniging of club of op straat. Van de jongeren uit het internetpanel is vrijwel niemand meestal in een café, buurthuis of jongeren-centrum.¹⁸⁾

meeste jongeren 12-24 zijn meestal thuis

“waar breng je meeste tijd door?”, internetpanel 12-24 jaar, najaar 2006

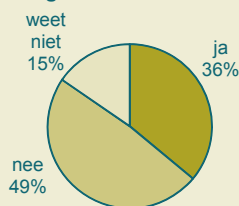

18)

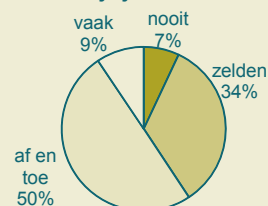
helft jongeren: er is te weinig te doen in Gouda

Internetpanel, 12-24 jaar, eind 2005

genoeg te doen in Gouda?

verveel je je wel eens?

18)

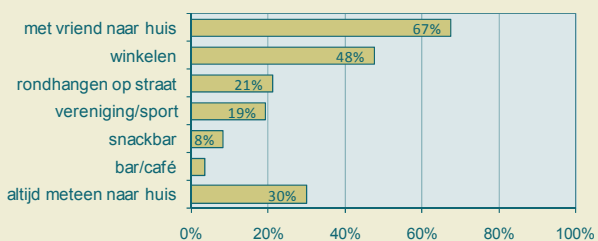
Wat doen scholieren na schooltijd?

12-17

Van de jongeren van 12 t/m 17 jaar in het internetpanel gaat 30% altijd direct naar huis als ze uit school komen. Als ze niet direct naar hun eigen huis gaan, gaan ze vaak met een vriend mee naar huis of gaan ze winkelen. Een op de vijf jongeren hangt rond op straat of schoolplein of gaat uit school naar een vereniging of club. Kleinere groepjes gaan ook wel naar de snackbar (8%) of naar een bar of café (3%).²¹⁾

een op de vijf tieners hangt op straat

“wat doe je als je na school niet direct naar huis gaat?”, 12-17 jaar, najaar 2006

21)

Is er genoeg te doen in Gouda?

12-17 18-24

Van alle jongeren (12-24 jaar) in het internetpanel vindt 36% dat er genoeg te doen is in Gouda. De helft van alle jongeren vindt dat er niet genoeg te doen is en 15% weet het niet. Van de jongeren vanaf 18 jaar vindt 57% dat er te weinig te doen is; in de leeftijdsgroep 12-17 jaar is dat 42%. Er is weinig verschil tussen jongens en meisjes. De helft van de jongeren zegt zich af en toe te vervelen en nog eens 9% verveelt zich vaak. De andere jongeren vervelen zich zelden of nooit. Jongeren van 12-17 jaar vervelen zich vaker dan kinderen van 18-24 jaar.¹⁸⁾

4.2 Cultuurparticipatie

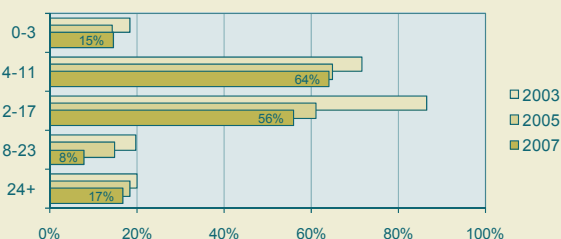
Openbare bibliotheek

0 - 24

Het aantal jongeren dat lid is van de openbare bibliotheek is sterk afhankelijk van de leeftijdsgroep. Bij de jongste groep (0-3 jaar) is 15% lid. Het hoogst is het aantal leden in de groepen 4-11 jaar en 12-17 jaar: rond de 60%. Vanaf 18 jaar, als betaald moet worden voor het lidmaatschap, is nog slechts 8% lid.

vooral tieners minder lid van bibliotheek

bibliotheekleden in % van bevolking naar leeftijdsgroep

43)

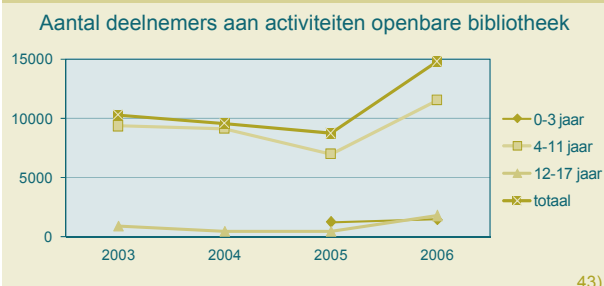
Gedurende de afgelopen jaren is het aantal leden in alle leeftijdsgroepen gedaald. Bij twee groepen is de daling extra sterk. Bij de jongeren van 12-17 jaar is het aantal leden met een derde teruggelopen, sinds eersteklassers in het voortgezet onderwijs niet meer automatisch worden ingeschreven tijdens een kennismakingsbezoek aan de bibliotheek. Relatief nog sterker is de daling in de leeftijdsgroep 18-23 jaar, waar sinds enkele jaren de volledige contributie verschuldigd is. Hoewel het bij deze afname deels zal gaan om ‘papierleden’ die in de praktijk zelden of nooit in de bibliotheek kwamen, is de bezoekdrempel door deze ontwikkelingen wel hoger geworden.⁴³⁾

talenten ontwikkelen

0-17 De bibliotheek organiseert ook specifieke activiteiten voor jongeren. Het gaat over het algemeen om activiteiten voor groepen leerlingen (schoolklassen of deelnemers voorschoolse opvang). De meeste activiteiten vinden plaats in de bibliotheek, maar er zijn ook activiteiten op de scholen. Het aantal bezoekers aan deze activiteiten wordt weergegeven in onderstaande figuur. Het aantal bezoekers wisselt per jaar, maar lag in 2006 hoger dan in de voorgaande jaren: in totaal 14.771. De meeste bezoekers zijn er in de leeftijdsgroep 4-11 jaar: in 2006 11.541 (78% van het totaal aantal jeugdige bezoekers). Verder waren er 1.470 bezoekers van 0-3 jaar en 1.760 van 11-17 jaar. Activiteiten voor de jongste leeftijdsgroep zijn er pas sinds 2005. ⁴³⁾

groeiende deelname activiteiten bibliotheek

Bezoek culturele instellingen

12-17 18-24 Jongeren vanaf 18 jaar brengen minder vaak een bezoek aan culturele instellingen zoals een museum, theater, bibliotheek of kunstuitleen. Van de jongeren van 12-17 jaar heeft 35% afgelopen jaar minstens vijf keer een museum, galerie, theater of bezienswaardigheid bezocht. In de leeftijdsgroep 18-24 was dat 21%. Bij bibliotheekbezoek is het verschil nog groter: 46% van de 12-17-jarigen en 21% van de 18-24-jarigen bezocht de bibliotheek minstens 5 keer. Muziek- en kunstuitleen worden veel minder vaak bezocht, maar ook hier is de deelname boven de 18 jaar nog lager. ¹⁸⁾

bezoek cultuurinstellingen lager boven 18 jaar

bezoek afgelopen 12 maanden (buiten school om), 2005

De Werkschuit

4-11 12-17 Kunstencentrum De Werkschuit is het centrum voor kunstzinnige vorming. In 2006 namen 320 kinderen van 4-12 jaar en 137 kinderen van 13-17 jaar deel aan de reguliere cursussen van De Werkschuit. Dat waren er meer dan de voorgaande drie jaar, toen er gemiddeld 260 kinderen van 4-12 jaar en 100 kinderen van 13-17 jaar een cursus volgden. Het aantal volwassen cursisten is juist sterk gedaald: van 1138 in 2003 naar 615 in 2006.

Behalve de gewone cursussen organiseert De Werkschuit ook diverse activiteiten voor de scholen en voor individuele jongeren (zoals de Kunstronde). Aan deze activiteiten hebben in 2006 ongeveer 6500 jongeren van 4-12 jaar en ongeveer 3000 jongeren van 13-17 jaar deelgenomen. Dat is ongeveer net zo veel als de voorgaande twee jaren, maar veel meer dan in 2003. ⁴⁷⁾

Muziekschool

0-24 De Muziekschool Gouda heeft ongeveer 1100 cursisten van 0 tot en met 20 jaar. Tot de cursussen voor de jongste leeftijdsgroep behoort ook "muziek op schoot". Onderscheid kan worden gemaakt tussen deelnemers aan jaarcursussen (ongeveer 150), korte cursussen (150), ensembles (130) en muzieklessen instrumentaal en vocaal (660). Het aantal cursisten was de afgelopen jaren vrij constant.

Ook de muziekschool organiseert daarnaast projecten op het basis- en voortgezet onderwijs. Hieraan hebben in 2006 ongeveer 1800 jongeren deelgenomen. ⁴²⁾

Muziekvoorkeur

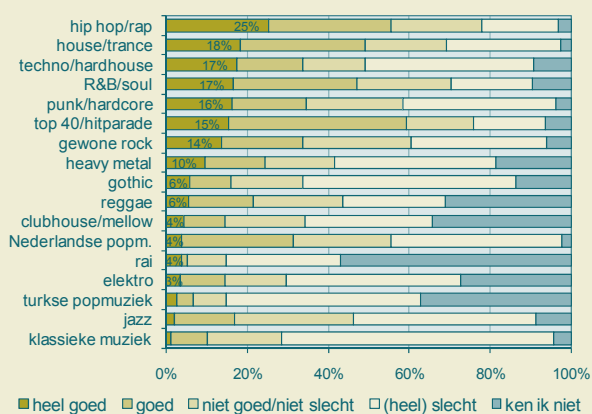
12-17 In een enquête in 2003 hebben jongeren in het voortgezet onderwijs van verschillende soorten muziek aangegeven of ze deze goed of slecht vinden.

De populairste stroming dat jaar in deze leeftijdsgroep was hip hop/rap: 25% vond deze muziek heel goed. Andere populaire stromingen waren house/trance, techno/hardhouse, R&B/soul, punk/hardcore, top 40 en gewone rockmuziek.³¹⁾

hip hop/rap populairste muziekstroming in 2003

waardering verschillende muzieksoorten, 12-18 jaar, 2003

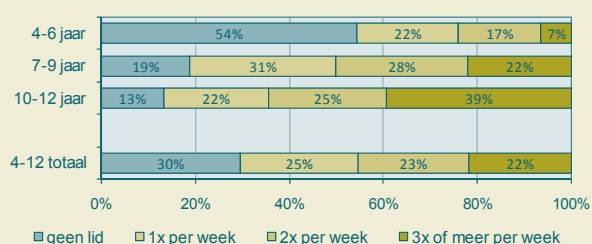
31)

4.3 Sportdeelname

4-11 Van de leerlingen op de basisscholen in Gouda is ruim 70% aangesloten bij een of meer sportverenigingen. In de hoogste leeftijdsgroep (10-12 jaar) is dat zelfs 87%. Van alle kinderen op de basisschool sport 22% vaker dan 2 keer per week; in de hoogste leeftijdsgroep 39%. Allochtone kinderen zijn veel minder vaak lid van een sportvereniging, zoals we eerder al zagen. Als ze wel lid zijn, sporten ze echter zeker niet minder frequent dan autochtone leden.

meeste leerlingen 7-12 lid van sportvereniging

lidmaatschap sportvereniging en frequentie, najaar 2006

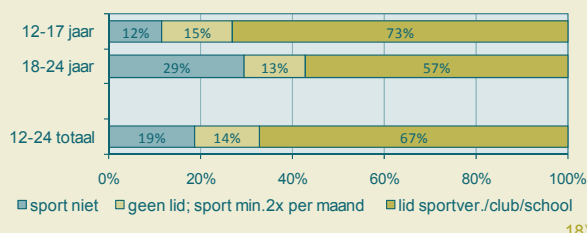
29)

Eveneens 70% van de leerlingen gaat elke dag lopend of met de fiets naar school; 13% doet dat nooit en de overige 17% soms wel en soms niet. De meeste leerlingen hebben 1 dag in de week sport op school (zoals schoolgym of zwemmen). Een groep van 12% zegt vaker in de week sport op school te hebben en 19% helemaal nooit. In totaal 14% van de leerlingen sport minder dan twee keer per week middels gym of sport.²⁹⁾

12-17 18-24 Van de jongeren vanaf 12 jaar die deelnemen in het internetpanel is 67% lid van een sportvereniging, sportclub of sportschool. Nog eens 14% sport – buiten een sportorganisatie om – minimaal twee keer per maand buiten. Jongeren van 12-17 jaar zijn veel vaker lid van een sportorganisatie dan jongeren van 18-24 jaar.

oudere jongeren sporten minder

sportdeelname, jongeren internetpanel, najaar 2005

18)

Iets meer dan de helft van de jongeren vindt de mogelijkheden om in de eigen buurt, buiten een sportorganisatie om te sporten goed of voldoende. Ruim een kwart vindt deze mogelijkheden onvoldoende en 12% noemt ze ronduit slecht. Nog eens 8% weet het niet. Onder de jongeren die lid zijn van een sportorganisatie zijn fitness, dansen, tennis/squash en voetbal de populairste sporten.

fitness en dansen populaire sporten 12-24 jaar

tak van sport, jongeren internetpanel (in % alle jongeren):

- Fitness 17%
- Dansen 11%
- Tennis / squash 10%
- Voetbal 8%
- Paardensport 6%
- Zwemmen 6%
- Hockey 5%
- Badminton 5%
- Aerobics/steps 4%

18)

Van de jongeren die niet (meer) lid waren van een sportorganisatie was 42% de afgelopen twee jaar wel lid geweest. Als belangrijkste redenen om het lidmaatschap op te zeggen noemden zij dat ze de sport niet meer leuk

talenten ontwikkelen

vonden, geen tijd meer hadden of dat er bepaalde omstandigheden waren (zoals dat de groep niet leuk meer was). Minder vaak genoemd werden de hoge kosten en een ongeschikt tijdstip van trainen. Anders zijn de redenen bij jongeren die de afgelopen twee jaar niet lid waren. De meest genoemde reden bij deze groep om niet te sporten is dat het te duur is (21%). Andere veel genoemde redenen waren dat men niet houdt van sporten (20%) of er geen tijd voor heeft (16%).¹⁸⁾

In de groepsdiscussies werd nog aangegeven dat jongeren steeds vaker wat langer blijven sporten (tot ongeveer 20 jaar) óf al veel vroeger stoppen als gevolg van zappedrag. Een aantal jaar geleden kwam het veel vaker voor dat jongeren stopten rond hun 16^e omdat ze bijvoorbeeld een bijbaantje wilden nemen.^{GD)}

4.4 Vrijwilligerswerk

Vrijwilligerswerk

12-17 18-24 Ongeveer drie van de tien jongeren in het internetpanel doen vrijwilligerswerk. De deelname in de groep van 18-24 jaar is vrijwel gelijk aan die van de 12-17-jarigen. De meest genoemde vormen van vrijwilligerswerk zijn bij een sportvereniging, helpen van anderen en levensbeschouwelijke organisaties.¹⁸⁾

vrijwilligerswerk vooral bij sportvereniging

29% jongeren doet vrijwilligerswerk in de volgende vorm:

- Sportvereniging (organis., kantine, trainen, zaalbeheer) 11%
- Helpen van zieken, burens, familie, vrienden, bekenden 7%
- Levensbeschouwelijke organisatie (kerk, collecte) 5%
- Jeugd- en buurthuiswerk, leider scouting enz. 4%
- Bejaardenzorg, kinderopvang, ziekenbezoek 4%
- Muziek, toneel, tekenclub, hobby, gezelligheidsver. 3%
- Politieke partij of politieke actiegroep 1%
- Andere organisatie 9%

18)

Het kabinet wil scholieren een maatschappelijke stage laten lopen. Via het project "Jong in beeld" werden in Gouda al stageplaatsen aangeboden aan jongeren die vrijwilligerswerk willen doen ten behoeve van mantelzorgers en hulpbehoevenden. In een jaar tijd hebben ongeveer 200 leerlingen via hun school een maatschappelijke stage gelopen van ongeveer 20-40 uur. Uit de eerste ervaringen met dit project blijkt dat jongeren wel degelijk enthousiast zijn te maken voor vrijwilligerswerk, veel vaardigheden hebben en met frisse ideeën komen.

Het persoonlijk een beroep doen op jongeren blijkt daarbij wel een cruciale factor voor succes te zijn.¹¹⁾

In de groepsdiscussies is ook gesproken over vrijwilligerswerk. Veel jongeren blijken best wel bereid om zich in te zetten, althans voor dingen die hen zelf interesseren. Wel werd gemeld dat jongeren daarin meer sturing nodig hebben dan in het verleden: ze moeten expliciet gevraagd worden om iets te doen en nemen minder snel zelf het initiatief.^{GD)}

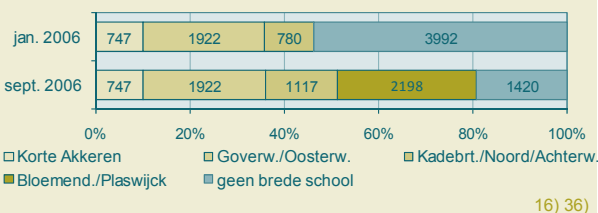
4.5 Brede school

Brede school basisonderwijs

4-11 De brede school is een samenwerkingsverband tussen organisaties die zich bezighouden met opgroeiende kinderen. Doel van de brede school is de ontwikkelingskansen van kinderen en hun ouders te vergroten. In Gouda is in 2001 de eerste brede school in het basisonderwijs gestart in de wijk Korte Akkeren. Sinds september 2006 zijn er vier brede scholen voor het basisonderwijs in Gouda. Bij deze vier brede scholen zijn 21 basisscholen aangesloten met in totaal bijna 6000 leerlingen. Dat is 81% van het totaal aantal leerlingen op de basisschool. In januari 2006 was dat nog 46%.^{16) 36)}

meeste leerlingen nu op brede school-school

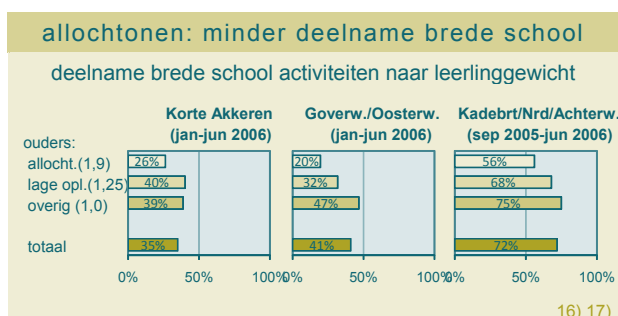
leerlingen op basisscholen die deelnemen in brede school

In de nieuwste brede school Bloemendijk/Plaswijck werd in januari 2007 begonnen met activiteiten. Over de andere drie brede scholen zijn cijfers beschikbaar over de deelname. Er werden diverse activiteiten onder schooltijd georganiseerd; de deelname daarbij was dus steeds 100%.

Daarnaast zijn in 2006 in totaal 177 verschillende activiteiten na schooltijd aangeboden. Voor deze activiteiten geldt dat er grote verschillen zijn tussen de deelname vanuit verschillende scholen. Ook blijft de deelname onder achterstandsleerlingen achter bij de totale

deelname. Ongeveer de helft van alle leerlingen werd ingedeeld bij een of meer activiteiten, maar onder allochtone leerlingen was dat ongeveer een derde. In de brede school Kadebuurt/Achterwillens/Noord werd via allochtone sleutelfiguren extra aandacht besteed aan het bereiken van deze doelgroep. De deelname van allochtone kinderen was daar veel hoger. ^{16) 17)}

Brede school voortgezet onderwijs

12-17 18-24 In het voortgezet onderwijs staat de brede school nog in de kinderschoenen. In het najaar van 2006 werd aan de jongeren in het internetpanel gevraagd aan welke activiteiten in het kader van de brede school zij mee zouden willen doen. Een op de vijf jongeren gaf aan niet geïnteresseerd te zijn in buitenschoolse activiteiten. De jongeren die wel interesse hadden, hadden vooral belangstelling voor sport en kookcursussen (elk 35%) maar daarnaast voor een groot aantal andere onderwerpen waaronder vrijwilligerswerk (17%) en klussen voor ouderen (11%).

Ongeveer een kwart van de jongeren in het panel gaf aan wel mee te willen helpen met het opzetten en organiseren van buitenschoolse opvang. Vooral het leiden van activiteiten en maken van plannen zijn daarbij populair. Weinig jongeren zijn bereid om deelnemers te gaan werven. ²¹⁾

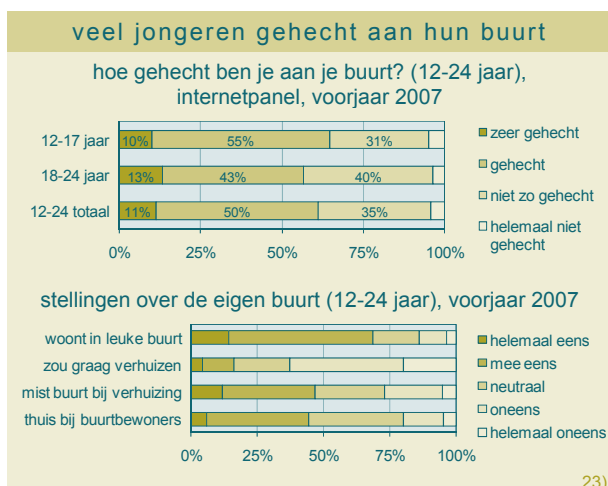
5 Woonomgeving en veiligheid

5.1 Woonomgeving

Betrokkenheid bij de buurt

Naast gezin en vrienden is ook de woonbuurt vaak bepalend voor de ontwikkeling van jongeren. Van de jongeren die deelnemen aan het internetpanel is het merendeel wel enigszins gehecht aan de eigen woonbuurt. Van alle jongeren van 12 t/m 24 jaar zegt 11% zeer gehecht en nog eens 50% gehecht te zijn aan de eigen buurt. De overige 39% is niet zo gehecht aan de buurt. Jongeren tot en met 17 jaar zijn iets vaker gehecht aan de eigen buurt dan jongeren vanaf 18 jaar.

Twee van de drie jongeren vinden dat ze in een leuke buurt wonen en slechts 16% zou graag uit de eigen buurt verhuizen. Bijna de helft van de jongeren zou hun buurt missen als ze zouden moeten verhuizen en een bijna even grote groep voelt zich thuis bij de mensen die in hun buurt wonen.

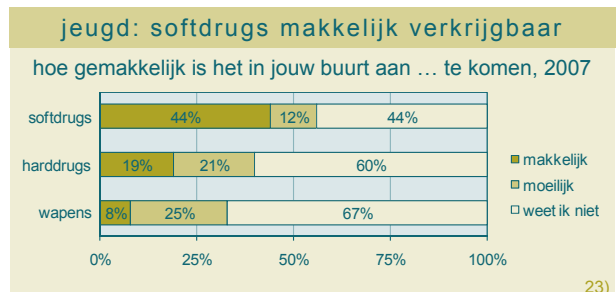

Aan de jongeren werd ook gevraagd of ze actiever zouden willen zijn bij het organiseren van activiteiten in hun buurt. Slechts 5% antwoordt volmondig ja, maar nog eens 54% wijst het niet bij voorbaat af ("dat hangt ervan af, misschien wel"). De overige 41% zegt er sowieso geen behoefte aan te hebben.²³⁾

Beschikbaarheid drugs en wapens

Aan de deelnemers van het internetpanel werd in 2007 gevraagd hoe gemakkelijk het volgens hen is om in hun woonbuurt aan drugs of wapens te komen.

Softdrugs zijn volgens de jongeren het gemakkelijkst verkrijgbaar. Volgens 44% zijn deze in de eigen buurt gemakkelijk verkrijgbaar; 12% denkt dat dat moeilijk is en 44% weet het niet. Harddrugs zoals cocaïne, xtc en amfetaminen zijn volgens 19% makkelijk en volgens 21% moeilijk verkrijgbaar. Bij wapens wordt het lastiger, maar toch denkt 8% dat wapens in de eigen buurt makkelijk verkrijgbaar zijn; 25% denkt dat dat moeilijk is en 67% weet het niet.²³⁾

Van alle jongeren in het panel zegt 8% zelf het afgelopen jaar wel eens een wapen (zoals een mes, knuppel of vuurwapen) bij zich te hebben gedragen. Opvallend is dat er daarbij geen verschil is tussen de jongste en oudste leeftijdsgroep. Overigens geven alle jongeren uit het panel die wel eens een wapen bij zich dragen ook aan dat zij dat wapen nooit hebben gebruikt om mee te dreigen of om iemand te verwonden.²²⁾

5.2 Jeugd op straat

Buiten spelen door kinderen basisschool

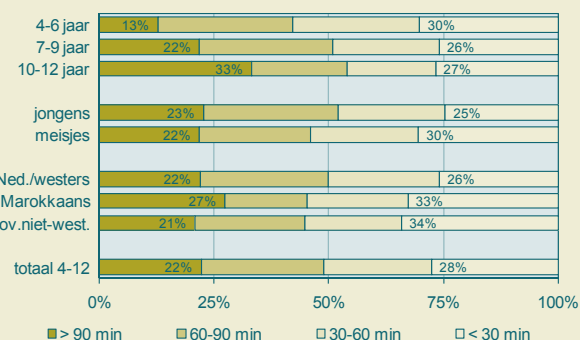
Bijna alle kinderen op de basisschool spelen buiten, maar niet allemaal even veel. Slechts 2% van de kinderen speelt minder dan 1 dag per week buiten. Een groep van 28% speelt 1, 2 of 3 dagen per

week buiten, 40% 4, 5 of 6 dagen en 30% speelt elke dag buiten.

Op basis van het aantal dagen per week en de duur dat kinderen meestal buiten spelen kan ook een gemiddelde speeltijd per dag worden berekend. In totaal 28% van de kinderen speelt gemiddeld minder dan een half uur per dag buiten; 22% speelt langer dan anderhalf uur buiten. Naarmate kinderen ouder worden, neemt het aandeel dat langer dan anderhalf uur buiten speelt toe: van 13% onder de 4-6 jarigen naar 33% onder de 10-12 jarigen. Het aandeel dat minder dan een half uur per dag buiten speelt is echter in alle leeftijdsgroepen gelijk. Wel zijn er iets meer meisjes dan jongens die weinig buiten spelen, en iets meer allochtonen dan autochtonen. Onder de Marokkaanse kinderen is ook de groep die juist heel veel buiten speelt groter dan gemiddeld. ²⁹⁾

4-12 jaar: oudere kinderen spelen langer buiten

gemiddelde duur van buitenspelen, 4-12 jaar, najaar 2007

²⁹⁾

Op de scholen van de brede school Kadebuurt, Noord en Achterwillens hebben leerlingen uit groep 7 een enquête gehouden onder medeleerlingen uit de groepen 4 tot en met 7. Hoewel niet representatief voor alle Goudse kinderen worden hier toch enkele cijfers gepresenteerd op gebied van buiten spelen.

Als de kinderen buiten spelen, doen ze dat vooral in een speeltuin (53%) of op straat (28%). Kleinere groepen spelen vooral op een trapveldje (10%) of in de tuin (9%). Ruim de helft van de kinderen vindt dat er te weinig speelplekken zijn in de buurt, 3% vindt het aantal te groot en 39% vindt het aantal genoeg. Een kwart van de kinderen speelt elke dag in de speeltuin en 15% nooit. Tot slot vindt meer dan de helft dat de speeltuin niet schoon is en dat er te weinig prullenbakken staan. ¹⁷⁾

Volgens de professionals in de groepsdiscussies spelen kinderen steeds minder buiten, omdat de fysieke ruimte

steeds beperkter wordt en omdat ouders het vaak niet veilig genoeg vinden (vanwege verkeer of anderszins) of bang zijn voor verkeerde invloeden. Er is vooral gebrek aan ontdekkingsmogelijkheden: 'als je een geschikt bosje hebt en een kind slaat een spijker in een boom wordt hij weggejaagd'. Bloemendaal werd genoemd als enige wijk met meer speelmogelijkheden. In Goverwelle is wel ruimte aan de rand van de wijk, maar veel ouders vinden dat te ver weg.

De tijdsbesteding lijkt meer te verschuiven naar georganiseerde activiteiten (zoals sportvereniging) of computer. Door minder buiten te spelen kunnen kinderen minder goed hun energie kwijt en wordt hun bewegingsmotoriek steeds slechter. ^{GD)}

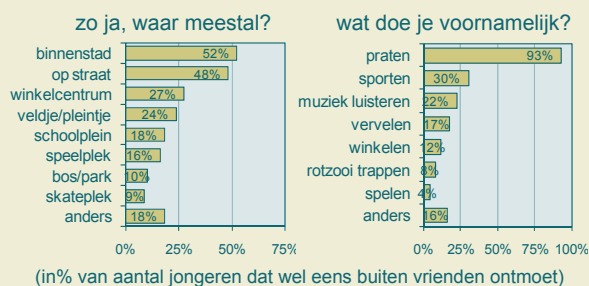
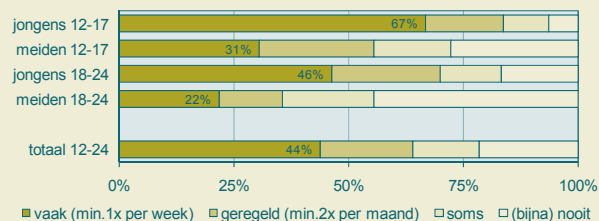
Oudere jeugd op straat

Aan de deelnemers aan het internetpanel werden ook verschillende vragen gesteld over activiteiten op straat. In december 2005 zei 44% van deze jongeren dat ze minstens een keer per week buiten met vrienden, vriendinnen of bekenden omgaan. De jongste leeftijdsgroep doet dat vaker dan de oudere groep – en jongens vaker dan meisjes. Van de jongens van 12-17 gaat 67% vaak op straat met vrienden om; 6% doet dat nooit. Van de meisjes van 18-24 jaar gaat slechts 22% vaak op straat met bekenden om; 45% van deze groep doet dat nooit. ¹⁸⁾

vooral jongens 12-17 zijn vaak op straat

ga je wel eens buiten met vriend(inn)en om (niet bij vereniging of op school), internetpanel, december 2005

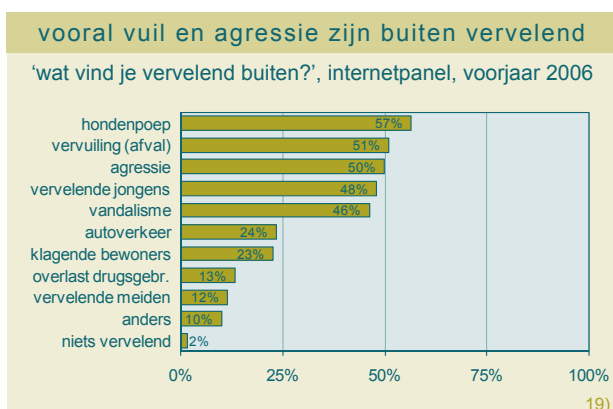
¹⁸⁾

talenten ontwikkelen

Overigens vindt 8% van de jongens en 26% van de meisjes dat er buiten meer en leukere dingen te doen zijn voor jongens dan voor meisjes.¹⁹⁾

Wanneer jongeren buiten met vrienden afspreken, doen ze dat vooral in de binnenstad of gewoon op straat. Andere jongeren treffen elkaar in een winkelcentrum, op een (trap)veldje of pleintje, speelplek of schoolplein. De jongeren gaven ook aan wat ze vooral doen tijdens de ontmoetingen buiten. Er wordt vooral gepraat: 93% van de jongeren die wel eens buiten met vrienden omgaat noemt dat als een van de belangrijkste dingen die ze doen. Andere antwoorden zoals sporten, muziek luisteren, vervelen en winkelen werden door maximaal 30% genoemd. Een groep van 8% zegt te keten en rotzooi te trappen.¹⁸⁾

De jongeren gaven ook aan welke dingen ze buiten vervelend vinden. Dat zijn vooral hondenpoep en andere vervuiling, agressie, vervelende jongens en vandalisme. Elk van deze zaken is door ongeveer de helft van de jongeren genoemd. Een kwart stoort zich buiten aan autoverkeer of klagende buurtbewoners. Slechts enkele jongeren (2%) vinden buiten niets vervelend.¹⁹⁾

In de groepsdiscussies werd gewezen op afnemende tolerantie van omwonenden. Anderzijds zouden veel bewoners jongeren met vervelend gedrag niet meer aanspreken uit angst of onverschilligheid. Mensen zijn vaak bang vanwege incidenten die in de media breed worden uitgemeten.

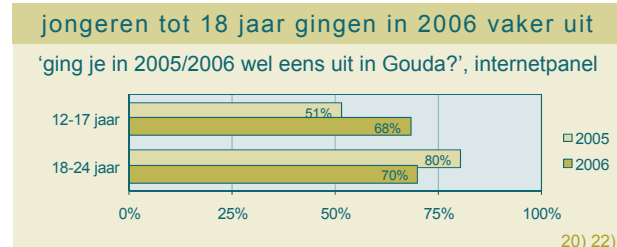
Een deel van de rondhangende jongeren veroorzaakt overlast en is soms verantwoordelijk voor agressie en vernielingen en minder makkelijk aanspreekbaar. Binnen groepen vertonen jongeren vaak ander gedrag dan als je ze individueel ontmoet. Groepen hebben vaak een aanzuigende werking op jongere deelnemers, die dan een bepaald gedrag gaan vertonen omdat ze bij de

groep willen horen. Overlast is erg subjectief en daarvoor lastig aan te pakken. Ook groepen die niets verkeerd doen krijgen al snel het negatieve stempel van hangjongeren. Overigens is vaak geen sprake van vaste groepen, maar kan de samenstelling van dag tot dag variëren; jongeren kunnen deel uitmaken van meerdere groepen. Er lijkt in Gouda maar weinig sprake te zijn van botsende groepen.^{6D)}

5.3 Uitgaan

Uitgaan in Gouda

12-17 **18-24** Van de deelnemers in het internetpanel zegt 69% dat ze het afgelopen jaar (2006) wel eens uitgingen in Gouda. Dat is hoger dan een jaar eerder, toen 60% van de deelnemers liet weten wel eens uit te gaan. Vooral de groep van 12-17 jaar ging in 2006 vaker uit in Gouda dan in 2005. In 2006 was er ook nauwelijks verschil meer tussen de leeftijdsgroepen 12-17 en 18-24 jaar.^{20) 22)}

Ongeveer een kwart van de jongeren die uitgaan zegt meestal met z'n tweeën uit te gaan; driekwart met een grotere groep. Vrijwel niemand gaat meestal alleen. Het merendeel van de jongeren die uitgaan (57%) doet dat maximaal een keer per maand, een groep van 17% gaat minstens een keer per week.

Jongeren die niet uitgaan noemden als reden vooral dat ze er (nog) geen behoefte of geen zin aan hadden. Ook werd wel als reden aangegeven dat er onvoldoende leuke uitgaansgelegenheden zijn in Gouda.

De jongeren die wel uitgaan konden ook aangeven wat er echt ontbreekt om in Gouda veilig en gezellig uit te kunnen gaan. Jongeren noemden vooral de komst van een discotheek of meer variatie in uitgaansgelegenheden. Een kwart van de suggesties heeft betrekking op meer politie of toezicht.²²⁾

In de groepsdiscussies is ook aandacht besteed aan uitgaan in Gouda. Er wordt bevestigd dat er inderdaad weinig uitgaansgelegenheden voor jongeren zijn. Maar

los daarvan gaan jongeren steeds jonger en steeds gericht uit. Omdat bijvoorbeeld CityLife al discoavonden organiseert vanaf 12 jaar zouden jongeren ook eerder uitgekeken zijn op het aanbod. Vooral de oudste groep zoekt heel gericht naar een bepaalde uitgaanservaring en neemt met minder geen genoegen. Door de hoge eisen die zowel jongeren als de overheid stellen aan uitgaansgelegenheden kunnen alleen grootschalige bedrijven daar nog aan tegemoet komen. Door die professionalisering is informele gezelligheid bij het uitgaan minder vanzelfsprekend. Cafébezoek is steeds minder populair. Het uitgaansleven komt pas laat in de avond en nacht op gang. ^{GD)}

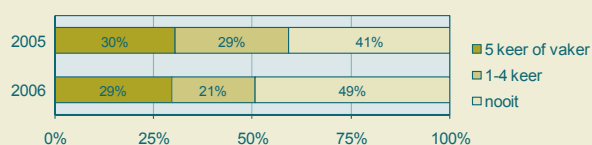
Veilig uitgaan

12-17 18-24 De jongeren uit het internetpanel die wel eens uitgaan hebben ook vragen beantwoord over onveiligheid in het uitgaansgebied van Gouda.

In 2005 voelde 59% zich wel eens onveilig op straat in het uitgaansgebied van Gouda. In 2006 was dat aandeel gedaald naar 51%: de helft van de uitgaande jongeren in Gouda voelde zich dus nooit onveilig op straat in het uitgaansgebied. Het is de groep die zich soms onveilig voelde (1 tot 4 keer) die lager was dan in 2005. Het aandeel jongeren dat zich regelmatig (vaker dan 4 keer) onveilig voelde was in 2006 niet lager dan in 2005.

minder jongeren voelen zich onveilig bij uitgaan

'voelde je je wel eens onveilig op straat in het uitgaansgebied in Gouda?', 2005/2006, internetpanel (wie wel eens uitging)

20) 22)

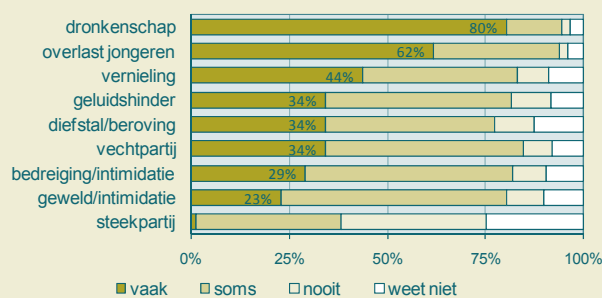
Als jongeren zich onveilig voelden op straat in het uitgaansgebied had dat vooral te maken met het gedrag van anderen, bijvoorbeeld (andere) hangjongeren en dronken mensen die de jongeren op straat tegenkwamen.

Ongeveer een op de vijf uitgaande jongeren heeft zich wel eens onveilig gevoeld binnen in een uitgaansgelegenheid en ongeveer de helft na het uitgaan op weg naar huis. Bij deze cijfers is er weinig verschil tussen 2005 en 2006. Ook zijn er nauwelijks verschillen tussen de twee leeftijdsgroepen of tussen jongens en meisjes in de mate waarin zij zich onveilig voelen op straat, in de uitgaansgelegenheden en op weg naar huis.

Veiligheidsbeleving heeft vaak te maken met incidenten die gebeuren tijdens het uitgaan. De jongeren die wel eens uitgingen in Gouda gaven ook aan hoe vaak verschillende soorten incidenten volgens hen voorkomen in het uitgaansgebied van Gouda. Dronkenschap en overlast door jongeren komen volgens de jongeren het meest voor. Opvallend was verder dat juist deze twee zaken in 2006 ook vaker voorkwamen dan in 2005. Het aantal jongeren dat vindt dat dronkenschap vaak voorkomt steeg van 68% in 2005 naar 80% in 2006; bij overlast door jongeren was dat van 50% naar 62%. Overlast door jongeren kwam in de beleving van meisjes vaker voor dan volgens de jongens.

veel dronkenschap en jeugdoverlast bij uitgaan

'hoe vaak gebeuren deze zaken in het uitgaansgebied in Gouda?', in 2006, internetpanel (wie wel eens uitging)

22)

Zowel in 2005 als in 2006 vond 57% van de uitgaande jongeren in het panel dat het uitgaan in Gouda veiliger zou moeten zijn. Volgens deze jongeren zou er vooral meer politie en meer toezicht moeten komen; sommigen vragen ook om betere verlichting. ^{20) 22)}

5.4 Veiligheid

Wat voor delicten plegen jongeren?

0 - 24 Een klein deel van de jongeren raakt verstrikt in (kleine) criminaliteit. Op basis van incidenten die bij de politie bekend zijn kan een beeld worden geschetst van de aard van die criminaliteit.

De grafiek op de volgende pagina geeft een overzicht van de meest voorkomende delicten in Gouda waarvan minimaal een verdachte bekend is. Uit de staven is af te lezen welk deel van deze delicten is gepleegd door jongeren tot en met 24 jaar. Omdat deze informatie alleen betrekking heeft op delicten waarvan minimaal een verdachte bekend is, is het beeld beslist onvolledig

talenten ontwikkelen

en zijn de bevindingen dus vooral indicatief. Bij de verschillende soorten diefstallen (waarvan de dader bekend is) is in ongeveer de helft van de gevallen een jongere tot en met 24 jaar als dader betrokken. Alleen bij winkeldiefstal is dat percentage lager; hiervoor worden relatief vaak volwassenen aangehouden. Wel zijn enkele tientallen winkeldiefstallen bekend met verdachten onder de 12 jaar. In absolute aantallen is winkeldiefstal wel de meest voorkomende vorm van diefstal door jeugd.

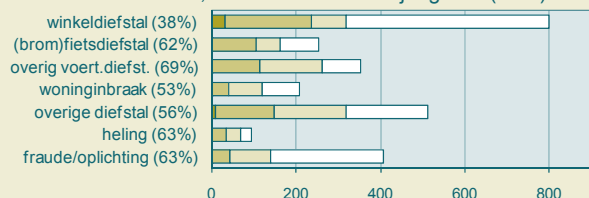
Van de 2366 geweldsdelicten in Gouda met een bekende dader was bij 40% een jongere als dader betrokken. Openlijk geweld en roof/overval worden relatief vaker door jongeren gepleegd, terwijl bij relationeel geweld vooral volwassenen betrokken zijn. In absolute cijfers zijn jongeren vooral betrokken bij geweld zonder letsel en bedreiging.

Van de restcategorie diversen werd bijna de helft van de delicten door jongeren gepleegd. Vernielingen en vandalisme zijn daarbij de meest voorkomende vormen.³²⁾

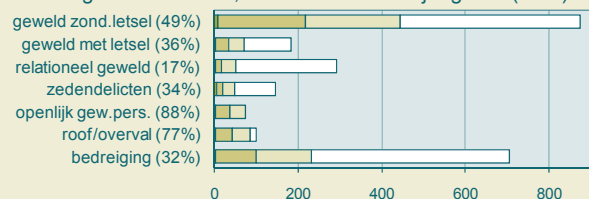
jeugd: vooral diefstal, geweld en vandalisme

incidenten waarvan verdachten bekend zijn, 2002-2006

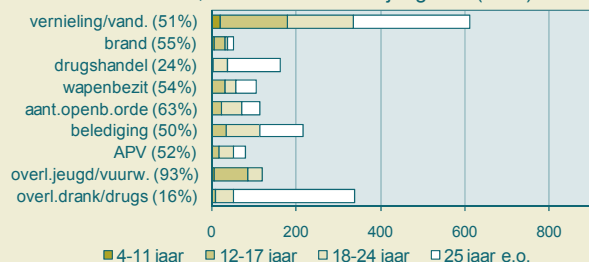
2629 diefstallen, waarvan 1296 door jongeren (49%)

2366 geweldsdelicten, waarvan 952 door jongeren (40%)

1805 diversen, waarvan 824 door jongeren (46%)

32)

In de groepsdiscussies werd vooral toenemende agressie als een probleem aangemerkt. Op allerlei gebieden lijken de grenzen te vervagen maar bij geweld komt dat het duidelijkst tot uiting, zowel tussen jongeren onderling als richting politie of bijvoorbeeld jongerenwerkers. Dat gebeurt vooral vanuit sommige (grotere) groepen en veel minder in individuele situaties.^{GD)}

Verschillen tussen groepen

 Niet alle groepen jongeren plegen dezelfde delicten. In deze paragraaf beschrijven we verschillen tussen groepen.

De grafiek hiernaast laat ook de verdeling over de verschillende leeftijdsgroepen zien. Kinderen tot 12 jaar zijn relatief vaker betrokken bij winkeldiefstal, brandstichting en vernielingen. De groep van 12 t/m 17 jaar pleegt relatief veel deze zelfde delicten, maar ook fietsendiefstal en jeugdoverlast. Bij drugshandel en drank- en drugsoverlast zijn nauwelijks jongeren onder de 18 jaar betrokken.

Jongens zijn vaker betrokken bij delicten dan meisjes. Het aantal delicten waarvan jongens onder de 25 jaar verdacht worden is 6,7 keer zo groot als het aantal delicten waarvan meisjes worden verdacht.

Maar ook hier zijn er verschillen tussen de delictsoorten. Delicten zoals brandstichting, heling, wapenbezit, jeugdoverlast, voertuigdiefstal, vandalisme en APV overtredingen worden vrijwel uitsluitend door jongens gepleegd. Bij winkeldiefstal echter is het aantal jongens en meisjes vrijwel in evenwicht. Fraude en geweld worden in Gouda eveneens regelmatig door meisjes gepleegd.

meisjes plegen vooral winkeldiefstal

delicten relatief vaak door meisjes gepleegd	delicten vrijwel alleen door jongens gepleegd
winkeldiefstal 48%	brand 100%
fraude/oplichting 30%	heling 98%
openlijk geweld pers. 21%	wapenbezit 98%
geweld zonder letsel 20%	overlast jeugd/vuurw. 98%
relationeel geweld 18%	overig voertuigdiefst. 98%
woninginbraak 16%	aantast.openb.orde 97%
	vernieling/vand. 97%
gemiddeld over alle delicten 13%	(brom)fietsdiefstal 96%
	APV 95%

32)

Bij 17% van alle delicten met jonge verdachten is minimaal een jongere met Marokkaanse nationaliteit betrokken. Ook dit percentage is echter niet bij alle delicten

hetzelfde. Marokkaanse jongeren zijn relatief vaak betrokken bij APV overtredingen (45%), roof/overval (32%), heling (31%), overige voertuigdiefstallen (28%) en drugshandel (26%). Hun aandeel is lager dan gemiddeld bij openlijk geweld tegen personen (10%).³²⁾

In de groepsdiscussies werd ook een aantal specifieke groepen benoemd in relatie met crimineel gedrag. Zoals veel andere zaken komt ook kleine criminaliteit op steeds jongere leeftijd voor en kent Gouda 12-minners die overlast geven, vernielingen en diefstallen plegen, anderen bedreigen en soms zelfs met een mes op straat lopen. Omdat de mogelijkheden om in te grijpen zo beperkt zijn (zeker als kinderen en ouders niet willen meewerken) dreigen ze steeds verder bergafwaarts te gaan.

Zorgen werden ook uitgesproken over een groep 'toppers' die al talloze delicten hebben gepleegd en waarmee weinig te beginnen lijkt. Als ze na een taakstraf weer de fout in gaan komen ze vast te zitten en missen dus een deel van de school. Er zijn vooral ook zorgen over de risicogroep die daar net onder zit. Een klein deel van de toppers lijkt echt gewetenloos: niets maakt ze nog uit en ze lachen om de opgelegde straffen en maatregelen.

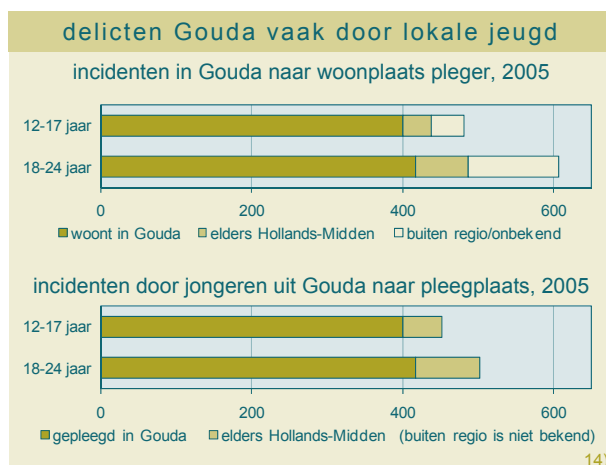
Onder meisjes is vooral sprake van agressie (zoals vechtpartijtjes bij ongeveer 13-jarigen) en winkeldiefstal. Daarbij zou regelmatig sprake zijn van 'strooptochten' langs meerdere winkels. Jaloezie, status en de kick van het stelen lijken een grotere rol te spelen dan geldgebrek. Meisjes stelen vaak spullen voor eigen gebruik, terwijl bij jongens meer sprake zou zijn van grotere diefstallen of overvallen voor het grote geld.

Een deel van de Marokkaanse jongeren veroorzaakt ook problemen. Behalve jongens zijn ook steeds meer jonge meisjes betrokken bij kleine diefstallen en agressie. Deze generatie meisjes is veel meer met jongens bezig dan de vorige generatie en probeert op te vallen door stoer gedrag en mooie kleding. Marokkaanse jongens zouden zich wat sneller schuldig maken aan zwaardere feiten dan autochtonen en komen daardoor vaak niet in aanmerking voor HALT of het Jeugd Preventie Team.^{GD)}

Woonplaats van verdachten

Uiteraard worden niet alle delicten in Gouda gepleegd door jongeren afkomstig uit de eigen gemeente. Uit een inventarisatie door de politie blijkt echter dat van de incidenten met jonge verdachten die in Gouda zijn gepleegd, bij het merendeel ook jongeren waren betrokken die in Gouda wonen. In de

leeftijdsgroep 12-17 jaar gaat het om 83% van de delicten; in de groep 18-24 jaar is het aandeel iets lager: 69%. Omgekeerd geldt ook dat als jongeren uit Gouda in de fout gaan, ze dat meestal doen in hun eigen woonplaats.¹⁴⁾

Hoeveel jongeren gaan in de fout?

Het is moeilijk om precies aan te geven hoeveel jongeren uiteindelijk betrokken zijn bij strafbare feiten. Bij de politie werden in 2005 bijna 1100 jongeren van 12-24 jaar (van binnen en buiten Gouda) als verdachte geregistreerd van een of meer strafbare feiten. Dat komt overeen met ongeveer 10% van alle jongeren van 12-24 jaar. Jongeren die niet bij de politie in beeld zijn maar wel delicten pleegden maken uiteraard geen deel uit van deze cijfers.¹⁴⁾

In het Peilstationsonderzoek van GGD/Trimbos in 2003 zijn vragen gesteld over het plegen van strafbare feiten gedurende de voorgaande zes maanden. Een op de drie jongeren deed in die periode mee aan een vechtpartij (waarvan 12% drie keer of vaker). Ruim een kwart heeft in die tijd wel eens zwart gereden. Ook diefstal kwam regelmatig voor: 18% nam iets mee uit een winkel zonder te betalen; 13% verwisselde prijskaartjes in een winkel en 12% nam geld weg uit de portemonnee van moeder of vader. Kleinere groepen waren betrokken bij vernieling, heling, graffiti of andere vormen van diefstal. Diverse van deze delicten werden relatief vaker door jongeren uit Gouda gepleegd dan uit de rest van de regio, maar dat geldt niet voor diefstal uit de portemonnee van de ouders.

talenten ontwikkelen

Ook uit deze enquête blijken verschillen naar geslacht. Jongens maken zich vooral vaker schuldig aan graffiti, zwartrijden, vernielingen, heling en vechtpartijen. Aan winkeldiefstal en diefstal uit de portemonnee van een van de ouders maken meisjes zich minstens zo vaak schuldig als jongens.

Jongeren van 15-18 jaar maakten zich vaker schuldig aan zwartrijden, heling en vechtpartijen en minder vaak aan graffiti dan jongeren van 11-14 jaar. ³¹⁾

12-17 18-24 In het internetpanel werd in 2007 ook gevraagd hoeveel jongeren zich ooit schuldig maakten aan strafbare feiten, maar zoals bekend kan dit panel niet als representatief worden beschouwd. Van deze jongeren zegt 6% wel eens voor overlast of problemen te hebben gezorgd en 3% heeft wel eens iets vernield. Ongeveer 2% zegt wel eens iets te hebben gekocht waarvan ze wisten dat het eigenlijk was gestolen (heling). Heel kleine groepen hebben wel eens iemand bedreigd of in elkaar geslagen (1%), een winkeldiefstal gepleegd (½%) of drugs verhandeld (½%); geen van hen zegt ooit te hebben ingebroken. Het overgrote merendeel (92%) zegt zich nooit schuldig te hebben gemaakt aan deze delicten. ²²⁾

In de groepsdiscussies werd er op gewezen dat er vaak een relatie lijkt te bestaan tussen jeugdcriminaliteit en de thuissituatie, zoals (lage) betrokkenheid van de ouders. Thuis zijn er weinig gezamenlijke activiteiten en hebben de jongeren veel privacy, waardoor ouders nauwelijks in de gaten hebben wat de kinderen doen. De kinderen glijden steeds verder af en noch de ouders noch de verschillende instellingen lijken stevig genoeg in te grijpen. Dat komt zowel bij autochtone als allochtone jongeren voor. Marokkaanse jongeren manifesteren zich

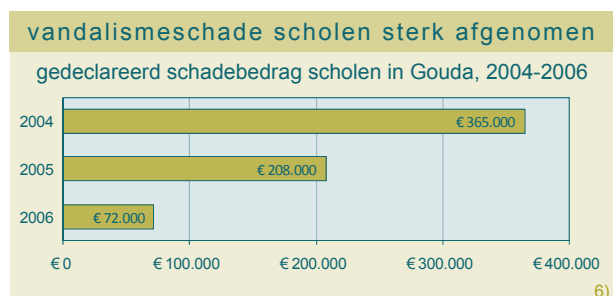
echter meer in groepen en hun aanwezigheid komt vaak intimiderender over, terwijl ontsporend gedrag bij autochtone jongeren evengoed voorkomt maar minder opvalt. Sommige kinderen komen al op de basisschool bij bureau HALT terecht vanwege afsteken van vuurwerk of kleine winkeldiefstallen.

In sommige gezinnen wordt crimineel gedrag overgenomen van oudere broers. Dat lijkt bijna onontkoombaar onder invloed van de broers, door overnemen van voorbeeldgedrag en de beperkte kansen die het kind door de opvoeding werden geboden. Maar zelfs als je het zo duidelijk ziet aankomen is het moeilijk ouders te overtuigen en tijdig hulp te bieden.

Benadrukt werd overigens dat de meeste jongeren zich niet schuldig maken aan criminaliteit en dat een deel van de anderen wel degelijk weer op het goede pad komt nadat ze met de politie in aanraking kwamen. ^{GD)}

Vandalismeschade aan scholen

12-17 18-24 Over vandalismeschade zijn alleen cijfers bekend over het schadebedrag aan scholen in Gouda. Sinds 2004 inventariseert de cluster Onderwijs-huisvesting de door scholen gedeclareerde rekeningen. Het schadebedrag is sinds 2004 sterk afgenomen. In 2004 werd nog voor € 365.000 gedeclareerd; twee jaar later was dat nog slechts € 72.000. Dat is een afname van 80% in twee jaar tijd. Er is in het project schoolveiligheid overigens veel aandacht besteed aan het voorkomen van vandalisme en inbraak bij schoolgebouwen. Helaas is onduidelijk in hoeverre er sprake is van een verschuiving naar andere plaatsen in de wijken, omdat daarover geen cijfers beschikbaar zijn. ⁶⁾

HALT afdoeningen

12-17 Jongeren van 12 t/m 17 jaar die voor de eerste keer een licht strafbaar feit plegen kunnen in aanmerking komen voor een HALT afdoening. Ze kunnen daarmee de schade vergoeden of herstellen of een andere tegenprestatie leveren, waarmee de zaak is afgedaan. De jongeren komen dan niet in aanraking met

het Openbaar Ministerie en een strafblad blijft achterwege.

In Gouda worden per jaar ongeveer 100 kinderen verwezen naar een HALT afdoening. In 2005 waren er meer HALT afdoeningen in Gouda (146) dan in de jaren 2003, 2004 en 2006 (tussen de 82 en 94). Op de iets langere termijn is het aantal afdoeningen vrij constant.

ongeveer 100 HALT afdoeningen per jaar

HALT afdoeningen voor jongeren uit Gouda, 1997-2006

34)

Van de 82 HALT afdoeningen voor jongeren uit Gouda in 2006 waren er 42 voor diefstal (51%), 14 voor vernieling en vandalisme (17%) en 24 voor het afsteken van vuurwerk buiten de toegestane periode (29%). In vergelijking met de rest van de regio waren er relatief meer afdoeningen voor diefstal en minder voor vernieling. 34)

Jeugd Preventie Team

Het Jeugd Preventie Team (JPT) Gouda werd gestart op 1 mei 2005. Bij een deel van de jongeren die met de politie in aanraking komen, neemt het team snel contact op en probeert een hulpverleningstraject aan te bieden om verder afglijden te voorkomen. In de periode van 1 mei 2005 tot 1 mei 2006 werden in totaal 87 jongeren uit Gouda aangemeld en een jaar later 123. Deze jongeren werden vooral aangemeld door de politie (85%) en Bureau HALT (10%).

Jeugd Preventie Team: drie kwart jongens

aanmeldingen Jeugd Preventie Team, mei 2005 – mei 2007

geslacht:		aangemeld door:	
jongens	159 76%	politie	178 85%
meisjes	51 24%	HALT	21 10%
		anders	6 3%
etniciteit:		problematiek vanuit politie:	
Nederlands	127 60%	first offender	83 45%
Marokkaans	65 31%	licht delict gedrag	33 18%
anders	18 9%	signaal gedrag	69 37%

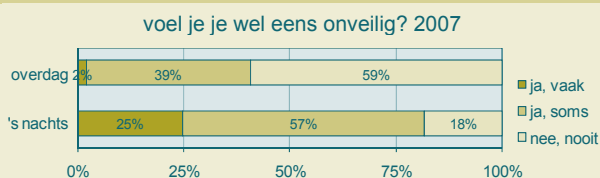
40)

Driekwart van de deelnemers was van het mannelijk geslacht. Van de deelnemers had 60% de Nederlandse, 31% de Marokkaanse en 9% een andere etniciteit. In de hele regio werd bij een kwart van de aanmeldingen het hulpaanbod door de jongeren of ouders afgewezen. Dat gebeurde veel vaker bij Marokkaanse jongeren (60%) dan bij autochtonen (13%). 40)

Onveiligheidsgevoelens

De meeste jongeren uit het internetpanel voelen zich overdag meestal wel veilig. Het merendeel (59%) voelt zich overdag nooit onveilig en 39% soms; slechts 2% voelt zich overdag vaak onveilig. 's Nachts voelt 25% zich vaak en 57% zich soms onveilig; 18% zegt zich ook 's nachts nooit onveilig te voelen. Bij de mate waarin jongeren zich onveilig voelen is er geen noemenswaardig verschil tussen de jongeren van 12-17 en van 18-24 jaar. 22)

jongeren voelen zich 's nachts soms onveilig

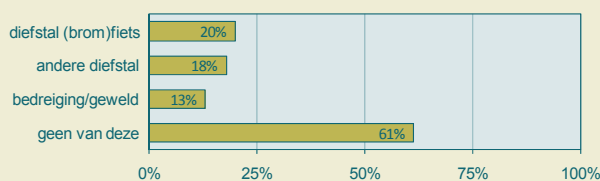
22)

Slachtofferschap

Een deel van de jongeren maakt zich schuldig aan strafbare feiten zoals we al zagen. Maar hoeveel jongeren worden daar eigenlijk slachtoffer van? Van 20% van de jongeren in het internetpanel is wel eens een fiets, bromfiets of scooter gestolen en van 18% is wel eens iets anders gestolen (geld of spullen). Verder zegt 13% wel eens te zijn bedreigd of in elkaar geslagen. In totaal 39% werd slachtoffer van een of meer van deze drie delicten. 22)

39% jeugd slachtoffer van diefstal of geweld

ooit slachtoffer diefstal of geweld, 12-24 jaar, 2007

22)

talenten ontwikkelen

Verkeersveiligheid

4-11 Op de scholen van de brede school Kadebuurt, Noord en Achterwillens hebben leerlingen uit groep 7 een enquête gehouden onder medeleerlingen uit groep 4 t/m 7. In de enquête waren ook twee vragen opgenomen over verkeersveiligheid. De resultaten zijn niet representatief voor heel Gouda, maar worden voor de volledigheid wel weergegeven.

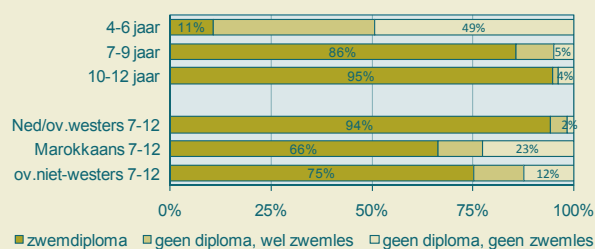
Een groep van 18% van de leerlingen voelt zich in de eigen wijk niet veilig in het verkeer en nog eens 21% een beetje. De meerderheid (61%) voelt zich wel veilig. Kinderen die zich niet veilig voelen in het verkeer noemen als reden vooral het te hard rijden van de auto's. ¹⁷⁾

Zwemvaardigheid

4-11 In een gebied met veel water zoals Gouda is het natuurlijk belangrijk dat kinderen kunnen zwemmen. Op de basisscholen in Gouda wordt geen schoolzwemmen meer gegeven. De meeste ouders sturen hun kinderen wel naar zwemles. Van de kinderen vanaf 7 jaar is er dan ook slechts een kleine groep (4%) die geen zwemdiploma heeft en ook niet op zwemles zit. Er is echter een groot verschil naar etniciteit. Van de Nederlandse en andere westerse kinderen van 7-12 jaar heeft 2% geen diploma en geen zwemles. Bij Marokkaanse kinderen betreft het 23% en bij kinderen van andere niet-westerse herkomst 12%. ²⁹⁾

kwart Marokkaanse kinderen kan niet zwemmen

zwemvaardigheid, kinderen basisschool, najaar 2006

29)

investeren in de toekomst

“ondersteunen in de schoolloopbaan en bij het vinden van werk”

Speerpunten Gouds jeugdbeleid: investeren in de toekomst

1. Stimuleren van kwaliteit en effectiviteit onderwijs.
2. Goed voorbereiden op werk.
3. Investeren in een goede ondersteuning van de schoolloopbaan.

Kwaliteit en effectiviteit van onderwijs

De gemeente Gouda wil dat kinderen deel kunnen nemen aan onderwijs dat bij hen past. Het is belangrijk dat ze met plezier naar school gaan en het nut ervan inzien. Passend onderwijs is inhoudelijk afgestemd op de belangstelling, kwaliteiten en capaciteiten van kinderen. De gemeente probeert dit te stimuleren door onder meer voldoende, toegankelijke en adequate huisvesting, stimuleren van de deelname aan peuterspeelzalen – zeker voor kinderen in achterstandssituaties – en het bewaken van een doorgaande leerlijn met soepele overgangen tussen voorschoolse voorzieningen, primair onderwijs en voortgezet onderwijs.

Goed voorbereiden op werk

Elke leerling heeft recht op een passende opleiding die een reële en duurzame kans op werk biedt. De gemeente streeft ernaar dat iedere jongere van 16 tot 25 jaar een baan heeft, een opleiding volgt of een werkervaringsplaats heeft. Om dat te bereiken worden leerwerktrajecten aangeboden en wordt gezocht naar goede werk-, stage- en vrijwilligersplaatsen. Inzet is dat zoveel mogelijk jongeren een startkwalificatie behalen.

Ondersteunen schoolloopbaan

Sommige jongeren hebben een extra duwtje in de rug nodig om optimaal te kunnen profiteren van onderwijs en het beste uit zichzelf te halen. De gemeente probeert dat te bereiken door het bieden van een zorgstructuur op school (zorgadviesteams en schoolmaatschappelijk werk) en rondom de school (rebound, RMC en CTVS) en door het handhaven van de leerplicht, preventief maar zonodig handhavend, wat soms een extra stimulans kan zijn om een bepaald traject te accepteren.

Hoofdstuk 6 omschrijft hoe het gaat met de jongeren uit Gouda binnen het onderwijs en op weg naar werk:

- *Van alle kinderen van 2 jaar en 3 maanden tot 4 jaar staat 78% ingeschreven bij een peuterspeelzaal of kinderopvang. Daarvan volgen 128 een VVE-traject. Er is nauwelijks verschil tussen de wijken.*
- *Sinds 2004 is het aantal leerlingen van de islamitische school sterk gegroeid en op de openbare scholen iets afgenomen. Van de Marokkaanse leerlingen bezoekt 18% de islamitische school, 35% een confessionele school en 46% een openbare school.*
- *De meeste kinderen op de basisschool hebben het naar de zin op school, letten vaak op, vinden dat de juf of meester hen begrijpt en vervelen zich er nooit.*
- *Leerlingen met een verhoogd risico op achterstand zijn er vooral op de islamitische (97% van de leerlingen) en openbare scholen (45%). Op scholen in Korte Akkeren en Kort Haarlem zitten veel risicoleerlingen.*
- *Goudse leerlingen laten een gemiddeld beeld zien bij het Prima Cohort Onderzoek, dat inzicht geeft in taal- en ontwikkelingsachterstanden. Marokkaanse en Turkse kinderen met laag opgeleide ouders hebben een forse taalachterstand van ongeveer anderhalf jaar. Bij rekenen is de achterstand kleiner: 7 maanden.*
- *Jongens volgen twee keer zo vaak speciaal onderwijs als meisjes. De verdeling naar etniciteit in het speciaal onderwijs is gelijk aan die in het basisonderwijs.*
- *Het aantal leerlingen dat vwo en praktijkonderwijs volgt is de laatste jaren gestegen, terwijl minder leerlingen vmbo en lwoo volgen.*
- *Op het voortgezet onderwijs hebben de meeste jongeren het naar de zin (87% vaak of altijd), maar ruim een kwart voelt zich er soms onveilig.*
- *Van ongeveer 2% van de leerlingen wordt verzuim gemeld bij het bureau leerplicht. In het schooljaar 2004-2005 stonden in Gouda 238 voortijdig schoolverlaters geregistreerd.*
- *Veel jongeren hebben een bijbaantje. Van de jongeren van 16-24 jaar stond begin 2007 3% ingeschreven als werkzoekende bij het CWI – veel minder dan in 2005. Het aantal WW- en bijstandsuitkeringen daalde fors.*

6 Educatie en werk

6.1 Peuters

Peuterspeelzalen

0-3 Voorafgaand aan de basisschool bezoeken veel kinderen (vanaf ongeveer 2 jaar en 3 maanden) een paar keer per week een peuterspeelzaal. Kinderen leren er omgaan met andere kinderen en spelenderwijs wordt de ontwikkeling gestimuleerd en kunnen kinderen met minder achterstand naar de basisschool. De gemeente stimuleert daarom de deelname aan voor-schoolse voorzieningen.

In het voorjaar van 2007 stonden 773 peuters uit Gouda ingeschreven bij een peuterspeelzaal. Sommige ouders kiezen voor kinderopvang in plaats van een peuterspeelzaal. Bij de kinderdagverblijven stonden naar schatting 518 peuters ingeschreven (in de leeftijdsgroep van 2 jaar en 3 maanden tot 4 jaar). Daarmee komt het totale bereik op 1291 peuters: 78% van het aantal kinderen in deze leeftijdsgroep (waarvan 60% bij een peuterspeelzaal).

78% peuters bij peuterspeelzaal/kinderopvang

deelname peuterspeelzaal of kinderopvang, kinderen van 2 jaar en 3 maanden tot 4 jaar, voorjaar 2007

bij zelfstandige peuterspeelzalen	419
bij peuterspeelzalen Factor G (basis)	226
VVE-peuters bij Factor G	128
totaal bereik peuterspeelzalen	773
kinderen bij kinderopvang in deze leeftijdsgroep	518
totaal peuters bij peuterspeelzaal/kinderopvang	1291
in procenten van totaal aantal peuters (1656)	78%

37)

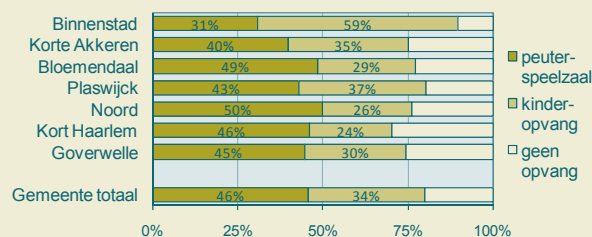
De gemeente Gouda wil vooral de deelname stimuleren van kinderen met een hoger risico op achterstanden.

Volgens de gewichtenregeling voor het onderwijs (zie blz.44) heeft ongeveer 20% van de peuters een gewicht (dus een hoger risico op achterstand). Van de 128 VVE-peuters (peuters die deelnamen aan een speciaal programma van voor- en vroegschoolse educatie) hebben er 59 een dergelijk gewicht (46%). Bij de gewone plaatsen op peuterspeelzaal of kinderopvang zal dat percentage lager liggen, maar die cijfers zijn niet beschikbaar.

Onderstaande grafiek toont het totale bereik van de peuterspeelzalen en kinderopvang per wijk. Omdat een deel van de cijfers geschat is, zijn de percentages vooral indicatief. De grafiek laat zien dat er weinig verschil is tussen de wijken wat betreft het totale bereik van peuterspeelzaal en kinderopvang (gemiddeld 78%).³⁷⁾

opvang peuters: weinig verschil tussen wijken

deelname peuterspeelzaal en kinderopvang in % van kinderen van 2 jaar en 3 maanden tot 4 jaar, voorjaar 2007

37)

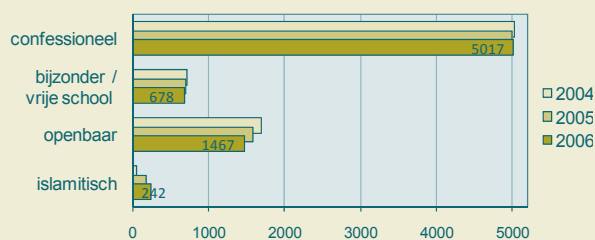
6.2 Basisonderwijs

Aantal leerlingen op de basisscholen

4-11 Op de basisscholen in Gouda zaten op 1 oktober 2006 7404 leerlingen. Dat zijn er 100 minder dan twee jaar eerder. Sinds 2004 is vooral het aantal leerlingen op de openbare scholen afgenomen (van 1701 in 2004 naar 1467 in 2006). De islamitische school Al Qalam groeide van 59 naar 242 leerlingen. In de andere stromingen is het aantal leerlingen slechts licht gedaald.

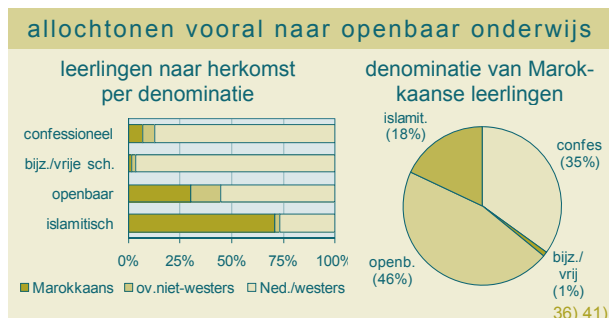
minder leerlingen openbaar basisonderwijs

aantal leerlingen naar denominatie, 1 oktober 2004-2006

36) 41)

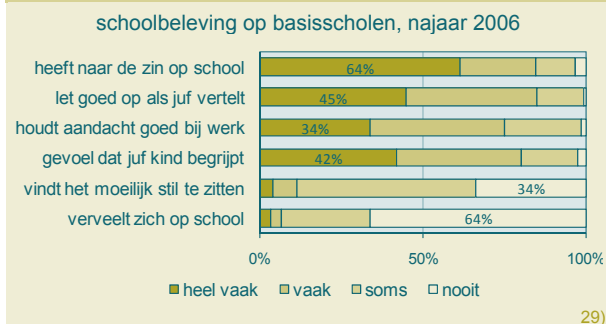
Twee van de drie leerlingen bezoeken een confessionele school: rooms-katholiek, protestants-christelijk, gereformeerd of interconfessioneel. De grafieken hieronder tonen per denominatie het aantal leerlingen naar herkomst. De islamitische school heeft het grootste aandeel leerlingen van Marokkaanse etniciteit: 71%. Ruim een kwart heeft de Nederlandse of andere westerse etniciteit (beide ouders zijn in Nederland of een westers land geboren) en slechts enkele leerlingen hebben een andere niet-westerse herkomst. Op de openbare scholen heeft 30% van de leerlingen de Marokkaanse etniciteit en 15% een andere niet-westerse herkomst. Veel lager is het aandeel Marokkaanse leerlingen op confessionele scholen en vooral op de bijzondere scholen en vrije school. De cirkelgrafiek laat voor de leerlingen met Marokkaanse leerlingen zien welke denominaties zij bezoeken. Dat laat een ander beeld zien: slechts 18% van hen bezoekt de islamitische school; twee keer zo veel leerlingen volgen onderwijs op confessionele scholen. De grootste groep (bijna de helft van de Marokkaanse leerlingen) volgt openbaar onderwijs. Leerlingen uit andere niet-westerse landen (niet in de cirkelgrafiek) bezoeken vooral confessionele (57%) en openbare (40%) scholen.^{36) 41)}

Hoe gaat het op school?

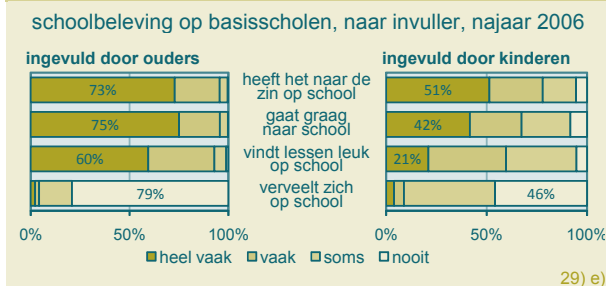
4-11 In een enquête van de GGD op de basisscholen werd aan ouders (groep 1-5) en kinderen (groep 6-8) gevraagd hoe kinderen het vinden op school. De meeste kinderen hadden het 'de afgelopen week' naar de zin op school: 64% heel vaak en nog eens 24% vaak. Ook letten de meeste kinderen (rond de 80%) vaak op als de juf of meester iets vertelt, houden ze hun aandacht vaak goed bij het werk en hebben ze het gevoel dat de juf of meester hen goed begrijpt. Twee van de drie kinderen vinden het soms moeilijk om stil te zitten. Even groot is de groep die zich eigenlijk nooit verveelt op school.²⁹⁾

leerlingen hebben het naar de zin op school

Opvallend is dat de ouders een positiever beeld hebben over de schoolbeleving dan de kinderen. Dat geldt vooral voor de mate waarin kinderen graag naar school gaan, zich wel eens vervelen en de lessen op school leuk vinden. Waar het gaat om stil kunnen zitten, de aandacht bij het werk houden en begrip van juf of meester is er maar weinig verschil tussen ouders en kinderen.^{29) e)}

ouders veel positiever over schoolbeleving

Leerlingen met risico's op achterstanden

4-11 In het basisonderwijs krijgen scholen extra geld voor kinderen met risico op achterstanden. De oorspronkelijke gewichtenregeling maakte (voor Gouda) onderscheid in drie groepen leerlingen die het risico lopen een onderwijsachterstand op te lopen. Elke groep heeft een bepaald gewicht dat aangeeft hoeveel extra geld een school krijgt om dergelijke achterstanden te voorkomen en te bestrijden:

- 1,25: kinderen van laag opgeleide autochtone ouders
- 1,70: woonwagen- en zigeunerkinderen
- 1,90: kinderen van allochtone ouders

Deze oorspronkelijke regeling wordt vervangen door een regeling die alleen nog rekening houdt met het opleidingsniveau van de ouders. De nieuwe regeling wordt gefaseerd ingevoerd. In 2006-2007 was de nieuwe

investeren in de toekomst

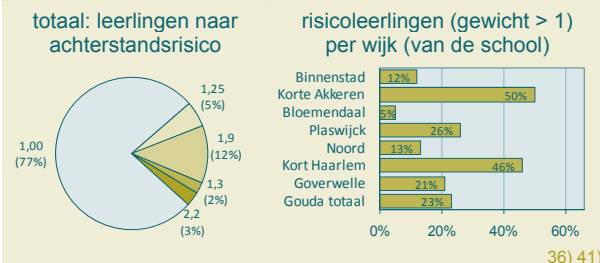
regeling van toepassing op 4- en 5-jarigen; de oude regeling gold nog vanaf de leeftijd van 6 jaar. De nieuwe regeling kent de volgende gewichten:

- 1,3: kinderen van ouders met maximaal lbo/vbo
- 2,2: kinderen van ouders met alleen basisonderwijs

Op 1 oktober 2006 hadden 1713 van de 5691 leerlingen op de basisscholen een leerlinggewicht van meer dan 1,0. Dat komt overeen met 23%. Het meest voorkomend was het gewicht 1,90. Er zijn grote verschillen tussen de scholen: het aandeel leerlingen met risico op achterstanden loopt uiteen van 0% tot 97% per school. Het aandeel verschilt vooral sterk naar denominatie: op de bijzondere scholen en vrije school betreft het gemiddeld 2%, op de confessionele scholen 16%, op de openbare scholen 45% en op de islamitische school 97% van de leerlingen.

Ook tussen de wijken zijn de verschillen groot. De meeste leerlingen met risico op achterstand zijn er op scholen gevestigd in de wijken Korte Akkeren (50%) en Kort Haarlem (46%). Het laagst zijn de percentages op de scholen in Bloemendaal (5%), Binnenstad (12%) en Noord (13%). ^{36) 41)}

groot verschil achterstandsleerlingen per wijk

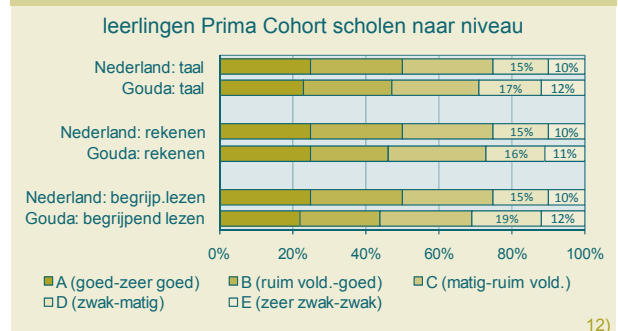

Taal- en ontwikkelingsachterstanden

4-11 Kinderen met een taal- en ontwikkelingsachterstand dreigen een grote achterstand op te lopen in hun schoolcarrière. De gemeente probeert daarom het aantal kinderen met een achterstand terug te dringen. Deze achterstanden worden gemeten in het Prima Cohort Onderzoek, dat tweejaarlijks op een groot aantal basisscholen in Nederland wordt afgenomen in de groepen 2, 4, 6 en 8 van het basisonderwijs. In Gouda hebben 10 basisscholen meegedaan, samen goed voor ongeveer 40% van het totaal aantal leerlingen op basisscholen in de gemeente Gouda. De scholen vormen echter geen representatieve afspiegeling: scholen in Goverwelle en Korte Akkeren zijn oververtegenwoordigd. Het aandeel Marokkaanse leerlingen op de Prima Cohort scholen is ruim 21%, tegenover 13% gemiddeld.

Op basis van de scores worden de leerlingen ingedeeld in vijf groepen van A (hoogste niveau) tot E (laagste niveau). Groep E omvat landelijk gezien de 10% slechtst scorende kinderen. In Gouda is deze groep bij de verschillende toetsen 11 tot 12%. De groepen D en E samen omvatten landelijk de 25% slechtst scorende leerlingen. In Gouda betreft het – op de deelnemende scholen – steeds een iets grotere groep: 27% bij orden/rekenen/wiskunde, 29% bij taal en 31% bij begrijpend lezen. Er zijn aanzienlijke verschillen tussen de scholen. Het aantal leerlingen dat bij taal niveau E had, liep bijvoorbeeld uiteen van 6% tot 29% per school.

iets meer risicoleerlingen Prima Cohort scholen

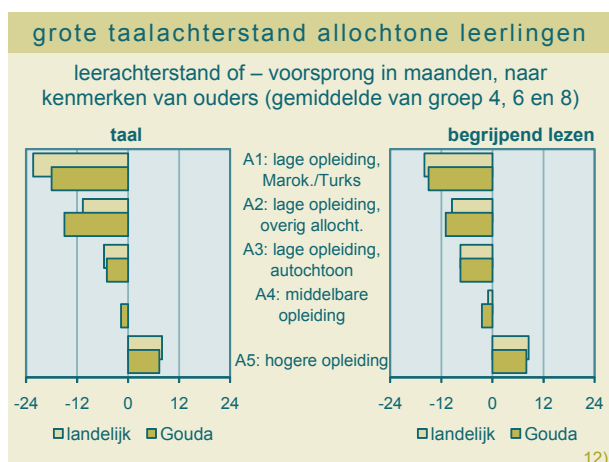
Dat de betreffende scholen meer achterstandsleerlingen hebben dan gemiddeld in Nederland zegt niets over de gemiddelde basisschool in Gouda, omdat de scholen geen representatieve steekproef vormen van de scholen in Gouda. Om ondanks verschillen in schoolpopulatie toch te kunnen vergelijken met het landelijke beeld worden achtergrondcategorieën onderscheiden. De resultaten van scholen worden dan vergeleken met andere scholen in dezelfde categorie.

Uit die vergelijking blijkt dat de Goudse leerlingen in de meeste opzichten niet significant afwijken van de landelijke gemiddelden in zowel 2001 en 2003 als 2005. Wel viel op dat Marokkaanse en Turkse leerlingen met laag opgeleide ouders in Gouda zowel in groep 4 als groep 6 beter scoren dan het landelijk gemiddelde van deze categorie. Autochtone kinderen met laag opgeleide ouders en kinderen met middelbaar opgeleide ouders scoren op rekenen lager dan deze groepen landelijk.

In het onderzoek werd ook gekeken naar verschillen met de eerdere metingen in 2001 en 2003. Daaruit blijkt dat er geen significante verschillen zijn op gemeentenniveau. Leerlingen met laag opgeleide Marokkaanse en Turkse ouders in groep 4 zijn wel significant vooruit gegaan op gebied van taal. Bij rekenen/wiskunde zijn de scores van

autochtone kinderen en kinderen met middelbaar of hoger opgeleide ouders in groep 4 de afgelopen vier jaar gestaag en significant gedaald.

Wanneer de scores worden vertaald naar maanden achterstand of voorsprong (ten opzichte van het gemiddelde van Nederland) blijkt met name sprake te zijn van een grote taal- en (in iets mindere mate) leesachterstand van Marokkaanse en Turkse kinderen met laag opgeleide ouders. De achterstand bij deze groep bedraagt gemiddeld 18 maanden (taal) en 16 maanden (lezen). Dat is in Gouda weliswaar lager dan landelijk, maar wordt toch zorgwekkend genoemd. Ook onder overige allochtonen met laag opgeleide ouders is de achterstand groot, maar deze groep is relatief klein in Gouda. Bij rekenen is de achterstand overigens veel minder groot: ongeveer 7 maanden.¹²⁾

Speciaal onderwijs

4-11 **12-17** Gouda kent zeven scholen voor speciaal onderwijs met in totaal 892 leerlingen op 1 oktober 2006 (ongeacht hun woonplaats). Dat aantal is vrijwel exact gelijk aan het aantal leerlingen in 2004 en 2005. Vier van de zeven scholen (met tweederde van de leerlingen) verzorgen speciaal basisonderwijs. Verder zijn er twee scholen voor zeer moeilijk lerende kinderen (ZMLK), waarvan een met alleen speciaal basisonderwijs (Samuëlschool) en een met ook een afdeling voor voortgezet speciaal onderwijs (De Ark). Tot slot is er een locatie van de Auris Groep met onderwijs aan kinderen met communicatieve beperkingen.

Jongens volgen twee keer zo vaak speciaal onderwijs als meisjes: 592 jongens en 300 meisjes. Van de leerlingen die speciaal onderwijs volgen heeft 12% de Marok-

kanse en 7% een andere niet-westerse etniciteit. Die verdeling naar herkomst is vrijwel identiek aan de verdeling in het reguliere basisonderwijs. Wel geldt ook voor het speciaal basisonderwijs dat het aandeel Marokkaanse leerlingen het hoogst is op de openbare school (28%).^{36) 41)}

Kinderopvang

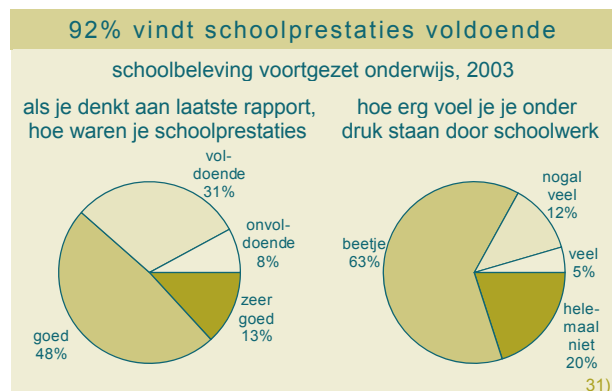
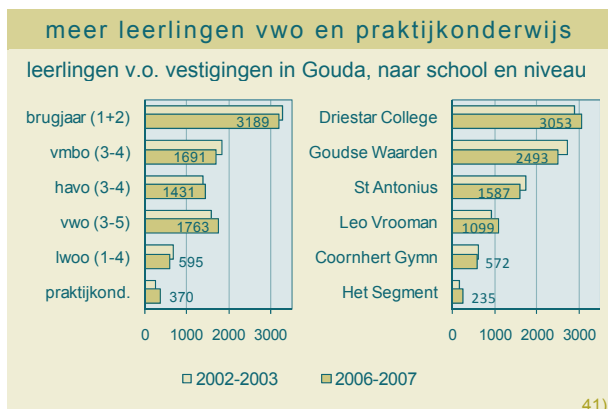
4-11 Op dit moment is niet bekend hoeveel kinderen gebruik maken van kinderopvang. Alleen de capaciteit is bekend: het aantal kindplaatsen per soort voorziening. Het aantal kinderen is echter groter dan het aantal kindplaatsen, omdat veel kinderen niet de hele week gebruik maken van de kinderopvang. Gouda kende in juni 2007 in totaal 1275 kindplaatsen, verdeeld over 642 plaatsen hele dagopvang, 523 plaatsen buitenschoolse opvang en 110 opvangplaatsen via een gastouderbureau.⁵⁾

6.3 Voortgezet onderwijs

Leerlingen voortgezet onderwijs

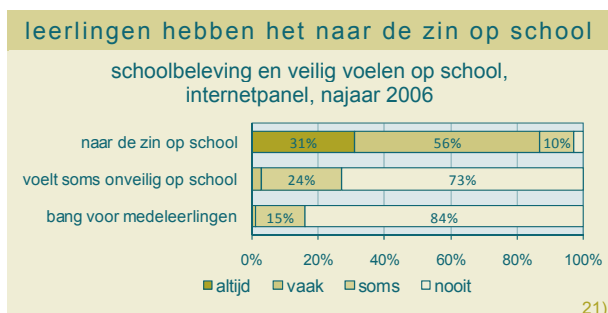
12-17 **18-24** Gouda kent zes scholen voor voortgezet onderwijs. Deze scholen kenden in het schooljaar 2006/2007 in totaal 9039 leerlingen. Het gaat daarbij om de leerlingen op vestigingen in Gouda, ongeacht de woonplaats van de leerling (cijfers naar woonplaats zijn helaas niet beschikbaar). Het totaal aantal leerlingen is vrijwel exact zo hoog als vier jaar eerder (9036). Sinds vier jaar is het aantal leerlingen op het Driestar College, Scholengemeenschap Leo Vrooman en Het Segment gestegen en op de Goudse Waarden en Sint Antonius afgenomen. Naar schoolsoort zijn er minder leerlingen in de brugklassen, vmbo en lwoo, en meer leerlingen in het vwo en praktijkonderwijs.⁴¹⁾

investeren in de toekomst

Hoe gaat het op school?

12-17 18-24 In het internetpanel uit november 2006 waren enkele vragen opgenomen over de beleving van school en veilig voelen. Uit het onderzoek blijkt dat de meeste deelnemers aan het panel het wel naar de zin hebben op school: 31% altijd en 56% vaak. Een groep van 13% heeft het soms of nooit naar de zin op school. Ongeveer een kwart van de leerlingen voelt zich soms onveilig op school en 3% vaak; 73% zegt zich op school nooit onveilig te voelen. De meeste leerlingen zijn ook nooit bang voor medeleerlingen; 15% is dat soms en 1% vaak.²¹⁾

12-17 In 2003 werd aan de leerlingen in het voortgezet onderwijs gevraagd wat ze vonden van hun eigen schoolprestaties. In totaal 61% vond deze goed of zeer goed en nog eens 31% voldoende. De overige 8% noemde de eigen prestaties onvoldoende. Een op de zes leerlingen voelde zich in 2003 veel (5%) of nogal veel (12%) onder druk gezet door het schoolwerk dat ze moesten doen. De meeste leerlingen voelden zich een beetje onder druk gezet, 20% helemaal niet.³¹⁾

Met de meeste kinderen gaat het dus goed op school, maar niet met allemaal. In de groepsdiscussies werden verschillende risicofactoren genoemd die kunnen maken dat het minder goed gaat, zowel op school als elders. Gewezen werd onder meer op problemen in de thuissituatie en met de opvoeding, (psychische) problemen met het kind, vatbaarheid voor verkeerde invloeden, gebrek aan doorzettingsvermogen en problemen vanuit school (zoals verkeerde leraar of de druk van het onderwijssysteem). Van kinderen wordt steeds meer verwacht dat ze meer zelfstandig werken en meer keuzes maken, maar een deel heeft daar grote moeite mee. Ook het verwachtingspatroon dat soms door ouders of vrienden wordt opgelegd kan een te hoge druk leggen.

Bij het doorzettingsvermogen spelen groepsprocessen en toekomstbeeld ook een rol. Als er al een paar uitvallers waren op school is het makkelijker om ook het bijtje erbij neer te gooien. Opvallend vond men ook dat veel jongeren nauwelijks een toekomstbeeld hebben. Jongeren die (bijvoorbeeld door hun afkomst of woonwijk) weinig kansen hebben of dat van zichzelf denken zijn ook weinig gemotiveerd om hun best te doen. Een 'slecht' voorbeeld in het gezin (zoals ouders die langdurig niet kunnen of willen werken), afname van sociale controle en een verkeerde leraar kunnen eveneens bijdragen aan die onverschilligheid.

Benadrukt werd echter dat de meeste jongeren het veilig en prettig vinden op school, het goed doen en er veel plezier maken. Vooral met de Marokkaanse meisjes zou het bovendien steeds beter gaan.^{GD)}

Schoolverzuim

4-11 12-17 Structureel schoolverzuim is vaak een voorbode van ernstige gedragsproblemen, regelmatig leidend tot criminaliteit. Scholen houden daarom toezicht op het schoolbezoek en moeten een verzuimregistratie bijhouden. Als scholen vermoeden dat

sprake is van ongeoorloofd verzuim, moeten zij dit melden bij het bureau leerplicht.

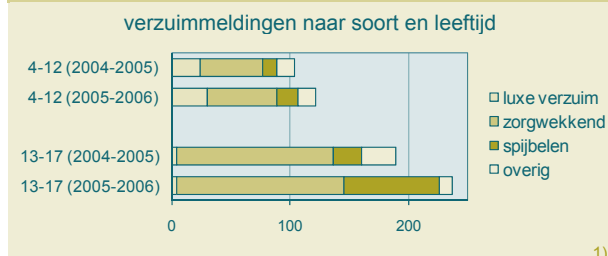
In het schooljaar 2005-2006 werd in totaal 359 keer melding gemaakt van verzuim door leerlingen uit Gouda. Daarmee is sprake van een stijgende lijn sinds 2003-2004 (231) en 2004-2005 (301 meldingen). Het is niet helemaal duidelijk in hoeverre er sprake is van een feitelijke toename; het kan ook zijn dat scholen verzuim beter melden aan bureau leerplicht. De meeste meldingen betreffen het voortgezet onderwijs:

Verzuimmeldingen Gouda		
Soort onderwijs	2004-2005	2005-2006
Basisonderwijs	95	116
Voortgezet onderwijs	179	234
Beroepsonderwijs	17	8
Overige	10	1
Totaal	301	359

Over jongens komen meer meldingen binnen dan over meisjes. In 2005-2006 hadden 207 meldingen betrekking op jongens: dat is 58%. Niet elke melding betreft een nieuwe leerling. De 359 meldingen hadden betrekking op 255 kinderen, waarvan 150 jongens en 105 meisjes. Dat is ongeveer 2% van het totaal aantal leerlingen. Iets meer dan de helft van de betrokken kinderen had een niet-Nederlandse etniciteit. In totaal werden 2881 dagen verzuimd, gemiddeld 11 dagen per gemelde leerling.

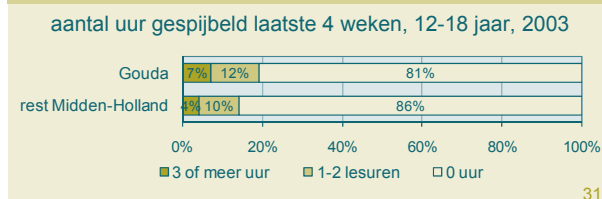
Van de 359 verzuimmeldingen in 2005-2006 valt het merendeel in de categorie zorgwekkend (201 meldingen: 56%). Daarnaast konden 34 meldingen worden aangegeven als luxe verzuim, 98 als spijbelen en 26 als overige soorten. Luxeverzuim komt vooral in het basisonderwijs voor, terwijl spijbelen in het voortgezet onderwijs vaker voorkomt. In vergelijking met een jaar eerder wordt spijbelverzuim in 2005-2006 in het voortgezet onderwijs veel vaker gemeld. De toename van het aantal meldingen wordt vooral veroorzaakt door meer spijbelmeldingen in het voortgezet onderwijs. Dat wordt vooral toegeschreven aan het eerder melden door de scholen, in de hoop dat door tijdige interventie zorgwekkend verzuim kan worden teruggedrongen. ^{2) f)}

verzuim: vooral spijbelen v.o. vaker gemeld

12-17 Uit een onderzoek in 2003 bleek dat van de leerlingen in het voortgezet onderwijs 4% in de maand voor de enquête wel eens één hele dag had gespijbeld en nog eens 3% minstens 2 hele dagen. Een uurtje spijbelen komt vaker voor: 12% had deze maand een of twee uurtjes gespijbeld en 7% minstens 3 uur. Het aantal leerlingen uit Gouda dat meer dan 2 uur heeft gespijbeld is iets groter dan in de rest van de regio. ³¹⁾

in Gouda meer spijbelaars dan in de regio

Voortijdig schoolverlaten

12-17 18-24 Jongeren zijn in Nederland volledig leerplichtig tot het eind van het schooljaar waarin zij 16 worden (of 12 volledige schooljaren hebben gehad) en daarna nog een jaar partieel leerplichtig. De bedoeling is dat jongeren in ieder geval een startkwalificatie halen: het minimale onderwijsniveau dat nodig is om een goede kans te halen op geschoold werk (havo, vwo of minimaal niveau 2 van bol/bbl). Een deel van de jongeren verlaat echter voortijdig de school zonder startkwalificatie. Sinds augustus 2007 geldt een kwalificatieplicht: jongeren die nog geen 18 zijn en geen startkwalificatie hebben moeten die alsnog proberen te halen.

In het rapport Schoolverlaten in Midden-Holland is een beeld geschetst van het aantal voortijdig schoolverlaters in de regio en ook in Gouda. Door registratieproblemen is het moeilijk een accuraat beeld te krijgen; het werkelijke aantal voortijdig schoolverlaters is waarschijnlijk hoger.

In Gouda stonden in het schooljaar 2004-2005 238 voortijdig schoolverlaters geregistreerd, waarvan 18 nog

investeren in de toekomst

volledig en 35% partiel leerplichtig. Een jaar eerder waren er nog 289 voortijdig schoolverlaters, maar door de overgang naar een nieuw registratiesysteem zijn deze cijfers niet zonder meer vergelijkbaar.

Het aantal van 238 voortijdig schoolverlaters in 2004-2005 komt overeen met 2,5% van het totaal aantal jongeren van 12 t/m 22 jaar. Dit percentage ligt hoger dan in de andere gemeenten van de regio Midden-Holland, maar lager dan gemiddeld in Nederland en de provincie Zuid-Holland. Van de 238 jongeren werden er 118 begeleid door RMC-trajectbegeleiding, waarvoor een nieuw traject werd gestart. Daarnaast werden nog 51 leerlingen begeleid door het CTVS.⁴⁾

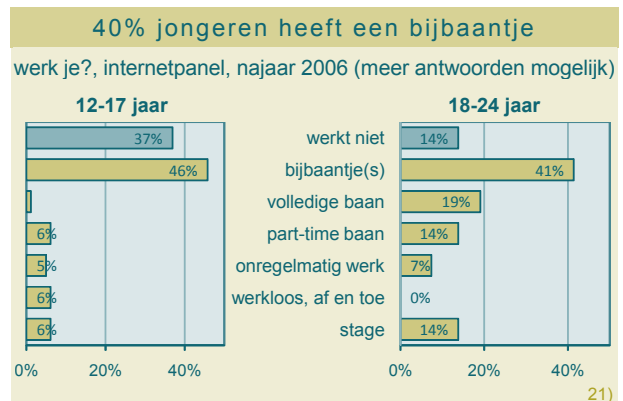
In het CTVS Jaarverslag wordt melding gemaakt van een toename van het aantal leerlingen met complexe problematiek, waardoor het moeilijker wordt een passende oplossing voor de leerlingen te vinden. Andere knelpunten zijn het gebrek aan opvangmogelijkheden en de vrijwilligheid van de opvang.³⁾

In de groepsdiscussies werd aangegeven dat schooluitval vooral voorkomt in de lagere onderwijsniveaus. Op het vwo kunnen jongeren relatief makkelijk een stap terug kunnen doen naar de havo en ouders zijn vaak ook meer gemotiveerd om hun kinderen te stimuleren. Sowieso lijkt er een relatie te bestaan tussen betrokkenheid van de ouders en schooluitval, maar deze kan niet met Goudse cijfers worden onderbouwd.^{GD)}

6.4 Werk

Jongeren en werk

12-17 **18-24** Van de jongeren die deelnemen in het internetpanel heeft 40% een bijbaantje. Dat geldt zowel voor de jongere als de oudere leeftijdsgroep. Van de jongeren van 18-24 jaar heeft daarnaast 19% een volledige baan, 14% een parttime baan en 7% werkt onregelmatig. Een klein deel van deze jongeren vanaf 18 jaar (14%) werkt helemaal niet. Ook jongeren van 12-17 jaar hebben soms een parttime baan of onregelmatig werk. Van deze jongste leeftijdsgroep heeft 37% helemaal geen werk.

Aan de jongeren werd ook gevraagd of het werk aansluit bij hun opleiding. Van de jongeren met een volledige baan of stage sluit het werk in de meeste gevallen wel aan op de opleiding (ongeveer 65%). Bij een parttime baan of onregelmatig werk is dat vaak niet het geval (rond de 30%) en bij een bijbaantje nog minder vaak (18%).²¹⁾

4-11 Van de kinderen in groep 7 en 8 van de basisschool had in 2003 15% een bijverdienste. Ruim de helft van hen (8% van de kinderen) verdiende daarmee maximaal 5 euro; 2% verdiende 20 euro of meer.³¹⁾

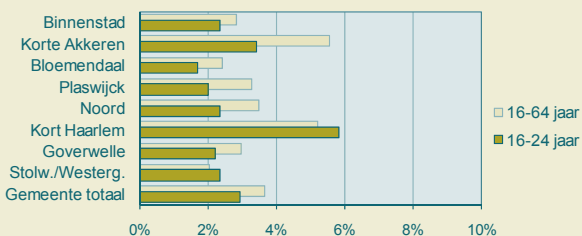
Werkzoekenden

12-17 **18-24** Op 1 januari 2007 waren er bij het CWI 218 jongeren van 16 t/m 24 jaar ingeschreven als niet-werkende werkzoekenden, waarvan 18 jongeren van 16 en 17 jaar. Beide geslachten zijn vrijwel gelijk vertegenwoordigd (51% is vrouw). Van de niet-werkende werkzoekenden onder jongeren is een derde deel al langer dan een jaar zonder werk.

De 218 werkzoekende jongeren vormen 2,9% van het totaal aantal jongeren van 16-24 jaar. Van alle inwoners van 16-64 jaar staat 3,7% ingeschreven als werkzoekend. Relatief veel jonge werkzoekenden (70 personen) wonen in Kort Haarlem: daar vormen ze 5,8% van het aantal jongeren. Kort Haarlem is ook de enige wijk waar het aandeel jongeren dat werkzoekend is hoger is dan het aandeel onder de totale bevolking van 16-24 jaar dat op zoek is naar werk.³⁵⁾

veel werkzoekende jongeren in Kort Haarlem

niet-werkende werkzoekenden in % bevolking, per wijk

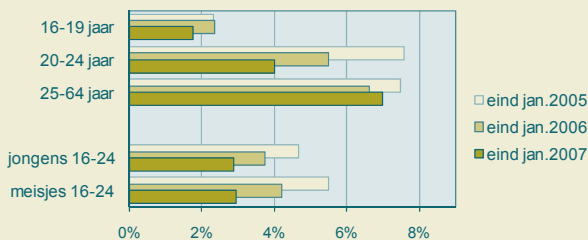

35)

Tussen januari 2005 en januari 2007 is vooral het aantal werkzoekenden van 20 t/m 24 jaar afgenomen. Het aantal niet-werkende werkzoekenden in deze leeftijdsklasse is vrijwel gehalveerd van 299 naar 155. In dezelfde periode is het aantal werkzoekenden in de groepen van 16-19 jaar en van 25-64 jaar slechts licht gedaald. Vooral meisjes profiteerden van de afname. In 2005 stonden 208 meisjes van 16-24 jaar ingeschreven en 173 jongens; in 2007 waren de aantallen vrijwel gelijk: 108 jongens en 110 meisjes.³⁵⁾

sterke afname werkzoekenden 20-24 jaar

niet-werkende werkzoekenden in % bevolking, per groep

35)

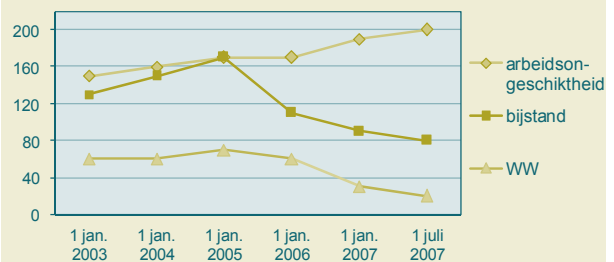
Uitkeringen aan jongeren

Op 1 juli 2007 werden aan jongeren uit Gouda tot en met 24 jaar 300 bijstands-, werkloosheids- en arbeidsongeschiktheidsuitkeringen verstrekt. Sinds 1 januari 2005 is het aantal bijstandsuitkeringen aan deze leeftijdsgroep meer dan gehalveerd van 170 naar 80. Ook het aantal WW-uitkeringen daalde sterk: van 70 naar 20.

Daar staat tegenover dat het aantal arbeidsongeschiktheidsuitkeringen iets is gestegen: van 170 naar 200. Arbeidsongeschiktheidsuitkeringen zijn uitkeringen WAO, WAZ, WIA en Wajong, maar in de jongste leeftijdsgroep betreft het vooral uitkeringen in het kader van de Wet arbeidsongeschiktheidsvoorziening jonggehandicapten (Wajong).²⁷⁾

sterke afname uitkeringen WW en bijstand

ontwikkeling aantal uitkeringen 15-24 jarigen, 2003-2007

27)

geen jongere tussen wal en schip

geen jongere tussen wal en schip

“vroeg signaleren waar zorg nodig is en deze op tijd en op maat bieden”

Speerpunten Gouds jeugdbeleid: geen jongere tussen wal en schip

1. Vroegtijdige signalering.
2. Effectieve actie.
3. Doelmatige samenwerking en signaleringssystemen.

Vroegtijdige signalering

Het is voor kinderen niet eenvoudig om aan te geven dat ze extra zorg nodig hebben. Gemeente, scholen en instellingen moeten alert zijn om situaties die extra zorg vereisen tijdig te signaleren. De gemeente wil dat risicofactoren vroegtijdig kunnen worden opgespoord en wil deskundigheid van professionals bevorderen om hun vaardigheden, bijvoorbeeld in het gebruik van verantwoordelijke signaleringsmethodieken, beter te ontwikkelen.

Effectieve actie

Als een kind in de problemen dreigt te komen moet actie worden ondernomen om de acute problemen te verminderen, maar ook de sociale omgeving van het kind te versterken. Daarvoor is het belangrijk zorg vanuit verschillende instellingen op elkaar af te stemmen. De instellingen moeten van elkaar weten wat ze doen en interventies moeten effectief zijn. De gemeente zet daarom in op het monitoren van interventies en het verbeteren van de overlegstructuur.

Doelmatige samenwerking en signalering

Geen kind mag tussen wal en schip raken. Door informatie goed te registreren worden alle risicofactoren in beeld gebracht. Vervolgens worden alle betrokkenen geïnformeerd over de risico's en worden er afspraken gemaakt over wie welke actie onderneemt. Voor jongeren tussen 12 en 18 jaar wordt als pilot een nieuw signaleringssysteem opgezet met de naam 'Samen oppakken van signalen' (S.O.S.). De resultaten kunnen worden gebruikt om te komen tot één signaleringssysteem voor alle Goudse jongeren tussen 0 en 25 jaar.

Samenwerking tussen en effectiviteit van de verschillende zorgaanbieders spelen een belangrijke rol in deze doelen, maar vallen buiten het bereik van deze monitor. De jeugdmonitor richt zich immers op hoe het gaat met de jeugd in Gouda en is geen evaluatie van jeugdbeleid. Wel wordt in hoofdstuk 7 de doelgroep uitgebreid omschreven: hoe gaat het met de Goudse jeugd op gebied van gezondheid, leefgewoonten en behoefte aan zorg?

Hier volgen de belangrijkste conclusies:

- *Bijna alle jonge kinderen (94%) bezoeken met hun ouders het consultatiebureau. Voor sommige ouders is het moeilijk zich in te leven in wat een peuter kan en nodig heeft en daar genoeg tijd aan te besteden.*
- *Ouders oordelen positiever over gezondheid van kinderen op de basisschool dan de kinderen zelf. Marokkaanse kinderen hebben vaker een matige gezondheid en meer problemen.*
- *Uit logopedische screening blijkt dat bij 10% sprake is van onvoldoende mondelinge communicatie.*
- *De meeste leerlingen in het voortgezet onderwijs zijn tevreden over hun gezondheid en over hun leven.*
- *Een groep van 7% van de jongeren in het voortgezet onderwijs heeft duidelijke moeilijkheden op gebied van emoties, concentratie, gedrag of sociale contacten.*
- *Het aantal kinderen met overgewicht neemt sterk toe. Kinderen van laag opgeleide en vooral ook van Marokkaanse ouders hebben vaker overgewicht.*
- *In de drie hoogste groepen van de basisschool wordt 30% van de kinderen wel eens gepest op school en 22% elders. Van de leerlingen vanaf 12 jaar in het internetpanel wordt 16% soms en 1% vaak gepest. Internet en mobiele telefoon spelen daarbij tegenwoordig een belangrijke rol.*
- *Het aantal meldingen kindermishandeling en (getuige zijn van) huiselijk geweld bij het AMK is sterk gestegen door de toegenomen meldingsbereidheid bij zowel de politie als burgers. Getuige zijn van huiselijk geweld komt vooral veel voor bij Marokkaanse kinderen.*
- *Van de leerlingen in het voortgezet onderwijs rookte in 2003 20%, 56% dronk alcohol en 16% gebruikte drugs. Vooral het alcoholgebruik neemt toe en dat gebeurt op steeds jongere leeftijd, vaak met instemming van de ouders.*
- *Ook de leeftijd waarop jongeren seksuele ervaringen krijgen daalt. De gemiddelde leeftijd van de eerste geslachtsgemeenschap was in 2004 16 jaar. Gebrek aan weerbaarheid bij een deel van de meisjes wordt als belangrijke risicofactor aangemerkt.*

7 Gezondheid, leefgewoonten en zorg

7.1 Gezondheid in het algemeen

Gezondheid baby's en peuters

0-3 Vrijwel alle jonge kinderen bezoeken als zuigeling en peuter met hun ouders het consultatiebureau. Van de 3862 kinderen van 0 t/m 3 jaar in Gouda zijn er 3629 'in zorg', dat wil zeggen dat zij regelmatig het bureau bezoeken. Dat is 94% van de kinderen. Het bereik is het hoogst onder de nuljarigen (96%) en loopt geleidelijk iets terug naar 92% van de 3-jarigen.

De kinderen worden onder meer beoordeeld op mogelijke 'risicofactoren'. In de loop van 2006 werd 1091 keer een risicofactor toegekend aan een van de 3629 kinderen van 0 t/m 3 jaar. Een kind kan, zowel in het lopende jaar als in het verleden, op meerdere risicofactoren zijn geregistreerd, dus het totaal aantal risicokinderen is kleiner. Er wordt onderscheid gemaakt tussen risicofactoren bij het kind zelf en bij de ouders of in het gezin. Risicofactoren bij ouders en gezin komen het meest voor; de meest voorkomende zijn:

- verzorgende ouder spreekt geen Nederlands (124 kinderen in 2006)
- levend van minimum inkomen (106)
- bezoekt geen peuterspeelzaal/ kinderdagverblijf (95)
- zorgtekort (93)
- opvoedingsproblemen (80)
- ouder(s) met psychische problemen (67)
- eenoudergezin (63)
- langdurige werkloosheid/arbeidsongeschiktheid van ouder(s) (62)

De meest voorkomende risicofactoren bij het kind zelf:

- achterstand Nederlandse taal (95 kinderen)
- veel te jong geboren of ernstig ondergewicht (35)
- spraak/taalstoornis (23)

Op 31 december 2006 waren er 474 allochtone kinderen die het bureau bezochten. Bij 279 daarvan (59%) spreekt de meest verzorgende ouder geen Nederlands.⁴⁶⁾

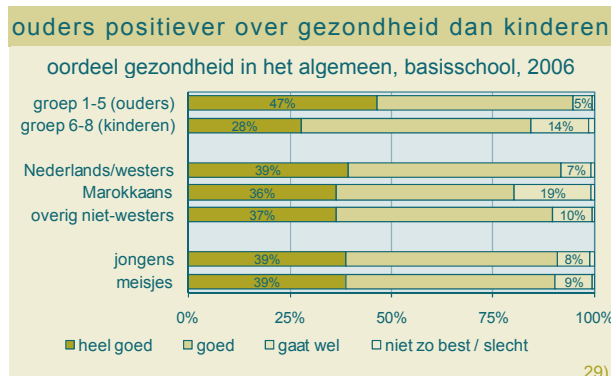
In de groepsdiscussies wordt benadrukt dat een goede basis voor de ontwikkeling van het kind in de eerste

jaren wordt gelegd. Sommige ouders kunnen zich moeilijk inleven in wat een peuter kan en nodig heeft en missen basisvaardigheden (zoals: klaarmaken van een flesje; niet de hele dag in draagzak dragen). In deze fase maken kinderen met van alles kennis zoals kruipen, voelen, proeven en leren praten. Opgemerkt werd dat een deel van de ouders daar niet altijd voldoende aandacht en tijd voor heeft.^{GD)}

Gezondheid kinderen op de basisschool

4-11 In een enquête op de basisscholen in het najaar van 2006 werd gevraagd naar een algemeen oordeel over de gezondheid. Opmerkelijk is dat de ouders (die de enquête invulden voor kinderen in groep 1 t/m 5) een veel positiever oordeel gaven dan de kinderen in groep 6 t/m 8. Van de ouders vindt 47% de gezondheid van hun kinderen heel goed (en nog eens 48% goed); van de kinderen zelf vindt 28% deze heel goed (en 57% 'gewoon' goed). Dat komt niet omdat oudere kinderen ongezonder zijn, want er is geen verband met de leeftijd.^{e)}

De grafiek toont ook, over alle leeftijdsgroepen, de verschillen naar etniciteit en geslacht. Bij de Marokkaanse kinderen heeft een groter deel (19%) een matig oordeel ('gaat wel') dan onder Nederlandse en westerse kinderen (7%). Bij andere niet-westerse kinderen wijkt de ervaren gezondheid niet af van het gemiddelde en er is ook geen verschil tussen jongens en meisjes.²⁹⁾

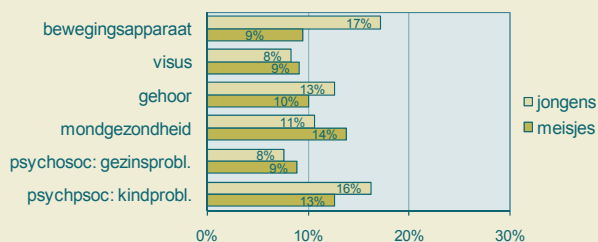
geen jongere tussen wal en schip

Vrijwel alle kinderen op de basisscholen bezoeken in groep 1 of 2 de schoolarts van de GGD. De schoolarts onderzoekt of sprake is van een niet geheel optimale gezondheid op allerlei onderdelen. De resultaten zijn te zien in onderstaande grafiek. Jongens hebben vaker dan meisjes last van een achterstand met het bewegingsapparaat, gehoor of psychosociale problemen, terwijl meisjes vaker een achterstand hebben in hun mondgezondheid.

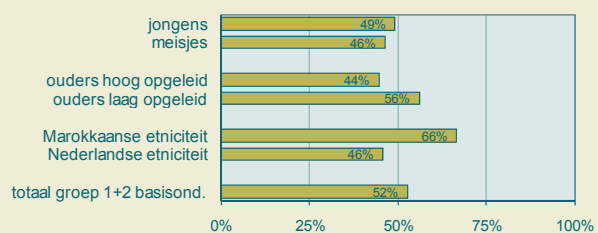
De helft van alle kinderen heeft minimaal een probleem op de in de grafiek getoonde gebieden. Onder kinderen met laag opgeleide ouders of van Marokkaanse etniciteit is dat aantal echter duidelijk hoger. Kinderen van Marokkaanse ouders hebben vooral vaker problemen met hun visus (gezichtsvermogen) en hun mondgezondheid.³⁰⁾

slechtere gezondheid Marokkaanse kinderen

aantal kinderen met niet geheel optimale gezondheid groep 1-2 basisonderwijs, schooljaar 2006-2007

minimaal een van deze problemen:

30)

Logopedie: spraak- en taalachterstanden

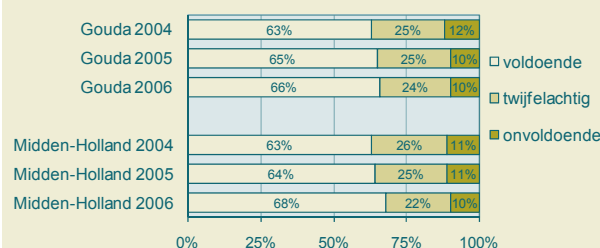
4-11

De afdeling logopedie van de GGD screent op school alle kinderen van ongeveer 5 jaar op stoornissen in de mondelinge communicatie (zoals spraak, taal en gehoor). In Gouda worden per jaar ruim 850 kinderen onderzocht. Bij ongeveer 10% van de kinderen is de mondelinge communicatie onvoldoende, wat kan leiden tot een verwijzing, gerichte advisering en/of kortdurende begeleiding. Bij nog een kwart van de ouders is de score twijfelachtig: er vindt een gesprek met de ouders plaats maar uiteindelijk wordt de situatie niet als stoornis bestempeld. Uit onderstaande grafiek blijkt dat het aantal kinderen met achterstanden in de mondelinge

linge communicatie in Gouda niet groter is dan gemiddeld in de regio. Het aantal kinderen dat onvoldoende scoort is sinds 2004 een fractie gedaald.³⁸⁾

logopedie: geen verschil Gouda en regio

uitkomst screening logopedist, leeftijd omstreeks 5 jaar

38)

Gezondheid jongeren vanaf 12 jaar

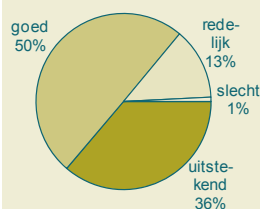
12-17

In een enquête in 2003 beantwoordden leerlingen van het voortgezet onderwijs een aantal algemene vragen over hun gezondheid. De meeste leerlingen vonden hun eigen gezondheid uitstekend (36%) of goed (50%). Slechts 1% vond de eigen gezondheid slecht en 13% redelijk. Op een ladder van 0 (slechtste leven dat je kunt voorstellen) tot 10 (beste leven) beoordeelden de jongeren uit Gouda hun eigen leven gemiddeld met een 7,6. Van alle jongeren gaf 58% het cijfer 8 of hoger; 8% gaf een onvoldoende (waarvan de helft een 5). Er is geen noemenswaardig verschil tussen leerlingen uit Gouda en leerlingen uit de rest van de regio wat betreft het oordeel over de eigen gezondheid en het eigen leven in het algemeen.³¹⁾

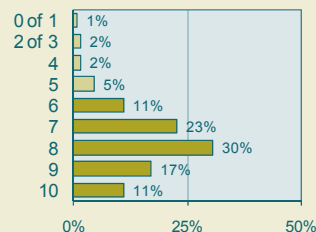
meeste jongeren tevreden over hun leven

beleving eigen gezondheid, 12-18 jaar, 2003

wat vind je van je eigen gezondheid?

welk cijfer komt overeen met hoe jij je voelt over je leven?

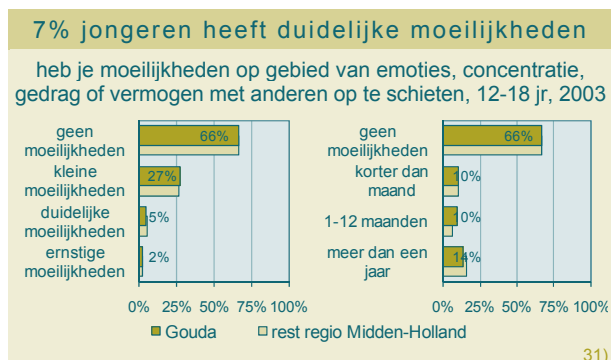
31)

7.2 Problemen

Moelijkheden

Een klein deel van de jongeren heeft duidelijke problemen op gebied van de lichamelijke of geestelijke gezondheid of leefomstandigheden.

12-17 In 2003 werd aan de jongeren in het voortgezet onderwijs gevraagd of ze over het geheel genomen moeilijkheden hebben op gebied van emoties, concentratie, gedrag of vermogen met anderen op te schieten. Een op de drie jongeren zei dergelijke moeilijkheden te hebben, maar meestal werden deze aangeduid als kleine moeilijkheden. Een groep van 7% geeft aan duidelijke of ernstige moeilijkheden te hebben. In totaal 14% heeft al langer dan een jaar kleine of grotere moeilijkheden, 10% pas korter dan een maand en nog eens 10% tussen de 1 en 12 maanden. Het aantal jongeren met moeilijkheden ligt in Gouda niet noemenswaardig groter dan in de rest van de regio.

Er zijn weinig verschillen tussen jongens en meisjes en tussen de jongste en oudste leeftijdsgroep. Wel is het zo dat in de oudste leeftijdsgroep (15-18 jaar) twee keer zo veel jongeren al langer dan een jaar problemen hebben (22%) dan in de jongste leeftijdsgroep (11-14 jaar: 9%). Een klein deel van alle jongeren geeft aan dat ze heel erg (1%) of tamelijk (7%) overstuur raken van de betreffende moeilijkheden. De moeilijkheden beperken de jongeren vooral in het functioneren thuis (9% tamelijk of heel erg) en bij het leren in de klas (13%), en veel minder bij vriendschappen (3%) of bij activiteiten in de vrije tijd (4%). De meeste jongeren met moeilijkheden denken niet dat ze het lastiger maken voor mensen in hun omgeving (gezin, vrienden of leerkrachten).³¹⁾

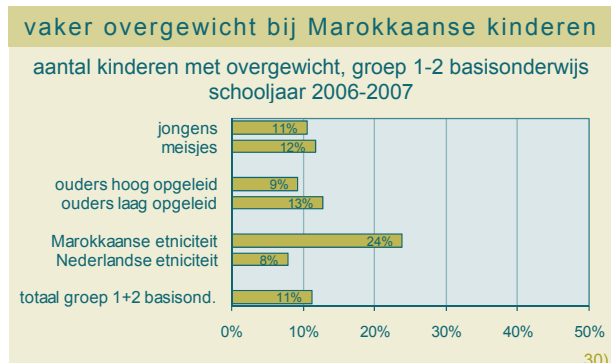
0 - 24 In de groepsdiscussies was er verschil van mening over de vraag of ernstige problemen

bij kinderen meer of minder voorkomen dan vroeger. Wel lijkt het er op dat problemen gemakkelijker zichtbaar worden bij hulpverleners. Het is echter belangrijk dat die hulp dan ook op gang komt en de hulpverlener na afloop een vinger aan de pols blijft houden: door de lossere sociale verbanden speelt de omgeving van het gezin minder een rol bij het oplossen van problemen. Benaadrukt werd dat jongeren met problemen snelle en stabiele hulp nodig hebben: zonder wachtlijsten, waar nodig gedurende langere tijd en zonder wisseling van hulpverleners. Goede hulp en begeleiding is ook belangrijk voor kinderen met beperkingen (zoals autisme). Jongeren met zeer ernstige problemen (die zich bijvoorbeeld kunnen uiten in agressie naar anderen, zichzelf verwonden of zelfs zelfmoord) kunnen ook voor hun klas of vriendenkring heftige gevolgen hebben.^{GD)}

Overgewicht

Overgewicht bij kinderen komt steeds vaker voor in Nederland. Een kind dat te zwaar is heeft een grotere kans om ook als volwassene te zwaar te zijn, wat gezondheidsrisico's oplevert.⁹⁾

4-11 Van de kinderen op scholen in Gouda die in het schooljaar 2006-2007 in groep 1 of 2 de schoolarts van de GGD bezochten, was bij 11% sprake van overgewicht. Onder kinderen van Marokkaanse etniciteit was dat hoger (24%) dan onder kinderen van Nederlandse of andere westerse herkomst (8%). Onder kinderen van laag opgeleide ouders komt overgewicht wat vaker voor dan gemiddeld. Er is geen noemenswaardig verschil geconstateerd tussen jongens en meisjes.³⁰⁾

4-11 12-17 Voor de hele regio Midden-Holland zijn meer cijfers beschikbaar over de periode 1998 t/m 2004. Uit een analyse van de GGD blijkt dat het aantal kinderen van 5 t/m 15 jaar met overgewicht in de regio in

geen jongere tussen wal en schip

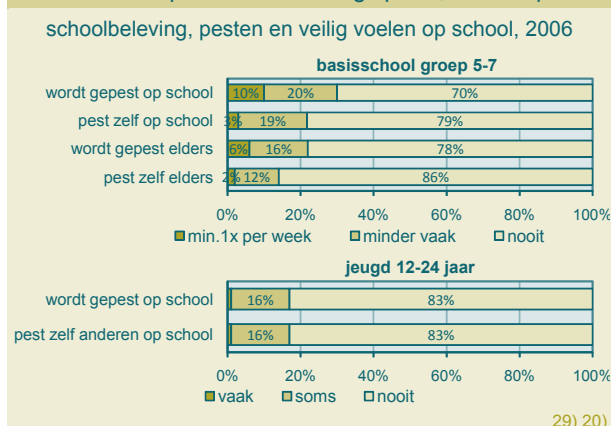
ruim 15 jaar is verdrievoudigd van 6% in 1988 en 9% in 1996 naar 18% in 2003-2004. Ook dit onderzoek liet zien dat kinderen van ouders met een laag of gemiddeld opleidingsniveau en van Marokkaanse etniciteit relatief vaker overgewicht hebben. Meisjes hebben, vooral op lagere leeftijd, vaker overgewicht dan jongens. Het aantal kinderen uit Gouda met overgewicht was overigens niet hoger dan gemiddeld in de regio. Uit literatuur blijkt dat de stijging in overgewicht vooral wordt veroorzaakt door de sterke afname van lichamelijke activiteit en een ongezond eetpatroon (zie ook blz.60).⁹⁾

0 - 24 In de groepsdiscussies werden verkeerde voeding en overgewicht als belangrijk probleem benoemd: het aantal te dikke kinderen neemt toe. Daarbij werd aangegeven dat overgewicht in veel gevallen samenhangt met gezinskenmerken, zoals het kopen van verkeerd voedsel of geen toezicht op het eetgedrag. Sommige ouders geven gemakkelijk toe aan de wensen van hun kinderen: 'hij lust alleen patat'. Soms is er ook een link met armoede, want slecht eten is goedkoper dan goed eten. Bij sommige allochtonen komt het voor dat de kinderen te veel binnenkrijgen uit de gedachte dat 'ze toch goed moeten eten'. Ouders zijn vaak moeilijk aanspreekbaar over overgewicht van hun kinderen.^{GD)}

Pesten

4-11 Van de kinderen in de hoogste drie groepen van de basisschool zegt 30% de afgelopen drie maanden wel eens op school gepest te zijn, waarvan 10% minstens een keer per week. Een groep van 21% van de kinderen geeft toe zelf wel eens iemand op school gepest te hebben.

30% wordt op basisschool gepest; 17% op v.o.

Buiten de school werd 22% gepest, waarvan 6% minstens een keer per week. Dat gebeurt vooral in de woonbuurt, maar ook wel thuis of bij een (sport)vereniging.²⁹⁾

12-17 18-24 Uit het internetpanel blijkt dat de meeste leerlingen vanaf 12 jaar niet worden gepest, maar 16% zegt soms en nog eens 1% vaak gepest te worden. Exact even groot is de groep die wel eens andere leerlingen op school zegt te pesten.²⁰⁾

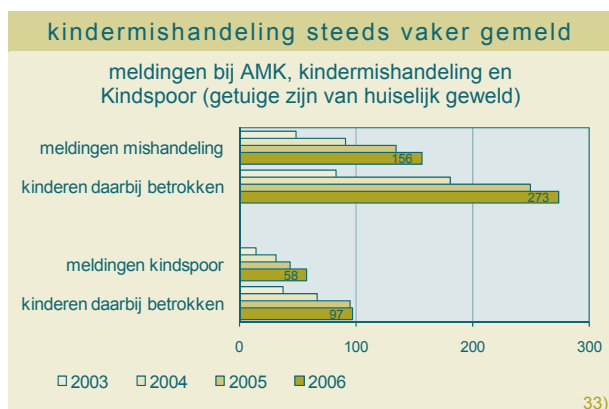
0 - 17 In de groepsdiscussies bleek dat het moeilijk is om aan te geven of er meer of minder wordt gepest dan vroeger. Wel gebeurt het pesten deels op een andere manier. De opkomst van nieuwe media zoals internet en mobiele telefoons speelt daarbij een belangrijke rol. Via internet (bijvoorbeeld MSN) kunnen kinderen worden gepest zonder dat ze weten wie dat doet en buiten het gezichtsveld van anderen. Vanuit een basisschool werd gemeld dat er via internet was aangekondigd dat een van de kinderen te grazen zou worden genomen. Iedereen leek het tevoren te weten behalve het slachtoffer en de school. Compromitterende filmpjes via mobiele telefoons of webcams verspreiden zich tegenwoordig razendsnel onder medeleerlingen. Hoewel het er op lijkt dat pestgedrag gemakkelijker dan vroeger wordt gemeld door ouders of leerlingen blijft veel voor de scholen nog verborgen.^{GD)}

Kindermishandeling en huiselijk geweld

0 - 17 Kindermishandeling en seksueel misbruik, maar ook het getuige zijn van huiselijk geweld hebben grote gevolgen voor de ontwikkeling van kinderen. Het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling (AMK) ontvangt meldingen van vermoedens van kindermishandeling en ook van kinderen die niet persoonlijk worden mishandeld maar getuige zijn van huiselijk geweld. Deze laatste groep wordt afzonderlijk geregistreerd (in het traject Kindspoor). Gezien de enorme impact daarvan wordt getuige zijn van huiselijk geweld beschouwd als vorm van kindermishandeling.

Het aantal meldingen bij het AMK van kindermishandeling (inclusief Kindspoor) binnen de gemeente Gouda is de laatste jaren sterk gestegen: van 48 in 2003 naar 156 in 2006. In 2006 waren bij die 156 gevallen in totaal 273 kinderen betrokken, waarvan 97 in het traject Kindspoor. Uit de forse stijging kan niet worden afgeleid of kindermishandeling vaker voorkomt, maar het is in ieder geval vaker in zicht. Het merendeel van de meldingen bij het AMK is afkomstig van de politie (ongeveer 40%) of van vrienden, kennissen of burens (ook ongeveer 40%). Uit

beide groepen komen veel meer meldingen binnen dan een aantal jaren geleden als gevolg van een toegenomen aandacht voor huiselijk geweld en kindermishandeling (politieprotocollen en publiekscampagnes). De overige 20% wordt gemeld door instellingen zoals scholen, gezondheidszorg of consultatiebureaus.

Van de kinderen betrokken bij kindermishandeling in Gouda (meldingen 2003-2006) heeft ongeveer een kwart de Marokkaanse etniciteit. In het traject Kindspoor is dat zelfs 39%. Van alle jongeren in Gouda tot en met 17 jaar heeft 15% de Marokkaanse etniciteit.

Uit de cijfers voor de hele regio blijkt dat in 2006 ongeveer een kwart van de betrokken kinderen een leeftijd had van 0 t/m 3 jaar, de helft van 4 t/m 11 jaar en een kwart van 12 t/m 17 jaar.³³⁾

0 - 24 In de groepsdiscussies werden kindermishandeling en huiselijk geweld als ernstige problemen geschetst die grote gevolgen hebben voor het functioneren van de kinderen nu en in de toekomst. Getuige zijn van huiselijk geweld in de eerste levensjaren kan op puberleeftijd lijden tot onder meer agressie, depressiviteit, inwisselbaarheid van relaties en middelengebruik. Sommigen komen daardoor in een jeugdinstelling terecht waar ze weer in aanraking komen met andere slechte invloeden. In de vrouwenopvang zitten overigens veel allochtone vrouwen, die minder goed dan autochtonen in staat lijken eigen opvang te regelen.^{GD)}

7.3 Zorggebruik

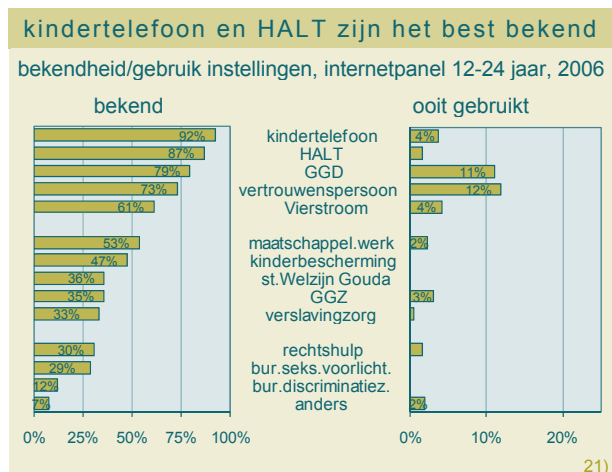
Bekendheid/gebruik hulpverleningsinstellingen

12-17 18-24 Het is moeilijk een totaalbeeld te schetsen van het gebruik van verschillende zorg- en hulpverleningsinstellingen. Veel organisaties zijn niet in staat om cijfers over het aantal jongeren uit Gouda exact aan te leveren.

In het internetpanel is wel een vraag gesteld over het aantal jongeren dat de verschillende instellingen kent en er wel eens gebruik van heeft gemaakt. Dit panel is niet volledig representatief en de kans bestaat dat jongeren met problemen zijn ondervertegenwoordigd.

Het meest bekend zijn de kindertelefoon en HALT: rond de 90% kent deze organisaties. Ook kent meer dan 60% van de jongeren de GGD, de vertrouwenspersoon op school en de Vierstroom. Rond de helft kent het maatschappelijk werk en de raad voor de kinderscherming. Bureau discriminatiezaken is het minst bekend.

De jongeren in het panel geven aan vooral gebruik te hebben gemaakt van een vertrouwenspersoon op school (12%) en van de GGD (11%). Kleinere groepen gebruiken de Vierstroom, kindertelefoon, GGZ en maatschappelijk werk (2-4%).²¹⁾

Maatschappelijk werk

0 - 24 Bij de Stichting Kwadraad (algemeen maatschappelijk werk) waren in 2006 54 jongeren van 18 t/m 24 jaar in begeleiding. Daarnaast waren er 68 dossiers waarbij de ouders (en daardoor ook de kinderen) geholpen zijn op gebied van ouder-kind relatie en/of problemen rond opvoedingsondersteuning. Het Ambulant Zorgteam van Kwadraad heeft in 2006 ondersteuning en stabiliserende begeleiding aangebo-

geen jongere tussen wal en schip

den op een of meerdere levensgebieden aan 17 gezinnen met thuiswonende kinderen.⁴⁴⁾

Schoolmaatschappelijk werk

12-17 Sinds 1998 biedt Bureau Jeugdzorg Zuid Holland vestiging Gouda schoolmaatschappelijk werk aan de Goudse scholen in het voortgezet onderwijs. Vanaf januari 2007 wordt overigens van de scholen verwacht dat men uit eigen budget invulling geeft aan de zorgstructuur. Doel van het schoolmaatschappelijk werk is het voorkomen/verminderen van voortijdig schoolverlaten in het voortgezet onderwijs en het versterken van de zorgstructuur in het vmbo-onderwijs.

De afgelopen vier jaar werden per jaar ongeveer 130 leerlingen op de vier scholen voor voortgezet onderwijs aangemeld bij het schoolmaatschappelijk werk. Dit aantal is betrekkelijk constant (tussen 118 en 142). Bij de 123 aangemelde leerlingen in het schooljaar 2005-2006 speelden de volgende problematieken:

- zelfproblemen (bv. sociaal-emotioneel, psychiatrisch, verslaving en criminaliteit): 82 leerlingen (67%)
- schoolproblemen (verzuim, gedrag, pesten, motivatie, leerproblemen): 40 leerlingen (33%)
- thuisproblemen (bv. rouw, scheiding, misbruik, huiselijk geweld, ouders met psychiatrische problematiek): 50 leerlingen (41%).

De percentages tellen op tot meer dan 100% omdat bij een kind meerdere problematieken konden spelen. Er werden 39 leerlingen doorverwezen naar Bureau Jeugdzorg en 7 naar andere instellingen.

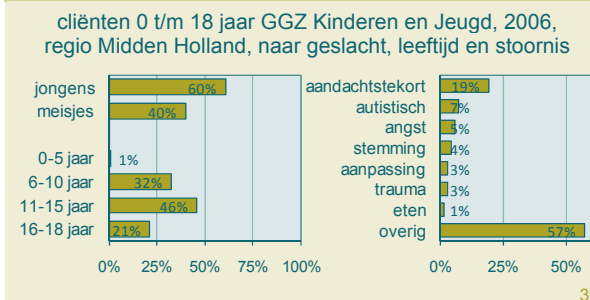
4-11 Ook in het primair onderwijs wordt schoolmaatschappelijk werk aangeboden. Het aantal deelnemende scholen is geleidelijk gegroeid van 16 in 2002-2003 naar 25 in 2005-2006. Het aantal consulten en contacten is in die periode sterk gegroeid. Het totaal aantal leerlingen over wie consulten zijn aangevraagd of die een schoolmaatschappelijk werk traject volgden is toegenomen van 135 in 2004-2005 naar 239 in 2005-2006. Van de 239 leerlingen in het laatste schooljaar waren er 149 jongens en 90 meisjes; bij 98 leerlingen zijn een of beide ouders allochtoon.

In totaal werden 304 consulten gestart (een jaar eerder 124) en 101 hulpverleningstrajecten (een jaar eerder 51). Bij 133 leerlingen (56%) speelden problemen in de thuissituatie. Bij 66 leerlingen is een verwijzing naar Bureau Jeugdzorg tot stand gekomen, bij het AMK zijn 24 leerlingen aangemeld en bij 104 leerlingen bestond al een hulpverleningstraject.¹⁾

GGZ kinderen en jeugd

0 - 24 Bij de GGZ Kinderen en Jeugd stonden in november 2007 394 jongeren uit Gouda ingeschreven van 0 t/m 18 jaar. Kenmerken van deze cliënten zijn alleen op regionaal niveau beschikbaar. Zes van de tien cliënten zijn jongens. De meest voorkomende stoornissen zijn aandachtstekort, autisme, angst- en stemmingsstoornissen. Voor aandachtstekort en autisme worden veel meer jongens dan meisjes ingeschreven. Stemmings-, angst- en eetstoornissen komen juist meer bij meisjes voor. Stemmingsstoornissen komen vooral voor in de hoogste leeftijdsgroep.³⁹⁾

meer jongens dan meisjes ingeschreven bij GGZ

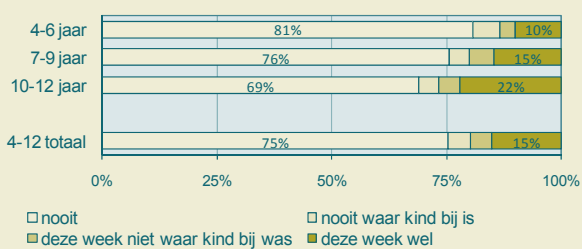
7.4 Genotmiddelen en gokken

Roken

4-11 In 2003 heeft de GGD Hollands Midden in samenwerking met het Trimbos Instituut een onderzoek uitgevoerd naar genotmiddelengebruik. Het onderzoek werd uitgevoerd in de hoogste twee groepen van het basisonderwijs en in het voortgezet onderwijs. Van de kinderen uit groep 7 en 8 van de basisschool die in Gouda wonen had 11% wel eens gerookt, waarvan het overgrote merendeel slechts een enkele keer. Dat percentage komt overeen met de cijfers van Midden-Holland en Nederland. Slechts 2% van de kinderen uit Gouda rookte de maand voor het onderzoek.^{8) 31)} Uit een recenter onderzoek op de basisscholen in Gouda (najaar 2006) bleek dat van de kinderen van 10-12 jaar 6% ooit had gerookt, waarvan 1% nog steeds een enkele keer of dagelijks rookt. Groter is het aantal kinderen dat passief rookt. Bij driekwart van de kinderen wordt thuis nooit gerookt. Bij nog eens 5% wordt wel gerookt maar nooit waar het kind bij was. In totaal bij 15% werd de week voor het onderzoek wel gerookt waar het kind bij was. Opvallend is dat bij oudere kinderen vaker thuis wordt gerookt dan bij jonge kinderen.²⁹⁾

4-12 jaar: hoe ouder, hoe meer passief roken

wordt er thuis gerookt bij kinderen 4-12 jaar?, najaar 2006

29)

12-17

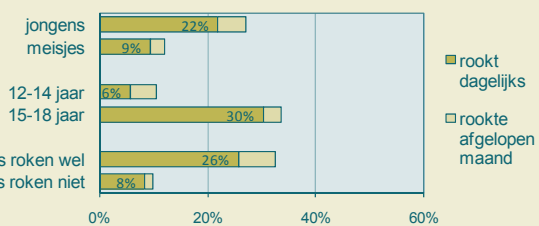
Van alle jongeren binnen het voortgezet onderwijs zei in het najaar van 2003 40% dat ze wel eens hebben gerookt. Het percentage voor leerlingen die wonen in Gouda komt overeen met het totaal van de regio Hollands Midden. In Hollands Midden is dit percentage sinds 1999 gedaald van 50% naar 40%. Die daling was net zo sterk als gemiddeld in Nederland.

Van de jongeren uit Gouda die wel eens hebben gerookt rookte ongeveer de helft (dus 20% van alle leerlingen) nog steeds ('de afgelopen vier weken'). Het merendeel van hen (17%) rookt minstens een sigaret per dag. Onder scholieren vanaf 15 jaar is dat 34%. Van de jongens uit Gouda steken er veel meer (dagelijks) een sigaret op dan van de meisjes. Het verschil naar geslacht is in Gouda veel groter dan in de regio.

Het rookgedrag van de ouders is ook van invloed op dat van de kinderen. In een gezin waar een of beide ouders roken, hebben meer jongeren afgelopen maand gerookt (33%) dan in gezinnen waar de ouders niet roken (10%). Bovendien roken ze vaker. Ook het schoolniveau is van invloed: op het vmbo zijn meer leerlingen die dagelijks of recent rookten dan op het vwo.^{8) 31)}

roken ouders beïnvloedt roken door kinderen

roken door leerlingen v.o. in Gouda, 2003
(naar geslacht, leeftijd en rookgedrag ouders)

31)

Alcohol

4-11

Kinderen komen steeds jonger in aanraking met alcohol. Van de kinderen in groep 7 en 8 van de basisschool had in 2003 46% wel eens alcohol gedronken. Voor de helft van die groep (25%) bleef het bij een tot drie keer (in hun hele leven tot dan toe), maar 13% had meer dan 5 keer alcohol gedronken.

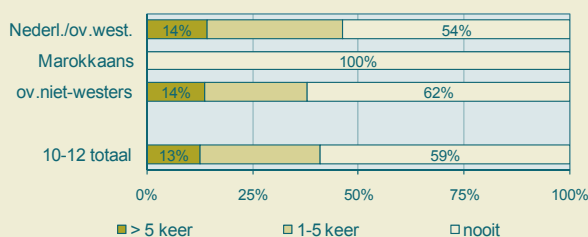
In totaal 13% had ook de laatste vier weken alcohol gehad, waarvan ongeveer driekwart minder dan een drankje en de rest een tot drie drankjes. Het aandeel kinderen in Gouda dat de afgelopen vier weken alcohol dronk is vrijwel gelijk aan het cijfer voor de regio. Dat regionale cijfer was overigens tussen 1999 en 2003 verdubbeld.

Als kinderen alcohol van deze leeftijd drinken dan is dat vooral in de vorm van bier, wijn of breezers. In het overgrote merendeel van de gevallen (rond de 95%) zijn de ouders ervan op de hoogte dat de kinderen drinken en ook van de hoeveelheid.^{8) 31)}

Uit het recentere onderzoek in het najaar van 2006 komen vrijwel dezelfde percentages naar voren voor de kinderen van 10-12 jaar. Uit dat onderzoek blijkt echter ook dat geen van de Marokkaanse kinderen in deze leeftijd in hun hele leven ook maar een druppel alcohol heeft gedronken.²⁹⁾

Marokkaanse kinderen 10-12 drinken nooit

hoe vaak alcohol gedronken in hele leven, 10-12 jaar, 2006

29)

12-17

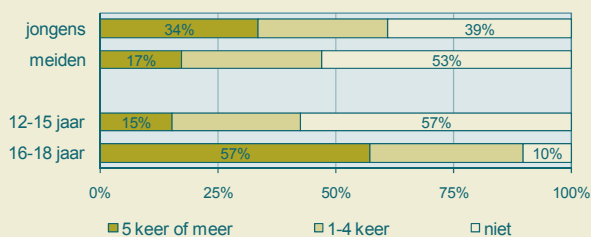
Van alle jongeren binnen het voortgezet onderwijs zei in het najaar van 2003 driekwart dat ze wel eens alcohol hebben gedronken en 56% deed dat ook de laatste vier weken. Dat laatste cijfer wijkt niet noemenswaardig af van de cijfers voor de regio Midden-Holland (61%) en van Nederland (58%).

Door de jongens wordt vaker en meer alcohol gedronken dan door de meisjes. Van de jongeren van 16-18 jaar had ruim de helft de afgelopen 4 weken minstens 5 keer alcohol gedronken, in de groep 12-15 jaar was dat 15%.

geen jongere tussen wal en schip

jongens drinken vaker alcohol dan meisjes

hoe vaak alcohol gedronken laatste 4 weken, leerlingen v.o. in Gouda, 2003

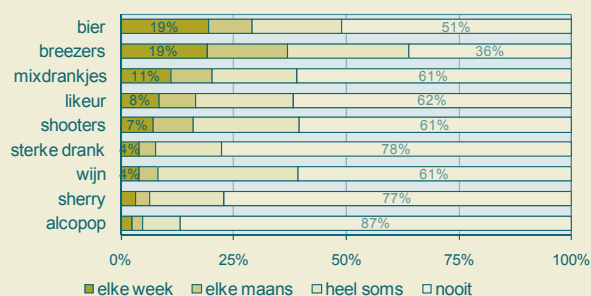
31)

Van de jongeren die in het weekend drinken, gebruikt 29% dan meer dan 5 glazen; 16% drinkt zelfs meer dan 10 glazen. Van alle jongeren van 12-18 jaar zegt 45% wel eens dronken te zijn geweest in zijn hele leven en 26% was dat ook de laatste vier weken minstens een keer. Meer jongens dan meisjes zijn de afgelopen weken dronken geweest.

Bier en breezers zijn de meest geconsumeerde vormen van alcohol. Bier wordt door 19% wekelijks gedronken en in totaal 49% van alle jongeren drinkt het wel eens. Breezers worden eveneens door 19% wekelijks gedronken en door 64% ooit wel eens. Ook mixdrankjes, likeur en shooters worden regelmatig geconsumeerd.

bier en breezers populairste vorm van alcohol

hoe vaak drink je ..., leerlingen v.o. in Gouda, 2003

31)

De helft van de jongeren van 12-18 jaar zegt dat alcohol ook thuis is toegestaan. Een groep van 23% zegt dat het mag, maar dat ze het niet doen en bij 18% mag het niet. De overige 11% weet niet of alcohol thuis is toegestaan. Voor de regio Midden-Holland zijn de cijfers ook beschikbaar voor 1999. De meest opvallende ontwikkeling sinds 1999 was dat het aantal jongeren van 12 of 13 jaar dat ooit alcohol had gehad sterk was gestegen: van

ongeveer de helft in 1999 naar driekwart in 2003. Bij meisjes was de toename groter dan bij jongens. ^{8) 31)}

12-17 18-24

In de groepsdiscussies werd bevestigd dat het gebruik van alcohol toeneemt en steeds jonger begint. Sommige ouders stellen nauwelijks grenzen en vinden het geen probleem om al jong alcohol te drinken (zie ook blz.21). Maar ook als de kinderen juist heel strak worden gehouden kan het in praktijk fout gaan. De jongeren vinden „alcohol drinken heel normaal, ook al zijn ze bewust van de risico's. In een gesprek met hulpverleners of begeleiders op school zijn ze daar vaak heel open over, maar niet altijd naar hun ouders. Drank wordt vaak gehaald door oudere vrienden, maar ook wel door ouders. Indrinken voor het uitgaan is ook een veelvoorkomend fenomeen. Echt overmatig alcoholgebruik komt ook regelmatig voor en leidt af en toe tot acute ziekenhuisopnames. Zwaar drinkende jongeren komen vaak uit sociaal zwakkere milieus. ^{GD)}

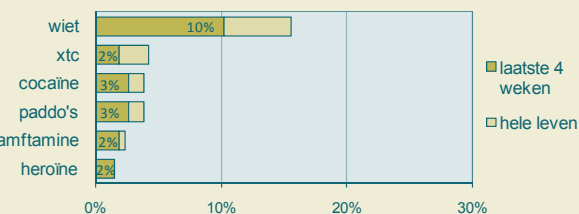
Drugs

12-17

Het onderzoek van de GGD en het Trimbos instituut uit 2003 geeft ook inzicht in het drugsgebruik. Van de jongeren op de basisscholen had niemand ooit wiet gebruikt. Van de leerlingen in het voortgezet onderwijs heeft 16% ooit wiet gebruikt. Van alle jongeren van 12-18 jaar gebruikte 4% ooit xtc en even grote groepen gebruikten ooit cocaïne of pado's. Amfetaminen en heroïne werden minder gebruikt, maar nog altijd door 2%. Beperken we ons tot recent gebruik (afgelopen vier weken), dan gebruikte 10% wiet en 2 tot 3% elk van de andere genoemde drugs. In de oudste leeftijdsgroep is het gebruik hoger, maar ook in de jongste leeftijdsgroep waren er gebruikers bij alle genoemde drugs.

10% jongeren gebruikt wiet

hoe vaak drugs gebruikt, leerlingen v.o., 2003

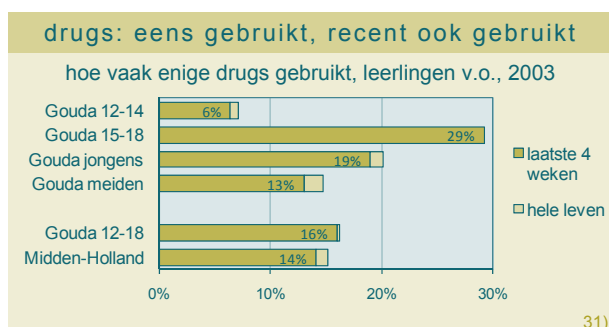

31)

Bovenstaande grafiek laat per drug het gebruik zien gedurende de afgelopen vier weken en gedurende het hele leven. Daaruit blijkt dat wie ooit wiet of een van de

andere drugs gebruikte, dat niet altijd ook recent nog deed. Indien we echter het totale gebruik van alle drugs samenvoegen, ontstaat een ander beeld. Uit de grafiek hieronder blijkt namelijk dat de groep die de laatste vier weken enige drugs gebruikte vrijwel net zo groot is als de groep die ooit drugs gebruikte, zeker in de leeftijdsgroep 16-18 jaar. Blijkbaar stappen jongeren soms wel over op andere drugs, maar wie is begonnen met drugs blijft enige vorm van drugs gebruiken – in ieder geval binnen de onderzochte leeftijd (tot 18 jaar). Van de jongeren van 15-18 jaar heeft 29% de afgelopen 4 weken enige drugs gebruikt. Meer jongens dan meisjes gebruikten drugs. Het totaalcijfer voor Gouda wijkt niet veel af van het cijfer voor de regio Midden-Holland.

Cijfers naar opleidingsniveau zijn alleen voor de hele regio beschikbaar. Van de leerlingen op het vmbo gebruikt een groter deel wel eens wiet of harddrugs dan op de havo en het vwo.^{8) 31)}

12-17 18-24 In de groepsdiscussies werd gewezen op signalen dat het drugsgebruik toeneemt en ook op steeds jongere leeftijd voorkomt. Waar het alcoholprobleem bij autochtone jongeren sterker speelt, komt drugsgebruik ook bij sommige Marokkaanse jongens voor; dagelijks gebruik is geen uitzondering.

Gokken

4-11 Van de kinderen in groep 7 en 8 van de basisscholen in Gouda zei in 2003 41% dat ze wel eens geld in een gokkast of fruitautomaat hebben gegooid. Dat is duidelijk meer dan in de rest van de regio Midden-Holland (27%). Jongens uit Gouda deden dat ook vaker dan meisjes.

12-17 Van de leerlingen in het voortgezet onderwijs in Gouda had in 2003 43% wel eens geld in een gokkast gegooid en 23% had ooit krasloten gekocht. Die cijfers komen vrijwel overeen met die van de regio. Interessanter is het recente gebruik (maand voor het onderzoek). Van de jongeren in Gouda van 12-18 jaar

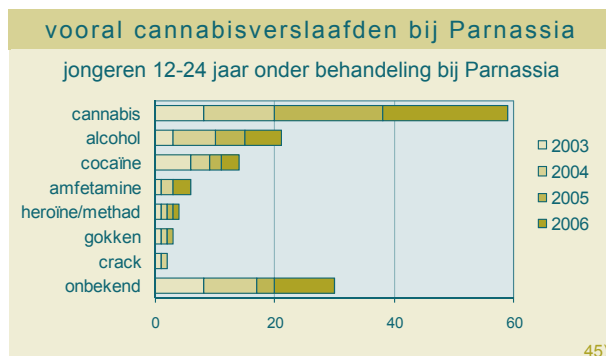
speelde 13% (in 2003) recent op een gokkast, waarvan de helft meer dan drie keer in de maand. Een groep van 9% kocht krasloten (maar de helft van hen slechts een maal in de voorafgaande maand).

Uit de regionale cijfers blijkt dat van leerlingen op het vmbo (kader)beroepsgericht een twee maal zo grote groep recent had gegokt als op de havo en een drie keer zo grote groep als om het vwo.^{8) 31)}

12-17 18-24 In de groepsdiscussies werd vooral gewezen op de opkomst van pokeren. Een kleine groep zou daardoor echt in problemen komen. Pokeren gebeurt (onder de tafel) in café of buurthuis, maar ook internationaal via internet. Daarbij betreft het vooral de wat oudere leeftijdsgroep vanaf ongeveer 18 jaar.^{GD)}

Verslavingszorg

12-17 18-24 Parnassia behandelde in de jaren 2003-2005 gemiddeld 33 jongeren tot en met 24 jaar voor een verslaving; in 2006 waren dat er 44. De meesten daarvan zijn tussen de 18 en 24 jaar; het aantal jongeren onder de 18 steeg van 4 in 2003 naar 10 in 2006. De meest behandelde verslaving is die aan cannabis; onder de 18 jaar is dat vrijwel de enige vorm. Ook alcohol en cocaïne komen regelmatig voor. Overigens geeft Parnassia zelf nadrukkelijk aan dat het aantal behandelenden waarschijnlijk veel hoger zou zijn indien zij actiever gaan werven en bekendmaken dat ze ook jongeren helpen.⁴⁵⁾

7.5 Leefgewoonten

Voeding

4-11 In deze paragraaf beschrijven we de eetgewoonten van kinderen op de basisschool. Van de kinderen van 4-12 jaar ontbijt 95% minstens 5 dagen per week (een gangbare norm voor voldoende ontbijten); 1% ontbijt bijna nooit. Van zowel Marokkaanse als andere allochtone kinderen ontbijt minder dan 90% minstens 5

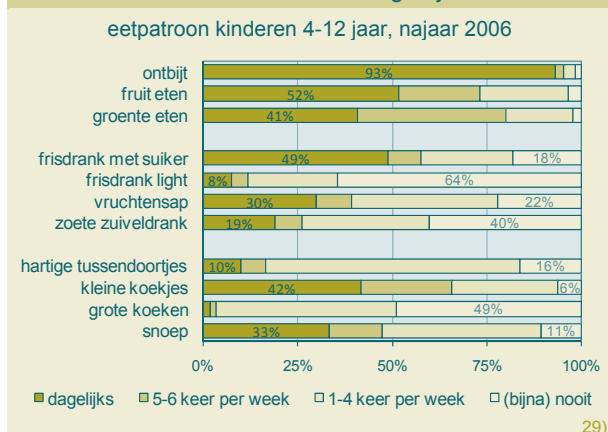

geen jongere tussen wal en schip

dagen. Bij de Marokkaanse kinderen is er een groep van 7% die zelfs (vrijwel) nooit ontbijt; bij andere allochtone kinderen is die groep slechts klein (1%).

Voor groente en fruit wordt dagelijkse consumptie als gezonde norm beschouwd. Van de kinderen op de basisschool eet echter slechts de helft dagelijks fruit en 41% dagelijks groente. Zeer kleine groepen eten nooit fruit (3%) of groente (2%). Bij het eten van fruit en groente zijn er nauwelijks verschillen naar etniciteit en geslacht. Kinderen van 10-12 jaar eten wel vaker groente dan kinderen tot 10 jaar.

helft kinderen 4-12 drinkt dagelijks frisdrank

De grafiek laat ook zien hoe vaak kinderen dranken en tussendoortjes gebruiken. Ruim de helft van de kinderen (58%) drinkt minstens 5 dagen per week frisdrank met suiker en overschrijden daarmee de gezonde norm. Bij jonge kinderen (4-6 jaar) is dat 67%; in de oudste leeftijdsgroep (10-12 jaar) nog maar 44%. Van alle kinderen eet 42% dagelijks kleine koekjes. Ook dat aandeel neemt af met het stijgen van de leeftijd: van 55% in de jongste naar 24% in de oudste groep. Een op de drie kinderen eet dagelijks snoep.

Onder kinderen van zowel Marokkaanse als andere niet-westerse etniciteit is het aandeel dat dagelijks frisdrank met suiker drinkt lager dan bij de kinderen met Nederlandse en westerse etniciteit. Datzelfde geldt voor het eten van snoep. De meeste allochtone kinderen krijgen wel snoep en frisdrank, maar veelal niet dagelijks.²⁹⁾

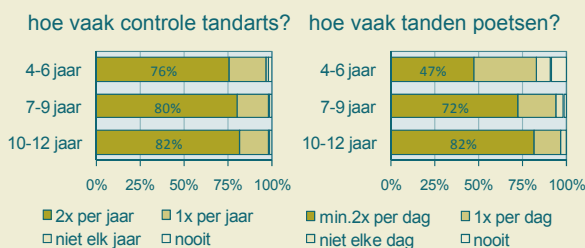
Mondverzorging

4-11 Het merendeel van de kinderen op de basisschool verzorgt het gebit redelijk tot goed. In ieder geval gaat gemiddeld 98% een of twee keer per jaar voor controle naar de tandarts; 2% gaat nooit of

minder dan twee keer per jaar. Van de kinderen vanaf 7 jaar poetst rond de 80% minstens twee keer per dag; 1% poetst nooit de tanden. Er zijn weinig verschillen naar etniciteit of geslacht.²⁹⁾

kinderen zorgen goed tot redelijk voor gebit

mondverzorging, kinderen 4-12 jaar, najaar 2006

Bovenstaande cijfers zijn echter gebaseerd op een door ouders of kinderen ingevulde vragenlijst. Uit onderzoek van de schoolarts blijkt dat van de kinderen uit groep 1 en 2 in Gouda in het schooljaar 2006-2007 12% al gebitsproblemen had, zoals cariës, vullingen, afwijkend poetsgedrag of niet-bezoeken van de tandarts. Kinderen van laag opgeleide ouders en van Marokkaanse etniciteit hebben veel vaker gebitsproblemen dan gemiddeld.³⁰⁾

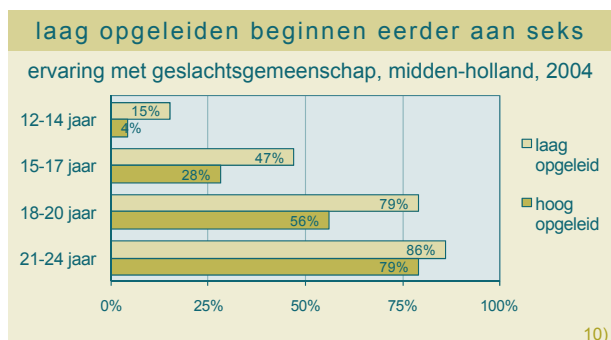
Uit een grondiger onderzoek van de GGD Midden-Holland in 2001 onder kleuters in de regio (op basis van een vragenlijst en gebitsonderzoek) bleek dat 22% van de kleuters geen gaaf gebit had; bij 30% werd in meer of mindere maat tandplaque gevonden. Hoe hoger het opleidingsniveau van de ouders, hoe beter de gezondheidstoestand. Ook dit onderzoek liet zien dat kinderen van Marokkaanse ouders vaker geen gaaf gebit hadden. Uit het onderzoek bleek ook dat 43% van de peuters niet direct na doorbraak van het eerste tandje begon met poetsen.⁷⁾

Seksualiteit

12-17 18-24 In 2004 is door SOA Aids Nederland het onderzoek 'Seks onder je 25^e' uitgevoerd. De GGD Hollands Midden heeft extra vragenlijsten in de regio uitgezet, zodat ook representatieve gegevens over de seksuele gezondheid van jongeren in de regio Midden-Holland beschikbaar zijn. Omdat er onvoldoende respondenten deelnamen om de resultaten ook voor Gouda uit te splitsen, worden in deze paragraaf alleen enkele cijfers voor de gehele regio gepresenteerd.

Aan de jongeren werd gevraagd op welke leeftijd zij hun eerste seksuele ervaring hebben opgedaan. De eerste ervaringen met opgewonden zijn, masturberen en tongzoenen vond gemiddeld plaats op 13-jarige leeftijd. De gemiddelde leeftijd voor de eerste keer geslachts-gemeenschap was 16 jaar. Dat komt ongeveer overeen met het landelijke gemiddelde.

Laag opgeleide jongeren hebben, vooral op jonge leeftijd, aanzienlijk meer ervaring met geslachts-gemeenschap dan hoog opgeleide jongeren. Met toenemende leeftijd wordt het verschil kleiner. De laag opgeleiden beginnen dus eerder aan seks.

Uit de landelijke cijfers van dit onderzoek blijkt dat Marokkaanse jongens gemiddeld op jongere leeftijd beginnen met seks dan autochtone jongens. Voor meisjes geldt dat autochtone meisjes van alle leeftijden seksueel actiever zijn dan Marokkaanse meisjes. Ook bleek dat jongeren afkomstig uit een warm gezinsklimaat en jongeren die schuld- en schaamtegevoelens hebben rond seksualiteit minder ervaring hebben met geslachts-gemeenschap. Deze cijfers naar etniciteit zijn echter niet voor de regio of voor Gouda beschikbaar.

Ruim 90% van zowel de jongens als meisjes uit Midden-Holland gebruikt een anticonceptiemiddel bij de eerste keer geslachts-gemeenschap. In de leeftijdsgroep 12-15 jaar blijken jongeren vaker geen anticonceptie te gebruiken bij de eerste keer: 16% van de jongens en 10% van de meisjes. Lager opgeleiden gebruiken minder vaak anticonceptie dan hoger opgeleiden. Met de laatste sekspartner is door bijna een kwart van de jongeren niet altijd anticonceptie gebruikt.

Tienerzwangerschappen komen in Midden-Holland nauwelijks voor. Van de meisjes uit de regio onder de 20 jaar die meededen aan het onderzoek is 1,0% in het jaar voor het onderzoek ongewenst zwanger geweest; landelijk was dat 2,4%.

Van de meisjes in het onderzoek geeft 4% aan dat ze gedwongen zijn tot de eerste keer geslachts-gemeenschap en bijna 10% zegt overgehaald te zijn. Van de jongens geeft niemand aan gedwongen te zijn; 2% is overgehaald. Verder gaf 19% van de meisjes en 3% van de jongens in de regio aan wel eens tegen hun zin seksuele handelingen te hebben verricht. Verder zegt 2% wel eens een beloning voor seks te hebben gekregen. Deze cijfers komen overeen met het landelijke beeld. Uit dat landelijke onderzoek bleek overigens dat Marokkaanse jongens vaker dan autochtone jongens wel eens iemand overgehaald of gedwongen hebben tot seksuele handelingen, en ook vaker een beloning hebben gegeven voor seks.

Hoewel jongeren via school informatie krijgen over seksualiteit is hun kennis hierover verre van optimaal. Dat geldt vooral voor jongens en voor lager opgeleiden. Ruim de helft van de jongeren praat met hun ouders over seksualiteit, maar slechts een kwart praat met de ouders ook over wensen en grenzen op seksueel gebied. Dat laatste onderwerp wordt door ongeveer 70% van de jongeren wel met vrienden besproken.¹⁰⁾

In de groepsdiscussies werd ook gesproken over seksualiteit, in het bijzonder de risico's van grensoverstijgend gedrag met als meest extreme uitingsvorm de loverboy-problematiek. Het is vaak erg moeilijk daar inzicht in te krijgen omdat slachtoffers er vaak weinig over kwijt willen – en dat geldt nog veel sterker voor Marokkaanse meisjes. Er is niet altijd sprake van dwang, maar ook overhalen of belonen is gevaarlijk. Gebrek aan weerbaarheid bij meisjes werd dan ook een belangrijk risico genoemd. Dat speelt vooral bij meisjes die niet hebben geleerd grenzen te stellen, eenzaam zijn en twifelen aan zichzelf. Ook meisjes die licht verstandelijk gehandicapt zijn, behoren vaak tot de risicogroep.

Sommige meisjes vanaf 12-13 jaar zijn al seksueel actief (vaak met jongens die een paar jaar ouder zijn) waarbij ook meer extreme vormen zoals groepsseks niet worden geschuwd. Ook via internet vinden veel seksuele contacten plaats, zonder toezicht van de ouders.^{GD)}

Steeds jonger

 Tijdens de groepsdiscussies kwam regelmatig naar voren dat jongeren op een steeds jongere leeftijd met van alles in aanraking komen. Dit gaat op voor zeer uiteenlopende zaken zoals vormen van vrijetijdsbesteding, internet en computers, uitgaan, kleding, het moeten maken van keuzes, plegen van

geen jongere tussen wal en schip

criminaliteit, roken, alcohol, drugs en seksualiteit. In ieder geval een deel van de jongeren is daar absoluut nog niet aan toe op die leeftijd, maar heeft moeite met het stellen van grenzen en is dus niet weerbaar genoeg. Aan de andere kant hebben ouders vaak hoge verwachtingspatronen. Als essentieel gevolg van deze ontwikkelingen wordt genoemd dat kinderen 'steeds minder kind mogen zijn'.^{GD)}

Nieuwe media

In de groepsdiscussies werd veelvuldig aandacht besteed aan nieuwe media zoals computers, internet en mobiele telefonie. Deze nieuwe media zijn doorgedrongen in vrijwel alle aspecten van het leven: onderwijs, hobby's, werk, spellen, creativiteit, sociale contacten, zoeken naar informatie. Naast de vele positieve mogelijkheden brengt internet natuurlijk ook de nodige risico's met zich mee, bijvoorbeeld in de vorm van pestgedrag en misbruik.

Terwijl jongeren heel handig omgaan met de nieuwe media, in ieder geval op gebieden die ze belangrijk vinden, worstelen ouders en scholen nog met de mogelijkheden en risico's. Daardoor krijgen kinderen op scholen vaak onvoldoende mogelijkheden om op internet op een verantwoorde manier op ontdekking te gaan en de risico's te leren beheersen.

Beklemtoond werd wel dat jongeren in ieder geval niet vereenzamen door veel achter de computer te zitten. Integendeel: ze communiceren tegenwoordig vrijwel de hele dag: fysiek op het schoolplein en bij vrienden en hobby's, op de fiets via hun mobiele telefoon en thuis via internet. Wel is communicatie via internet en telefoon een ander soort contact. Als belangrijk nadeel wordt genoemd dat non-verbale communicatie en de reactie op kwetsende opmerkingen onzichtbaar blijft. Mogelijk is dat probleem van tijdelijke aard door de opkomst van webcams en beeldbellen. Daarnaast leiden MSN en SMS tot een ander taalgebruik, waarbij de woordenschat lijkt af te nemen.^{GD)}

Gebruikte bronnen

Publicaties

1. Bureau Jeugdzorg: Subsidieverantwoordingen schoolmaatschappelijk werk primair onderwijs en voortgezet onderwijs: 2003-2004, 2004-2005 en 2005-2006.
2. Bureau Leerplicht : Jaarverslag Bureau Leerplicht 2005-2006.
3. Coördinatieteam Voortijdig Schoolverlaten (CTVS) Zuid-Holland Oost: Jaarverslag 2005-2006. Gouda, 2006.
4. Expertisecentrum voor Jeugd, Samenleving en Opvoeding (JSO): Naar meer inzet en meer samenhang. Onderzoek naar knelpunten en mogelijkheden voor een preventieve aanpak van voortijdig schoolverlaten in Zuid-Holland. Gouda, 2006.
5. Gemeente Gouda: Register Kinderopvang. Gouda, juni 2007.
6. Gemeente Gouda: Veiligheidsmonitor scholen 2007.
7. GGD Midden Holland. Monitor Jeugd: Factsheet 1: Mondgezondheid in Midden-Holland.
8. GGD Midden Holland. Monitor Jeugd: Factsheet 2: Genotmiddelengebruik en gokgedrag onder scholieren in Midden-Holland. Gouda, 2005.
9. GGD Hollands Midden. Monitor Jeugd: Factsheet 3: Overgewicht bij kinderen van 5 t/m 15 jaar in Midden-Holland. Gouda, 2006.
10. GGD Hollands Midden. Monitor Jeugd: Factsheet 4: Seksuele gezondheid jeugd tot 25 jaar in Midden-Holland. Gouda, 2006.
11. Informele Zorg Midden Holland: Jong in beeld. Gouda, 2007.
12. ITS en SCO Kohnstamm Instituut: Landelijk vergelijkend rapport op basis van het cohort onderzoek primair onderwijs: Gouda, schooljaar 2004/2005.
13. Opvoedbureau Midden-Holland: Jaarverslag 2006. Gouda, 2007.
14. Politie Hollands Midden: Criminaliteitsbeeld jeugd 2005. Kerndeel. Leiden, 2006.
15. Spel aan huis: Jaarverslag 2006. Gouda, 2007.
16. Stichting Federatie Brede School Gouda e.o.: Jaarverslag 2006. Gouda, 2007.
17. Stichting Federatie Brede School Gouda e.o.: Jaarverslagen Brede School 2006: Goverwelle/Oosterwei; Kadebuurt, Achterwillens en Noord; Kor-te Akkeren. Gouda, 2007.

Databestanden

Het **Internetpanel** is een vast panel van aanvankelijk 640 en uiteindelijk 270 jongeren van 12-23 jaar dat via internet elke paar maanden een vragenlijst invulde:

18. Internetpanel oktober 2005 (vrije tijd en uitgaan).
19. Internetpanel maart 2006 (jongeren in buitenruimte).
20. Internetpanel juni 2006 (uitgaan en veiligheid).
21. Internetpanel november 2006 (vrije tijd en Brede School).
22. Internetpanel februari 2007 (uitgaan en veiligheid).
23. Internetpanel april 2007 (betrokkenheid, vrienden-groepen en spanningen).

Andere databestanden:

24. CBS: Bevolkingscijfers naar regio.
25. CBS: Regionale huishoudensstatistiek.
26. CBS: Regionaal Inkomensonderzoek 2004.
27. CBS: Uitkeringen sociale zekerheid naar regio.
28. Gemeente Gouda, GBA.
29. GGD Hollands Midden: Gezondheidsmonitor Jeugd (enquête op basisscholen, waarvan 7 in Gouda), najaar 2006.
30. GGD Hollands Midden: Registratie Jeugdgezondheidszorg (JIS): onderzoek door schoolartsen op de basisscholen in Gouda, schooljaar 2006-2007.
31. GGD Midden Holland en Trimbos Instituut: Peilstati-onsonderzoek (Onderzoek Genotmiddelengebruik), 2003.
32. Politie Hollands Midden: Overzicht delicten met verdachten in Gouda, 2003-2006.

Overige bronnen

33. Advies- en Meldpunt Kindermishandeling: meldin-gen in Gouda 2003-2006.
34. Bureau HALT: jaarverwijzingen Gouda e.o.
35. CWI: Niet-werkende werkzoekenden.
36. Gemeente Gouda, afdeling Onderwijs.
37. Gemeente Gouda: vragenlijst kindercentra 2007 (onderzoek peuterspeelzaalwerk en kinderopvang).
38. GGD Midden Holland, afdeling logopedie.
39. GGZ Kinderen en Jeugd, locatie Gouda.
40. Jeugdpreventieteam: jaarverslagen en evaluaties over 2005-2007.
41. Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap-ten/CFI: Leerlingtellingen (www.cfi.nl).
42. Muziekschool Gouda: aantal leerlingen 2007.

bijlagen

43. Openbare Bibliotheek Gouda.
44. Stichting Kwadraad Maatschappelijke Dienstverlening.
45. Stichting Parnassia.
46. Vierstroom: rapportage en registratiegegevens 2006 basistakenpakket jeugdgezondheidszorg.
47. Werkschuit: aantal cursisten 2003-2006.

Groepsdiscussies

GD. De noot ^{GD)} verwijst naar bevindingen uit de groepsdiscussies. Er werden vier verschillende groepsdiscussies gehouden met professionals van uiteenlopende organisaties uit Gouda die dagelijks betrokken zijn bij de jeugd. Alle deelnemers spraken echter op persoonlijke titel. De volgende personen namen deel aan deze bijeenkomsten:

Groep over woonomgeving en veiligheid:

Mignon Koster, Jeugd Preventie Team
Nicole Niewold, Gemeente Gouda
Hafid El Ousrouti, Alouan
Peter van der Spek, Bureau HALT
Bert van der Wijngaard, Politie Hollands-Midden

Groep over educatie en werk:

Ageeth Bergshoeff, Gemeente Gouda
Maria Bos, scholengemeenschap De Goudse Waarden
Erika Buikman, openbare basisschool Oosterweide
Thea Fokker, prot.chr.basisschool Plaswijkschool
Arina Molenaar, scholengemeenschap Antonius College
Ineke van Vliet, Coördinatie Team Voortijdig Schoolverlaten (CTVS)

Groep over gezondheid en zorg:

Philip van Dijk, STEK Jeudzorg
Danieke Hoexum, Kwadraad
Rien Huijgen, Parnassia
Mariëtte Jaspers, GGD
Ton van Keeken, Stichting MEE
Esther de Kruijf, Bureau Jeugdzorg
Marycke van Swieten, De Vierstroom
Ineke van Veen, Quadrant Kinderopvang

Groep over vrijetijdsbesteding:

Mijke van Dis, De Werkschuit
Annemieke van den Elshout, Gemeente Gouda
Annet Gelderblom, Quadrant Kinderopvang
Jaco Hodzelmans, Sportpunt Gouda
Hans van Kekem, Federatie Brede School Gouda
Ineke van Os, Jong in Beeld
Jan Jaap de Vos, Gonz
Rogier Zandijk, Sportpunt Gouda

Noten

- a. Door kleine meetverschillen tussen de statistieken van CBS en GBA komen de percentages niet exact overeen, ondanks vergelijkbare definities en meetdata.
- b. Het sociaal minimum is het wettelijke bestaansminimum zoals dat in landelijke politieke besluitvorming is vastgelegd. Hiervoor bestaan normen naar de aard van het huishouden. Het waargenomen inkomen van huishoudens die alleen op een bijstandsuitkering zijn aangewezen wijkt vaak iets af van de vastgestelde normbedragen. Daarom is in deze paragraaf een inkomensgrens van 105% van de sociaal minimumnorm voor het betreffende huishouden gehanteerd.
- c. Er werd afzonderlijk gevraagd naar het standpunt van vader en moeder. De antwoorden van beide ouders ontlepen elkaar echter nauwelijks. In de grafiek wordt het oordeel van de vaders weergegeven. Een grafiek met het oordeel van de moeders is niet apart opgenomen, omdat deze vrijwel identiek is.
- d. De cijfers moeten met de nodige voorzichtigheid worden geïnterpreteerd. Beide vragen zijn gesteld aan hetzelfde panel: in juni 2006 over kalenderjaar 2005 en in maart 2007 over kalenderjaar 2006. Het aantal actieve deelnemers in het panel is in de loop der tijd afgenomen, maar het aandeel jongeren dat ook bij de tweede meting over 2006 nog meedeed toont geen verband met het wel of niet uitgaan in 2005. De genoemde leeftijd is de leeftijd aan het einde van het betreffende kalenderjaar (2005 of 2006). De jongeren die eind 2005 17 jaar oud waren zitten dus voor 2006 in een hogere leeftijdsgroep. Wel is het zo dat het panel niet ververst is en dat binnen elk van de leeftijdsgroepen de gemiddelde leeftijd iets is gestegen.
- e. De ouders vulden de vragenlijst in voor de jongste groepen; de kinderen zelf in de oudste groepen. Het verschil wordt echter niet veroorzaakt door verschillen in leeftijd. Zowel bij de ouders als de kinderen is er nauwelijks verschil tussen de jongere en oudere groepen. Bij de middelste leeftijdsgroep (7-9 jaar, deels door ouders en deels door kinderen ingevuld) is er wel groot verschil tussen ouders en kinderen.
- f. Niet alle verzuimmeldingen zijn overigens ongeoorloofd. In 2005-2006 bleek uit nader onderzoek in 52 gevallen (14%) toch sprake te zijn van geoorloofd verzuim (zoals ziekte of gewichtige redenen). In de meeste gevallen echter bleek het verzuim ongeoorloofd en werd een waarschuwing uitgeschreven (70%) of proces-verbaal opgemaakt (16%).

Deze Jeugdmonitor laat zien hoe het gaat met de jeugd in Gouda: de 22.221 jongeren van 0 tot en met 24 jaar die wonen in de gemeente. Deze monitor is gebaseerd op registraties, enquêtes onder jongeren en groepsdiscussies met professionals.

Aan de basis van deze jeugdmonitor liggen de drie ambities die de gemeente heeft geformuleerd in het kader van het jeugdbeleid:

- talenten ontwikkelen
- investeren in de toekomst
- geen jongere tussen wal en schip

Er gaat veel goed met de jeugd in Gouda. Professionals wijzen onder meer op een rijke vrijetijdsbesteding, groot aanbod aan scholing en vaak een goede thuissituatie en goed karakter. Maar ze maken zich ook zorgen over een deel van de jeugd wat betreft hun thuissituatie, leefgewoonten, risico's, externe invloeden en de steeds jongere leeftijd waarmee jongeren met van alles in aanraking komen.

Dit rapport bevat echter vooral veel cijfers - over de gezinssituatie, sociale contacten, vrije tijdsbesteding, woonomgeving, veiligheid, educatie, werk, gezondheid, zorg en leefgewoonten, zoals:

- hoeveel kinderen bezoeken peuterspeelzaal en kinderopvang?
- wat is de gezinssituatie - en hoeveel jongeren verhuizen per jaar?
- vinden jongeren dat ze genoeg vrienden hebben?
- hoeveel jongeren verzuimen op school of verlaten deze voortijdig?
- hoe groot is de taalachterstand van allochtone jongeren?
- hoeveel jongeren gaan uit in Gouda, en voelen zij zich dan veilig?
- hoeveel en welke jongeren hebben last van overgewicht?
- hoeveel jongeren gebruiken sport- en cultuurvoorzieningen?

De Jeugdmonitor Gouda is een belangrijk naslagwerk voor iedereen die op de een of andere manier betrokken is bij de Goudse jeugd. Het rapport laat zien wat er allemaal goed gaat en wat er nog niet goed gaat en biedt daarmee bouwstenen om te werken aan een nog betere toekomst voor alle jongeren uit Gouda.